

R. 15. X. 417
EPISTOLÆ
JOAN. RAVISII
TEXTORIS,

Non vulgaris eruditionis:

Nunc recens, in gratiam studiosæ ju-
ventutis, multò quàm antehac un-
quam emendatiores in
lucem editæ.

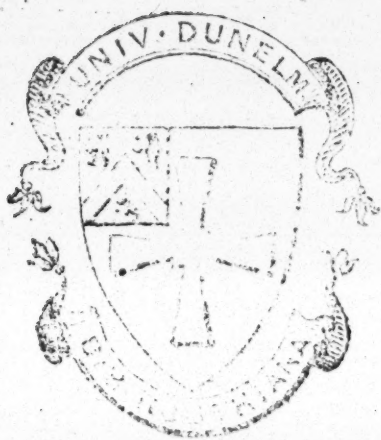

CANTABRIGIÆ,
Ex Academia celeberrimæ
Typographeo.

Anno Dom. 1651.

BON 536154

ter
(S
pu
op
cia
me
Ph
esse
eu
gr
sci
in
tur
ne
vi
ille
cre

AD LECTOREM
TEXTORIS,
in bonis literis
alumnus.

Cum certò viderem, Lector amice,
non defuturos otiose garrulitatis &
qualitatis importuna homines, qui
Textori viro clarissimo vitia ver-
terent, quòd has Epistolas emisisset in lucem,
(sumus enim naturâ ad maledicendum proni)
putavi meâ interesse, nec interesse tantum, at
oportere, ut hanc refellenda calumniæ provin-
ciam, etsi non æquam viribus, humeris tamen
meis imponerem, quanquam ex Phavorini
Philosophi sententia animo dubitabam, turpius
esse frigide & exigue quenquam laudare, aut
eum à nota eximere, quàm insectanter &
graviter vituperare. Primum omnium velim
scias, quod facile (puto) tibi persuadebis, non
in hoc scriptas has esse Epistolas, ut ederentur:
tum quòd neque ab autore, elaboratas,
neque exquisitè comptève tornatas expertus
viderem, tum etiam quòd non ignoraret vir
ille multiferus, non eodem scribendum esse stylo
crudis & immaturis adhuc ingeniis, quo fæ-

Ad Lectorem.

cundis & felicissimis: sequutus hac in re optimam vivendi ducem naturam, quæ, citra omnem exceptionem, nunquam nisi ex rudibus & adhuc imperfectis ad elimatiore surgit. Exemplo erunt aviculæ, prius incerto quodam alarum remigio per dumeta, pèrque spinas volitantes, quàm eleganti & frequenti corporis agitatione sese in altam aera elevent. Ut enim non est credibile, tenellum adhuc stomachum durissima & amara quæq; digerere, cui vel mollicula omnia, & planè mellita vomitum provocant, pariuntque fastidium: ita sanè non est verisimile, ut hi majoribus non succumbant oneribus, qui permodico fatiscunt, rudes adhuc & elementarii. Caterum, Lector benevole, si quid non satis tersum aut politum occurrat, tuæ erit prudentiæ, partim necessitati, partim etiam juvenum in scribendo incuriæ atque adeò ignorantia, non auctoris culpæ (quæ nulla est) id totum adscribere. Bene vale, & tuum ac meum Textorem votivas preces Deo oblaturus in memoriam revoca.

Epitichon.

Quid graphiis limâve opus est? exporrige frontem:
Nil tibi cum larvis hîc, pie Lector, erit.

Non est pauper qui Nihil habet sed qui multa induit.

JOANNIS RAVISII

TEXTORIS Nivernensis

Epistola I.

H Abui jam pridem in votis, mutuis te
 verbis convenire, & paucis admodum,
 quæ in rem tuam sint, amicorum pre-
 cibus hortari. Cœnabimus pridie hui-
 jus diei domi meæ ego & aliquot ami-
 corum tuorum, qui te à parvulo semper sibi de-
 meruerunt. Inter cœnandum cum variis de re-
 bus unâ loqueremur, accessit imperatus nescio quis
 nuntius, tuus (ut dicebat) familiaris. Protinus (ut
 liberorum curiosi sunt parentes) mater tua percun-
 ctari coepit, quomodo esset filio suo, quam prospere
 valeret, quantumque in literis profecisset. Respon-
 dit ille, bene quidem tibi esse, teque parentum mo-
 nitis ubique semper acquievisse, præterquam quod
 literarum studia non amavisses. Quod ubi accepit
 pauperrima illa muliercula, miserum me, quantum
 indoluit! Verba mea apud te fidem non caperent, si
 ejusdem de tua hac negligentia querimonias tibi ape-
 rirem. Indoluit siquidem vehementius, quam ut
 credi valeat. Te oro, si hactenus dementaveris,
 nunc relinquant, & ad literas animum convertas. Si
 enim tuâ semper negligentia Epimenidis (quod ai-
 unt) somnum indormires, esses ei causa mortis, quæ
 tibi fuit vitæ. Vale.

semper avarus egrot.

Epistola 2.

A Micorum tuorum permulti satis ægrè tulerunt, quòd quotidianis penè convitiis tui te honoris jampridem monuerint, neque tamen assiduis eorum clamoribus locum reliqueris. Volebant, & ità sperabant futurum, opera tua, quæ jamdiu cum blattis ac tineis rixantur, in lucem emitti: cum ut ex ea editione aliquid tibi laudis accederet; tum etiam, ut inde fructum caperent studiosi adolescentes. Quam, quæso, jacturam faceres, si nostris omnium votis responderes? Existimâsne parentibus esse permolestum, repulsam à te pati, à quo omnia sibi promittebant? Non sum adeò imprudens rerum, ut non facile videam nihil non maturum & concoctum curiosis hominum judiciis committi oportere. Quinetiam summorum quoque scriptorum opera & labores criticis lectorum unguibus & lituris plerumque vapulant. Nihilominus cum multos annos tu (hoc est, homo doctissimus) vigilias tuas ad unguem elimaveris: securè (meâ quidem lententiâ) potes parere, quod jampridem parturis. Ego enim te extra omnem liturarum & obeliscorum aleam esse judico: neque jacturam ullam inde futuram video, præterquam quòd docilem tibi juventutem demereberis, & amicorum precibus satisfacies: quibus si non pareas, quamdiu certè vives, tamdiu malè audies. Vale.

Epistola 3.

Pudet me nostri hujus sæculi, quo jam ea inolevit consuetudo, ut si quis vel proletarius vel semidoctus opus aliquod rudi (quod aiunt) Minervâ compegerit magis, quàm fabrefecerit, dignum statim existimemus, quod nihil non vellicantibus hominum judiciis committatur, quòdque lecturiant omnes, & empturiant. Quasi verò non esset nobis compertum, nil esse usque adeo elinatum, quod

non

Principis obita.

non in
gatur
quis.
frivol
rupto
das:
tamd
mult
um,
prem
prim
rum
miti
nihil
quod
som
bere
mag
cau

C
pli
ru
vi
do
hi
lig
pr
T
li
M
M
r
T

non interdum lectorum unguibus & graphiis expungatur severissimis. Quorum verò hæc? roget aliquis. Hortaberis me paucis abhinc diebus, ut ego frivolas quasdam nugas, à me tumultuario & interrupto plerunque studio congestas, curarem imprimendas: quinetiam me stultitiæ arguere videbaris, quòd tamdiu hoc ipsum facere supersecesssem. Næ tu ipse multum deliras, qui Horatii non perpendis consilium, monentis nè præcipitur editio, nonumque prematur in annum. An verò non vides plerosque primæ in dicendo celebritatis viros, deletiles Censorum spongas pertulisse? Si ergò has mei laboris primitias eventilarem, quid inde futurum diceres, cum nihil dum commentatione dignum scripserim, nihil, quod marcentem lectoris stomachum non magis ad somnum provocet, quam ad amplius legendum everberet? Quicquid habeo, parentibus refero acceptum: magis tamen nitar honori meo consulere, quam incautis eorum judiciis temere assentiri. Vale.

Epistola 4.

Cum propter voluptates eò tui te parentes miserunt, quò solent, qui bonas amant disciplinas: da operam, quæso, ut eam, quam de te ceperunt omnes, non fallas opinionem. Dicebam novissimis, quas ad te dedi literis, quantum matri tuæ doluisset, quòd accepisset, te parum adhuc, aut nihil omnino, in bonis literis promovisse. Esses malignæ conditionis, si amicorum (qui tibi honesta & profutura consulunt) precibus nihil condonares. Tuum est nobis obedire, ut nostrum, te hortari. Aliquidne tibi suademus, quod factu non sit utile? Nos, si nescis, tuæ, non nostræ, utilitatis satagimus. Negligentiam tuam & inertiam sùlque deque ferremus, nisi eam sciremus tibi futuram detrimento. Fac ergò quod monemus, & prosperè tecum agatur

divitias parvo bene

TEXTORIS

tur. Si enim feceris, omnia ex animi sententia abunde tibi suppeditabimus. Vale.

Epistola 5.

Cum certò videas ad nullius rei summam nisi præcedentibus initiis perveniri posse, miror maxime quòd minores disciplinas (sine quibus tamen non est majoribus locus) adeò spreveris, ut earum studio tibi omnino interdixeris. An quia procul ab ostentatione posita sunt, inutiles propterea, & infrugiferae tibi videntur? Ulu venit, ut qui minoribus primum elementis exerceri vel recusant, vel erubescunt, in his quæ sublimiora sunt infirmum ingenii sui captum præbeant, & experiantur. Neque enim credibile est firmum fore ædificium, quod invalidis ruinosisque nititur fundamentis; aut eos magno oneri non succubituros, qui permodico fatiscunt. Si sapias, altiora non molireris; sed potiùs imitareris aviculas, quæ nidis suis nunquam egrediuntur implumes, neque priùs aeri corpuscula committunt, quàm, factò primum periculo, sese idoneas ad volatum didicerint. Vale.

Epistola 6.

Emergunt quotidie novæ mihi anxietates, quæ animum meum supra quàm cuiquam credibile sit variè distorquent. Sed nihil est, quod dolorem meum magis adaugeat, quàm cum turpissimæ tuæ vitæ venit in mentem. Effluxit jam triennium, ex quo sumptu non modico tui te parentes in scholis nutrierunt, tibi quæ omnia ex animi tui sententia abundè suppeditarunt. Fuere tamen receptæ fidei homines plerique, qui paucis abhinc diebus mihi narrarunt, te parùm adhuc, aut nihil omnino, in bonis literis promovisse: ità ut tertio quòque vocabulo barbarissimum committas. Egeris ut voles: vive tuis legibus: ego te missum faciam: sciveris tamen,

mea,

In Repub. multo prestat bene fieri quam male fieri
immemorem esse

Epistola.

3

men, rebus tuis pessimè consultum iri, nisi vitam in melius commutaveris.

DISTICHON.

*Tot fortunati sine morbo sint tibi menses,
Tempore quot verno parturit Hybla favos.*

Epistola 7.

Nihili facis, ut audio, amicorum consilia: qui tuæ tamen student utilitati. Neque laboro, neque gravatè fero, quòd verba mea sùlque deque habeas. Doleo tamen quòd his non pareas, qui tibi nocere, non minùs, quàm prodesse valeant. Pessimè, ut video, rebus tuis consulatur, si solitæ semper dementiæ institeris, neque apud amicos culpam deprecaberis, nisi eis acquiescas, quibus & animam debes. Vale, & me seriò, non joco loqui existimes. Nam nisi feceris quod moneo, periclitaberis parùm tibi frugis accidere. Iterum vale.

DISTICHON.

*Non priùs incurras duri contagia morbi,
Quàm sese immiti copulet agna lupo.*

Epistola 8.

Si existimarem literas meas aliquid ad stomachum tuum facturas, tibi que fore plausibiles; ego te non minùs scribendo satiarem, quàm tuis ipse clamoribus ad hoc agendum me jampridem compulisti. Culpam enim deprecari, aut noxà me eximere non possem, si repulsam à me patereris, cui te hætenus totum devovisti, quémque tuis semper opibus juvisti, & consiliis. Sed cùm videam eorum nomen periclitari maximè, qui suas ineptias viris saltem eruditis, tuisque similibus, non tam legendas, quàm ridendas exponunt, & eventilant: ego infirmitatis meæ deterritus conscientia, nugas meas tanti viri iudicio non ausim exponere. Nam si scriberem, risum (certò scio) moverent tibi mei barbarissimi, & te ab amore
mei

mei fortasse diverterent. Quare nostræ vellem deprecationi veniam non deroges. Vale decus literarum.

DISTICHON.

*Sint tibi tot nummi, tot opes, aurique talenta,
Poma quot Alcinoi nobilis hortus alit.*

Epistola 9.

EX quo tempore ad bonam frugem te recepisti, cavisti que ab eorum commercio, quos, more pecudum, Veneri & voluptatibus non pudet indulgere: tantam ubiq; locorum famam tui nominis concitasti, ut vicatim compitaturq; te prædicent omnes, ac Deum penè faciant. Quòd si eo, quo coepisti, pede perrexeris, certò scio, tantam amicis futuram indè lætitiā, ut ne digitum quidem transversum à nominis tui commendatione recessuri sint. Pater tuus (nihil comminiscar) tantam ex ea re cepit voluptatem, ut jam se totum tibi devovisse, relictisque omnibus aliis, quos habet, liberis, in tuam unius jurasse utilitatem videatur. Quare prudenter, meā quidem sententiā, feceris, si à scopo virtutis non declines. Vale, & rectè monentem sequere.

Epistola 10.

CRedebas, ut opinor, te tuis verbis fore mihi formidolosum, cum nuper irascereris, evomerésque quicquid in buccam veniret. Non sum is qui fulgura ex vitro reformidem, cuiq; terrori sint futiles & importunæ, qualibus tunc temporis strepebas, comminationes. Convitia tua nullo me detrimento afficiunt. Si tamen solitā semper loquacitate stomachum mihi moveris, faciam, te tuæ stultitiæ pœnitere: secus enim illatæ tibi injuriæ culpam præstarem; cum tamen rebus tuis, perinde ac meis, hætenus semper consuluerim. Vale.

Epistola 11.

NEscio quàm odiosa mihi semper fuerit superba & impudens hominum arrogantia, eorum maxime,

ximè, qui cum ex humili & peregrina conditione,
 ad perpinguem conscenderunt, adeò protinus in-
 flescunt, primæque paupertatis obliviscuntur, ut ne-
 minem præ se ducant hominem. Cujusmodi morbo
 quoniam totâ laboras cervice, periclitari mihi libu-
 it, possem necne aliquo velut helleboro contagiosam
 hanc cerebri tui expurgare dementiam. Qui utinam
 pressius paulò generis tui vilitatem examinares, ac
 reminisceris, quoties pater tuus ostiatim, domesti-
 catinque stipem emendicavit. Tu pridie quàm
 huc venisses, nè obolum quidem habebas, unde
 restim emeris. Nudus eras tanquam ex matre.
 Si benignior tecum fortuna iulerit, & utramque
 (quod dicitur) mammam dederit lactandam, debes
 propterea tantum tibi arrogare, tuoque indulgere
 supercilio, ut jam pavonis flabellum & exuvium le-
 onis præ te feras? Si divitias illas tuæ virtuti magis,
 quàm fortuito calui adscribis, rotâ erras viâ: nam si
 fortuna ex hominum meritis opes dispensaret & lar-
 giretur, multi certe emendicarent, & inediâ consu-
 merentur, qui bonorum habent myrmectas: multi
 contra (in quos novercarur eadem fortuna) opule-
 scerent & drachmæ grandine operirentur. Quare
 nosce teipsum, & tuorum natalium, qui ortu Nili
 sunt obscuriores, reminiscere. Vale.

Epistola 12.

Non desisto literis ferè quotidianis aures tuas
 onerare, réque hortari, ut verbis antiquariis
 & inusitatis tibi interdicas. Nihilominus tamen
 quotiescunque scribis, tota tua oratio obsolescit adeò
 scatet vocabulis, ut conjectare plerumque me oport-
 eat, quid sibi velint tua verba. Nescio an inusita-
 tum ejusmodi sermonem gratum curquam existi-
 mes: sciveris tamen tantum mihi displicere, quan-
 tum literatis placet Cicero. Pluris multò facerem
protritas & proculatas dictiones, quàm priscas
 illas

NOTE

This volume
tight binding and
effort has been
duce the centres
result in

acade
microform

me has a very
and while every
en made to repro-
tres, force would
in damage

ademic
orms

mei fortasse diverterent. Quare nostræ vellem de-
precationi veniam non deroges. Vale decus literarum.

DISTICHON.

*Sint tibi tot nummi, tot opes, aurique talenta,
 Poma quot Alcinoi nobilis hortus alit.*

Epistola 9.

EX quo tempore ad bonam frugem te recepisti, ca-
visistisque ab eorum commercio, quos, more pecu-
dum, Veneri & voluptatibus non pudet indulge-
re: tantam ubiq; locorum famam tui nominis con-
citasti, ut vicatim compitatimq; te prædicent omnes,
ac Deum penè faciant. Quòd si eo, quo coepisti pede
perrexeris, certò scio, tantam amicis futuram indè læ-
titiam, ut ne digitum quidem transversum à nominis
tui commendatione recessuri sint. Pater tuus (nihil
comminiscar) tantam ex ea re cepit voluptatem, ut
jam se totum tibi devovisse, relictisque omnibus aliis,
quos habet, liberis, in tuam unius jurasse utilitatem
videatur. Quare prudenter, meâ quidem sententiâ,
feceris, si à scopo virtutis non declines. Vale, & rectè
monentem sequere.

Epistola 10.

CRedebas, ut opinor, te tuis verbis fore mihi for-
 midolosum, cum nuper irascereris, evomerésque
 quicquid in buccam veniret. Non sum is qui
 fulgura ex vitro reformidem, cuiq; terrori sint fuitiles
 & importunæ, qualibus tunc temporis strepebas, com-
 minationes. Convitia tua nullo me detrimento affici-
 unt. Si tamen solitâ semper loquacitate stomachum
mihi moveris, faciam, te tuæ stultitiæ poenitere:
secus enim illatæ tibi injuriæ culpam præstarem;
cum tamen rebus tuis, perinde ac meis, hætenus
semper consuluerim. Vale.

Epistola 11.

NEscio quàm odiosa mihi semper fuerit superba
 & impudens hominum arrogantia, eorum ma-
 ximè,

ximè, qui cum ex humili & peregrina conditione,
 ad perpinguem conicenderunt, adeò protinus inso-
 lescent, primæque paupertatis obliviscuntur, ut ne-
 minem præ se ducant hominem. Cujusmodi morbo
 quoniam totâ laboras cervice, periclitari mihi libu-
 it, possem necne aliquo velut helleboro contagiosam
 hanc cerebri tui expurgare dementiam. Qui utinam
 pressius paulò generis tui vilitatem examinares, ac
 reminisceris, quoties pater tuus ostiarum, domesti-
 carumque stipem emendicavit. Tu pridie quam
 huc venisses, nè obolum quidem habebas, unde
 restim emereres. Nudus eras tanquam ex matre.
 Si benignior tecum fortuna lulerit, & utramque
 (quod dicitur) mammam dederit lactandam, debes
 propterea tantum tibi arrogare, tuoque indulgere
 supercilio, ut jam pavonis flabellum & exuvium le-
 onis præ te feras? Si divitias illas tuæ virtuti magis,
 quam fortuito casui adscribis, rotâ erras viâ: nam si
 fortuna ex hominum meritis opes dispensaret & lar-
 giretur, multi certe emendicarent, & inediâ consu-
 merentur, qui bonorum habent myrmecias: multi
 contra (in quos novercat eadem fortuna) opule-
 scerent & drachmæ grandine operirentur. Quare
 nosce teipsum, & tuorum natalium, qui ortu Nili
 sunt obscuriores, reminiscere. Vale.

Epistola 12.

Non desisto literis ferè quotidianis aures tuas
 onerare, teque hortari, ut verbis antiquariis
 & inusitatis tibi interdicas. Nihilominus tamen
 quotiescunque scribis, tota tua oratio obsolescit adeò
 scatet vocabulis, ut conjectare plerumque me oporteat,
 quid sibi velint tua verba. Nescio an inusita-
 tum ejusmodi sermonem gratum cuiquam existimes:
 sciveris tamen tantum mihi displicere, quan-
 tum literatis placet Cicero. Pluris multò facerem
protritas & proculcatas dictiones, quam prisca
illas

illas, quæ nec tibi frugem afferunt, nec eruditæ voluptatem. Proinde (si me ames) Phavorinum quare consulentem, ut verbis utamur præsentibus, moribus præcævis vivamus. Vale.

Epistola 13.

Nuper mihi quidam retulerunt, eò te impudentiæ conscendisse, ut jam non erubescerem cum ganeonibus perditissimisque patrimoniorum decoctoribus conversari, qui omnia prandiorum gurgitibus absument & abliguriunt. Quod ubi primum accepi, non potui à lacrymis temperare: adeò me tuæ calamitatis miseruit. Quis autem de patre tuo loquar? vix certè fidem impetrarem, si verbis vellem consequi quantum distorqueat, & excruciet. Miror, quòd te non pudeat tuæ immanitatis, qui decrepitem illum mortuæ & capulo vicinum, & jam in Proserpinæ (quod dicitur) peculio annumeratum, sic affligas: quod ab amore tui nunquam nè latum quidem unguentum recessisse vilus est. Egeris ut voles, nunquam tamen satyras & virulenta linguarum verbera declinabis, quantisper ad bonam frugem te receperis. Vale.

Epistola 14.

Qui miseriam sibi fabricant, & asciam cruribus suis illidunt, si fortè fortunam in discrimen aliquod impegerint, non est quòd cuiquam irascantur aut in alios quàm seipsos, acerbioris suæ virus evomant. Tu, ubi satis Veneri & gulæ indulxisti, virutesq; omnes, reclamantibus nequicquam amicis te relegasti: eò tandem miseriæ redactus es, ut quorsum te vertas, aut quem implores, nescias. Qui quæso, in culpa? Nonne certatim omnes hoc ipsum prædiximus tibi futurum? Verba nostra contemptum tibi fuerunt & ludibrio. Nunc si tuam unius causam infortunium feras, patienter patere. Vale.

Epistola

Epistola.

9

Epistola 15.

Ncredibilis me tenet admiratio, quòd crescentibus annis nihilo plus sapias, quàm cum in puerilibus balbutires cunabulis. Nemo est adeò delirans animi, quem suæ tandem stultitiæ non poeniteat. Te verò nec piget, nec pudet, rebus tuis etiam pessum euntibus, cunctisque naso te suspendentibus, & posticâ eludentibus sannâ, quòd nuces nondum reliqueris. Dic quæso, quonam modo apud parentes super vitia rationabere, nisi his ignominia tenebris emergas? Fuerat nobis in summa votorum bene semper de te mereri, teque nullo non honoris genere prosequi. Videreturne tibi vacantis operæ, si his obedires qui tuæ satagunt utilitatis? Hactenus quantâ maximâ potui benevolentia, te monui. Verum, nisi blandis huiusmodi verbis animus tuus remollescat, præceptis in convitia mutabo, tuisque (quod dici solet) te pingam coloribus. Vale.

Epistola 16.

Nescio quid in patrem deliqueris, tamen nudius-quartus cum epistolam tuam me præsentem legeret, visus est mihi frontem caperare. Est enim credibile, aut barbarissimum aliquem repetisse, aut ali-quod aliud ignorantia tuæ fecisse periculum. De operam quæso, ut eum in amore tui contineas, ejusque indignationem exarces. Quod erit tibi factu facile, si quid in bonis literis te profecisse viderit. Hæc ego jampridem tacitè & in aurem tibi dixeram: iterum dico, nè posthac excusationis veniam fore tibi confidas. Observare debes quantum hactenus te dilexerit, cum nihil unquam tibi deesse permiserit. Nisi feceris quod moneo, pessimè rebus tuis video consultum iri: nam præter ludibrium, quo afficeris, amici tui omnes te deserent; quod si fiat, quomodo vives, nullo manum porrigente? Vale.

Epistola

Epistola 17.

EO foràs, quando rediturus, nescio; quàm otiosissimè tamen potero, redibo. Commendo tibi rem domesticam. Suffragium meum demerueris, si me absente sine tumultu omnia & citra perturbaveris jactum sese habeant: ita vivas, ut nihil in te negotii dignum percipiant liberi mei. Habent enim negotium, & hæc propius observant, quæ deteriora sunt. Si cui flagitio succumbas, reminiscuntur, nec te poterunt revereri, quem crimini obnoxium cognoverunt. Quod si inculpatam tuam vitam perceperint, non solum mandatis tuis assurgent, sed & aspectum reformidabunt. Vale.

Epistola 18.

Puerum habeo eleganti formâ, & ingenio faciliorem, quoniam magnam spem futuræ virtutis pollicetur, studio literarum devovere constituit, & tuæ primùm committere disciplinæ. Si quid sub te profecerit, faciam ut tui te laboris non poeniteat. Si quid fortassè tibi offerat, nolo ut assem quidem, aut eo plus, in muneribus ab illo accipias. Laboribus tuis cumulatè & largo fœnore satisfaciam, si modò eum talem reddas, qui aliquando suâ doctrinâ amicos omnes ab injuria mortalitatis asserat, & oblivionis. Quod faciet si tantum docendi illum desiderium te teneat, quanto discendi ille trahitur. Vale.

Epistola 19.

Nescio quo pacto alienæ semper calamitatis teneat me commiseratio: quotiescunque tamen amici mei quid detrimenti capiunt, aut fortunæ flagellis vapulant & confodiuntur, eorum jactura non minùs animum meum everberat, quam si ipse naufragium facerem, aut meis quoque rebus pessimè viderem consultum. Propterea cum videam famam tuam indies periclitari, me oportet (ut dolo satisfaciam, & animus meus conquiescat) rebus

tuis manum dare. Omnes magnopere tristamur, quòd perditissimis quibusdam & libidinis compertæ nebulonibus adhæreas, qui neque Deum timent, neque homines reverentur. Qui si corruptis suis moribus aliquantò diutius te inebriaverint, jam nullam tui liberandi spem relinques, & actum erit de tuo nomine. Sin eorum vinculis properè te eximas, adhuc morbo tuo mederi poterimus. Et quamvis primi tui mores patri stomachum moverint, tamen velit nolit, ab eo veniam extorquebimus, modò in hisce longius morari desinas, & meam expectationem non destituas. Per me non stabit, quo minùs in parentum amorem redeas. Dii faciant, ut nostra hæc exhortatio aliquem tuæ menti relinquat aculeam. Vale, & verborum meorum reminiscere.

Epistola 20.

AMo te plusquam capiat humanæ mentis conjectura, Corneli suavissime, neque est mihi frequentius vorum, quàm ut tuæ semper voluntati respondeat fortuna, & omnia ex animi sententia consequare: & si scirem operâ meâ tibi esse opus, accommodarem me tuis rebus, vel usque ad aras. Cùm tamen venit in mentem canescentis illius & decrepiti parentis tui, quem non sine nota & postica multorum sanna turpissimè reliquisti, nequeo mihi temperare, quo minùs ingratitudini tuæ irascar, vel (ut verius dicam) impietati. Quid enim inhumanius debet dici, quàm si trementem senio, & morbis affectum parentem filius gravatim videat, nedum non adjuvet, cùm ratione carentibus brutis, modicisque animantibus hoc ipsum sit odiosum? Ciconiæ genitricum senectam invicem educant. Glires genitores suos fessos senectâ, alunt insigni pietate. Quid autem hæc testimonia exemplis præpono domesticis ac vernaculis? Quia ipsi alumnos suâ morte tutantur sæpenumero: quibus tamen nil præter vilissimam stipem (utpote modicâ

modica panis, idque hordeacei, fragmenta) suscipiunt. Neque moveris, tuam ipsius naturam videri brutis deteriolem? Quis hoc non excretur? Qui temperet invectivis? Pater tuus assidue languet, nullâ non horâ laborat morbo, & capris ipsis (quod aiunt) est febriculiosior: neque tamen morienti dextram porrigis. Dii immortales, ut jam exulat probitas! ut pessum iere boni mores, cum jam natos nihil parentum misereat! Dic bonâ fide, si nunc epulari lautè, si abundè rerum omnium tibi suppetit, id ipsum cui acceptum referri convenit, nisi patri, cui vitam ipsam debes etiamnum? Meditarisne impudentissimè, quid de te vicatim prædicetur, aut quanto tibi crimini vertatur, cum nitidâ & bene curatâ cute ac probè saginato corpore incedis ampullosus, patre tuo jam semimortuo? Mortuam Muraenam flevit Hortensius Orator multos dies attratus: tu patris morientis non miserabere? O mala tempora? O perditam ætatem! Velim, nolim, taceam oportet. Plura enim dicere non permittit animi ægritudo. Superest tantum, ut respicias, aut non ægrè feras, si ab amore tui recessero. Vale.

Epistola 21.

Quàm bene decipiuntur, qui domûs vestræ ruinam sperant propediem tuâ virtute restauratum iri, cum tu (cujus interest assiduo labore lucrum venari, & domesticarum rerum satagere) non solum nihil acquiras, sed & jam parva devores, ludisque & conviviis omaia absorbeas, quæ pertinaci & improbo sudore parentes tui colligerunt! Hæcine est illa tui expectatio? Sic amicorum opinioni respondes? Nescis (me miserum) nescis, quàm gravem tibi tuisque facias plagam. Pigritare quàm diu voles, porrectisque (quod aiunt) pedibus & in utramvis partem quiescas: timeo tamen, nè, ubi diuturnum stultitiæ

titia t
serò co
quo in
exper
non su
labitu
relictu
quam
impro
tiste,
desert
boni

M

jam
fieri
quid
imb
No
deli
dict
cari
cipi
da
gio
pri
sim
um
cit
rer
bu
su
ne

titia

titia tuæ somnum indormiveris, ad respiciendum serò consurgas, & expergiscare. Demum si casu aliquo infortunium feras, & novercam tibi Nemesis experiare, quis cachinnis temperabit? quis te naso non suspendet? quis de te otiosâ garrulitate non fabulabitur? Scio verba mea nullum menti tuæ aculeum relictura: ne tamen causeris, tuæ te utilitatis nunquam monitum fuisse, neu jacturam tuam cuiquam impropries, & impingas, doceri volui, per me non stetit, quo minùs benè & prudenter vixeris. Vale, & desertam omni ornatu ac verborum lautitiâ epistolam boni consulas.

Epistola 22.

Mirum non debet videri, si nostræ ætatis liberi ab omni morum honestate recesserint, & velut impudentes, ac inverecundi ganeones unicuique jam virtuti dixerint extremum vale. Neque enim fieri potest, quin cùm à nobis infantuli, & ab ipsis quidem semper astris corruptelam & improbitatem imbiberunt, adulti quoque tenacissimè retineant. Nos autore Fabio (cùm adhuc repunt) infantiam deliciis solvimus: gaudemus, si quid turpe & impudicum dixerint: verba nè abjectissimis quidem porcariis, aut mulionibus permittenida, risu & osculo excipimus: aut (quod turpius est multò) aliis dicenda in aurem susurramus. Quid, hac innutriti contagione, ubi adoleverint, flagitiis non experientur? qui priusquam hiscere, aut rectè proloqui possint, turpissimis & impurgabilibus maculis jam se totos & aurium tenus immerserunt, voluptatumque delicias concitaverunt, priusquam quid esset voluptas, agnoscerent. Demùm quam illis mercedem rependent, à quibus licenter adeò & molliter sunt innutriti? Eos ut suæ turpitudinis autores arguent, & insimulabunt, nedum eis non assurgent. Prudenter quocirca sece-

rit, cui aliena jactura melioris consilii suggerit argumentum.

Epistola 23.

*Comparax-
dus præ-
ceptor me-
rum san-
ctimoniâ
in signis.*

Quoniam ego multis audientibus nuper docui, quantum pueris detrimentum afferat mollis illa educatio, quam indulgentiam dicimus, efflagitasti, ut aliquantò uberius tibi aperiam, quibusnam institutis & moribus liberos tuos formare debeas. Quod (quamvis ægrè feram studia mea quibuscunque negotiis interpellari) facere tamen non recusabo, nè nihil omnino amicitiae nostrae videar condonasse. Imprimis, quod ad mores spectat, cave nè corruptis juvenibus adhæreant, qui pernoctant in alea, dies integros compotant & lasciviunt. Nam si hujusmodi maculas ab infantia contraherent, nihil esset de futura probitate sperandum. Compara tibi præceptorum sanctissimum, cujus sanctitas teneriores ab injuria tueatur, provectiores à licentia deterreat gravitas. Neque enim, si me audis, eorum doctrinae magis, quam moribus consulas: absit enim, studiis magis, quam virtuti scholas prodesse. Secus enim bene vivendi ratio potius esset eligenda, quam vel optimè dicendi. Laboribus paulatim sunt assuefaciendi; non tamen pondere, cui superesse nequeunt, opprimendi. Si delinquant, si mendacii convincantur, si jugum detrectent, si vel tantillum quidem remurmurent aut muginentur, acerrimè vapulent: neque prius parcat flagellis, aut animadversioni temperetur; quam & arrogantia cognoscatur emollita, & tranquilliores oleo, aut pepone molliores facti sint. Quodd si verborum lenociniis iram præceptorum velint exarmare, adulabilis eorum sermo omnino dandus est ventis. Ante omnia cavendum puto maxime, nè eorum delictis conniveant, neu consultò dissimulentur errata, ubi palàm sceleris comperti fuerint. Si bene fecerint, laus eorum quandoque non est suppressenda: ut

eo velut gloriolæ fumo pellekti, acriùs solito virtuti dent operam. Importuna redeuntis ad te nuncii festinatio plura scribere non permittit. Vale.

Epistola 24.

SI essem ex eorum numero, qui criminatorias amicorum epistolas cum bile & stomacho excipiunt; non paterer tam diu me tuis literis objurgari: aut enim desidiâ meam culpas, aut arrogantiam criminari, aut in voluptates declamas. Sed cum non ignorem, te hoc alioversum facere, quàm ut nomini meo maculam inuras; quidquid scribis, boni consulo: tantum abest, ut aures tuis consiliis velim occludere. Sit vita mea moribus non usquequaq; probatis, adhuc tamen dabitur mihi laudi, si probè monenti assurrexero. De his hætenus. Porro si qua ex tuis illis monumentis sub incudem jam satis revocata maturaverint, fac in lucem prodeant & eventilentur: cum ut nos plenior obsequio tibi demerearis, tum etiam ut teipsum ab omni incommodo mortalitatis & oblivionis asseras. Vale.

Epistola 25.

Nescio certè si existimes te operæpretium facere, aut multum haurire lucri, dum severè adeò, & Stoico velut supercilio vitam meam criminari. At ut intelligas te nec hilum proficere, ego verba tua nihili penitus duco. Nam cum tetrici nimium censes mihi displiccant, hi omnium maximè, qui se erratis alienis ingerunt Aristarchos, & aliis prædicant bene vivendum, cum ipsi turpissimè vivant. Si audiveris me vel minimum peccasse, exclamas protinus, & naso non aliter suspendis, quàm si vel parricidii, vel stupri me compertum haberes. Quasi verò mores tui intus & in cute unicuique non essent explorati. Tu bonam ætatis tuæ partem contrivisti

ludo ; universum ferè patrimonium latrunculis & aleâ prodegisti: nihilominus tamen simulatâ, & quadam vulpinâ sanctitate alienis illatras delictis. Dices non meâ interesse, quid agas observare. Certè non video, cur pluris tuâ referat, meos mores objur-gare, quàm me sceleribus tuis irasci. Propterea vel alienam vitam culpâre definas, aut ipse ducas inculparam. Secius tuæ censuræ nec unius assis æstima-buntur. Vale.

Epistola 26.

Fieri nequit, ut missum te faciam, nisi priùs cul-pandi tui argumentum mihi auferas. Si dixeris, te culpâ carere, ac nihil commeruisse, dicto citiùs & sub manum mendacii te convincam. Nuper cum unâ cœnaremus, suaseram tibi, ut relictis quibusdam nugis, Græcas amplectereris literas: quòd ab his fluxerint Latinæ, & ad imponendum bonis studiis Colophonem plurimum conducant: & adeò quidem, ut sine his perfectus dici debeat nemo. Fidem dede-ras, facturum te quod dixeram: Neque omnino quidem steteristi promissis: nam primis elementis de-dististi biduum: verum mutatâ pòst paulò sententiâ, aliò negotii animum convertisti, solâ (ut credibile est) levitate ductus & inconstantiâ ; quæ te Proteo mutabiliorem arguit facilè. Si dicas terrori tibi fuisse ejus rei difficultatem: non diffitebor amaras esse studiorum radices; verùm hanc molestiam dulcissimorum indè fructuum comes pensat utilitas. Propterea, si quid loci apud te habent nostræ exhortationes, eò revertere, unde impudenter desiluisti, neque primo labore terrearis: nam quas in portu credis tenebras, tibi postea sole clariùs elucescent. Si annum integrum sub hoc jugo durare non graveris, nullius postea desiderabis operam. Solus poteris sine cortice natâre. Vale.

Epist.

Epistola.

17

Epistola 27.

Ubi pater tuus sumptu domesticæ charybdis rem omnem usque ad assem & pulvisculum prodedit, nè ostiatim liberos stipem porteret emendicare, coactus est omnes mechanicis artibus colligare, præter te unum, quem meo unius beneficio Academicis devovit, eâ expectatione, ut proficeres & vestræ omnium consuleres paupertati. Cæcutis plurimum, si non videas, tecum melius quàm cum cæteris actum esse. Fratrum tuorum alter est alutarius, alius lapicida, alius institor, alius figulus, alius phrygio, alius fullo, alius pegasarius. Omnes quotquot sunt, cum paupertate nocturno diurnoque labore dimicant. Nulli omnium melius, quàm tibi consultum, modò fortunam sequaris ducem & occasionem nunc capillatam effugere, & calvam fieri non permittas. Si vis evadere in virum magnæ & reconditæ literaturæ, prius oportet, ut ab ipso statim principio te totum labori devoveas. Ante omnia solida jacias fundamenta, nè corruat quicquid super extruxeris. Nullam de te mihi frugem polliceor, si remissus primùm videreris, & in ipso (quod aiunt) portu impingeres. Cùm te studiorum tenebit satietas, non offendet me aliquantula sudoris remissio; parcè tamen hæc tibi indulgeas: nam qui diu nimis ab instituto opere desuescunt & feriantur, otii consuetudinem plerunque induunt. Constitui de te mereri quàm optimè, nec sententiam mutabo aut calculum reducam, modò spem meam non fefelleris. Dura patere: futurum est enim, ut te laboris tui non pœniteat, cùm satis olei consumpseris. Vale.

Epistola 28.

Vulgò dicitur, eos non facilè emergere, quorum virtus paupertate caligat. Quod adeo verum est, ut paucis admodum pauperibus liceat opulescere,

*Non facile
emergunt
quorum
virtutibus*

*obstat Res
angusta
domi.*

nisi vel utramque fortunæ mammam suxerint, aut prodigiosum aliquid suâ comminiscantur industriâ. Cui infortunio supremum illud accedit malum, quod ubique ferè gentium miseris illudant felices, & scarabeos contemnant aquilæ. Neque tamen propterea melior tibi conditio desperanda est: nam quamvis hoc seculo sufficiens virtuti merces non exolvatur, neque tamen usque adeò exulârunt literæ, quin quandoque Principibus placeant & familiarescant literati, pinguiorémque fortunam sibi ipsi faciant. Quod si nihil melius tuis unquam votis accesserit, adhuc futurum est, ut te studiorum tuorum non pœniteat: hoc saltem lucrifeceris, quod scientiâ, & multarum rerum cognitione à brutis differes. Vale.

Epistola 29.

NUnquam ferè ad me scribis, quin opinionem meam roges, quid de stylo tuo mihi videatur: sed sanè quid respondeam nihil dum certum habeo, quod certum, & sui similem scribendi modum non habeas. Nunc enim impensius te delectat Latconismus: nunc variâ verborum supellectile orationem locupletas. Nihil tamen (ut verè dicam) adhuc reperi, quod abhorreat à castimonia linguæ Romanæ; neque est ullus, qui sermonis tui puritatem non deoscularetur, nisi quibusdam molestum & grave esset auditu, quod pleraque triduo tibi fingas elaborata, in quibus tamen temporis multum & operæ collocâsti. Hâc ostentatione si careres, nihil daretur tibi probro: at dum ingenii gratiam studes demereri, otiosam lectorum in te garrulitatem excitas, suscitâsque: & facis, ut immodicis nugis obstrepant arrogantia tuæ. Quare vide, nè dum tibi places, multis displiceas. Vale.

Epist.

Epistola 30.

HAtenus aures tuas verbis onerare non destiti, ut & torpere desineres, & tandem aliquando ad virtutes expergisceris. Quod te facturum dejera-
 veras, si vetus tibi condonaretur culpa. Condonata est, & puerilem stultitiam omnes connivente oculo dissimulavimus : neque tamen experimur te factum aliquantò meliorem. Si tui sceleris te non pudeat, periculum est, nè ea mali suboriaturs consuetudo, cui, cum velis, mederi nequeas. Interrupi interim negotia mea, ut honori tuo consulerem: nec me quidem pigebit hoc fecisse, modò resipiscas tandem, ac dementari desinas. Sin pergas semper facere, ut cœpisti, finem faciam exhortationibus. Liberum tibi relinquetur, utram sequaris viam, voluptatisne an virtutis. Demum si casu aliquo infortunium feras, aliorum esto iudicium, quis fuerit in culpa. Vale.

Epistola 31.

Cum ea ferè sit omnium natura, ut suarum potiùs rerum quàm alienarum satagant : adeò tamen utilitas tua semper mihi fuit curæ, ut vix effluerit momentum, quo me ceperit tui oblivio. Quare non ægrè feras, aut ab amore tui me recessisse arbitreris, si interim vitiis tuis irascar. Reclamavi, fateor, quòd illiteratis quibusdam fabulis tempus contereris. Sed hoc ipsum feci, ut aliud studium complectereris, unde plus frugis aliquantò referres. Et si non putarem tibi probatum iri quæ dico, sanè missum te facerem. Hoc unum tibi persuadeas, me tui semper studiosum fuisse, & qui te ardentius amet, esse neminem : sed cum video famam tuam apud verbosas hominum linguas periclitari, tacere nequeo : neque si vellem, permetteret tuæ laudis desiderium : quo, dispeream, si quid unquam ardentius cupiverim. Vale.

Epistola 32.

Quatuor abhinc annos frequentius literis te salutavimus, neque tamen certiores sumus facti rerum tuarum. Quid sit in causa, conjectare non possumus. Credibile non est, tantis te negotiis districtum fuisse, ut tanto tempore nullum omnino scribendi otium potueris tibi suffurari. Aut ergo nostri te cepit oblivio, aut negligentiae culpâ non cares. Quam pridem enim te monuimus, ut non solum scriberes, sed ad nos ipse revertereris, & matrem capulo vicinam reviseres. Si venires, amici omnes quos longa tui fatigat expectatio, animi curas discuterent, incolumitati tuæ gratularentur, obviis te manibus exciperent, & longâ salutarerent præfatione. Meditare, quanto spectandi tui desiderio ardeant omnes. Nullâ non horâ de te loquimur, & vitam nobis acerbam putamus; quod tamdiu consuetudinis tuæ fructu careamus. Propterea si nos amas, fac nobis aliquantulum videndi tui copiam. Vale.

Epistola 33.

*Gymnosophistarum
consuetudo
laudabilis.
Amasis regis
Ægypti
probanda
sanctio.*

Laudabilis mihi videtur Gymnosophistarum consuetudo, apud quos pueris, qui nihil quotidianæ, frugis afferunt, cibus denegatur. Nec minus probanda est Amasis regis Ægypti sanctio, qui edicto iussit, ut singuli quotannis apud cujusque præfecturæ præsidem ratiocinarentur, unde viverent: eisque mors inferretur, qui non facerent. Quod utinam nostro quoque seculo observaretur: Non tot passum nequam, & nihili reperirentur nebulones, quot ubique ferè gentium reperiantur: quibus nullum est aliud negotium, quàm ut prona & obediens ventri pecora toto die crapulari, aut alienæ insidiari vitæ. Quorum perditos mores quotiescunque memoria repeto, videre videor desolatam & multis madentem lachrymis Iustitiam, quæ & principum negligentiae irascatur, & Senatum jam sepultum somno, aut conniventem arguat,

guat, & nisi obviàm ab omnibus properè eatur, resistatúrque pullulantibus abundè flagitiis, in tantum se propagabit iniquitas, ut nullus sit futurus virtuti locus. Actum erit de bonis moribus, exulabit probitas, & improbitati jus relinquetur sedendi in Orchestra. Proinde Corneli, siquidem me amas, (ut amas) cave nè eorum numero adscribaris, qui naturam sui partus poenitere faciunt, & antiquissimum illud chaos confusis adhuc elementis appetere. Da operam, ut cum parentes tui interrogabunt quid profeceris, dignus reperiare qui vivas, & quem ament. Hoc si feceris, neque te pigebit fecisse, neque illos bene de te meruisse. Vale.

Epistola 34.

Naturà ferè comparatum est, ut quo quisque majore sit doctrinà, hoc & superbiat magis, & supercilium severius contrahat. Nec sanè mirum. Nam & volucris quo plures sunt plumæ, hoc sublimiùs in auras effertur. Et pavones hoc sese mirantur magis, quo latiùs flabellum proferunt. Sed est hominum genus, qui cum sint elementarii, & bonas literas nè à limine quidem salutârint, se tamen omnium primos (si diis placet) haberi volunt; feruntque ægrè, quod non æstimentur pluris, & quod quaquaversum transierint, transeuntibus non assurgatur. Cujusmodi erat nescio quis magistellus & grammaticista, qui, audiente nuper idiotarum & vetularum turbâ, multis fabulis sic strepebat immodicè, ut importunis illis commentationibus populo esset admirationi, & magnam doctrinæ opinionem sibi mèreretur. Huc ergò cum ejus videndi causâ certatim omnes convolarent, cœpi protinus percontari, quid illud esset: Eodem omnes ore responderunt, alterum & mundo redditum Ciceronem. Tunc ego cum reliquis accessi ut percontarer, verum esset, necne, quod
de

de nebulone sibi persuaferat vulgus. Sed, dii boni
quàm nihil inveni, cùm accessi proximè ! Vix ora-
tionem proferebat, in qua non tot essent barbarissimi
quot dictiones. Cùm ego nugis illis aliquandiu fatis-
gatus pertæduissem, temperare mihi non potui, quin
eum suâ sede disturbarem: quod cùm fecissem, parum
abfuit, quin delusa nugis plebecula in me saxis irru-
ret : tot jam ille fumos vendiderat turbæ, tot vene-
ciis universum excantaverat theatrum. Quod quo-
tiescunque memoriâ repeto, non possum nostro seculo
non irasci, cui non sit aliud in doctorum literarum
discrimen. Vale.

Epistola 35.

Plerunque mihi doluit, quòd conveniendi tui nul-
la sese offerret opportunitas. Eram enim nesciens
quæ tibi dicturus, in rem tuam magnopere spe-
ctantia. Paucis abhinc diebus pater audivit, te vo-
luptatibus irretitum usquè adeò, & illaqueatum, ut
jam virtutes omnes aspernatus fueris, ac æstimaveris
nihil. Vale.

Epistola 36.

Est genus hominum, quorum utilitati dum consu-
litur, se præbere gravantur dociles, ita ut videan-
tur habere minus cerebri, quàm cimex sanguinis.
Nihil tibi blandiar, nec oleum (quod dicitur) in
auriculam tibi instillabo : sed mihi videris unus ex
iis, qui nec scelera sua vellicari, nec viscera sibi tangi
volunt. Novissimè cùm me consulens, ad quem vita
scopum arcum intenderes, vetueram te, nè insectare
ris aulicos istos palpones, qui pellace vulpe benignio-
res, & in ostio tantum formosi, aureos montes polli-
centur, & à tertio usque jugere manus porrigunt, hi
tamen sæpenumero fucum faciunt, à quibus amplius
suma acceperunt munera. Nescio quâ diluendi tu
sceleris fiducia consilium meum nauci feceris : hoc
ipsum tamen est tibi maximo malo futurum. Nescis
quàm

quàm
virtu
funt
stren
stem
nihil
non
pend
dum
impe
Alien
præb
Nih
calea
pleru
ipsi
tiofa
Can
extor
ram
tuni
enim

N
bona
viscu
Nar
aute
ling
firtu
jugu
hom
nov
tant

quàm austerum sit inculparè vivere, ubi probitas & virtus exulant? In aula qui Arabicè olent, & in cute sunt purpurati, tātus ulceribus & leprâ scatent. Postremò, videntur à virtute alienum, in multam noctem pergræcari, in alea pernoctare, ære alieno obrui, nihil non inhonestum audire? Et nè multa, nihil est non probrosum. Oportet in primis ab alterius jussu pendere. Religiosè & ad anxietatem usque observandum est, non tantùm quid verbis jubeat dominus, aut imperet; sed quid nutu significet, aut digito crepet. Alienâ vivendum quadrâ: Bullatis nugis aures sunt præbendæ: unicuique virtuti mittendum repudium. Nihil dicendum est, quod aures tyranni gravet. Si caleat, æstuandum est; si frigeat, tremendum: & plerunque cùm diuturnam servitutem serviveris, si in ipsius iram impingas, ob rem nihili, ob floccos, ob vitiolam nucem te relegabit, perinde ac vilissimum Canopi vernam: nec primorum laborum stipendium extorquere poteris. Jampridem te hujus rei monueram: tamen verba mea nihili fecisti. Si tui infortunii fueris autor, æquanamiter feras. Æquum est enim, ut faber quas fecit compedes, ipse gestet. Vale.

Epistola 37.

Moris est mihi, ubicunque locorum vixerim, eorum semper reminisci, quorum beneficio bonæ literæ, injuriâ temporum prius sepultæ, reviviscunt paulatim, & repullulant. Nec sanè mirum: Nam meâ quidem sententiâ non minoris (minoris autem? imò verò longè pluris) æstimandi sunt, qui linguam Latinam à morte vendicant, & pristinæ restituunt dignitati, quàm qui civitatibus amplissimis jugum servitutis excutiunt, redditâ libertate. Sed est hominum genus, qui cùm rudere magis, quàm loqui noverint, probis eruditorum votis & conatibus renitentur, timéntque nè optimæ se propagent disciplinæ.

Quanti æstimandi qui linguam Latinam propriæ restituunt dignitati.

In

*Invehitur
in barbares.*

In quos si reclamet aliquis, Deus bone, quibus verborum tonitribus fulminabunt, quot plaustra convitiis onusta remonent? Non tantum non assurgent autoribus renascentis eloquentiæ, sed facta velut conjuratione in eos certatim confertimque dimicabunt, neque prius concutere parietes theatrorum, verbisque obtundere desistent, quam sui similes ad latrandum in laudabiles illos linguæ Latinæ candidatos, & redivivos eloquentiæ Camillos excitaverint. Diceret esse Gotthorum Vandalorumque reliquias, quæ in Romanam Rempublicam armâ parare, refarcire, suisque barbaris togatum sermonem corrumpere velint. Quare autem velint non video, nisi quod forte verentur, ut nè qui suis nugis idiotas prius eluserunt, & agrestibus imposuerunt ingeniis, redeunte Minervæ principatu ridiculi fiant, & ipsis etiam contemptibiles, quibus prius fuerant admirationi. Sed longè suâ spe falluntur. Nam si suscitandæ semper eloquentiæ animum adjecerint eruditi, tantumque operæ, quantum jam ceperunt, barbaris hujusmodi retrudendis collocaverint: non est mihi dubium, quin pudore deterriti hoc genus Gotthi causâ casuri, ac arenâ cessuri sint, & ad extremum sese in pedes daturi. Quod si suis ineptiis contenti viverent, neque cæteros hominum eodem cuperent sordere luto, essent quidem ridendi, non tamen tanto odio habendi. Verum (quod omnium multò turpissimum) cum nullo non verbo solœcissent, indignanter ferunt, non omnes eadem infantia iisdemque barbaris juvenari & ineptire. Et (quod magis rideas) sacras literas eo esse fato arbitrantur, ut cum his stare nequeat regina rerum eloquentia: quasi Hieronymus, Ambrosius, Lactantius, Athanasius, & alii plus sexcenti barbarè semper sint locuti, aut eloquentiam cum Theologia non ita conjunxerint, ut nescias utri duarum magis debeas. Quiescite, quiescite philosophastri, nostræ omnium

aures

aures vestris jam deliciis callent. Magno vobis malo
 futurum est, nisi à suscepto in literatas literas bello
 pedem retuleritis. Nam ut numerosas Xerxis copias
 paucissimæ Græcorum turmæ pepulerunt: ita &
 pauculæ eruditorum centuriæ infinitas vestræ gentis
 Vandalicæ myriades nullo negotio, & victoriâ ex-
 pugnabunt incruentâ. Ridiculum est, quod publico
 exclamatis theatro, renasci hæreses, Antichristos sur-
 gere, fidem catholicam ruinam minari. Qui (ma-
 lum) religionis hostes reviviscunt? hinc, qui ex
 Græcis ad verbum docent Latina? Quieta erat fides,
 quis eam commovit? Vos plebeculam in re nihili
 concitatis, ut eruditis terrori sitis: monstra confingi-
 tis, quæ nec fuerunt hætenus, nec posthac sunt futu-
 ra: neque est quisquam, cui à satyris vestris securo
 esse liceat, quique loquacitatis vestræ retia possit de-
 clinare, cum audiente vetularum turbâ sermocina-
 mini? ceu verò ad serendum ocymum sitis nati, &
 major quædam maledicendi libertas vobis, quam cæ-
 teris mortalium sit concessa. Quod si quisquam re-
 luctari satagat, aut eadem tragulâ vos referire, tan-
 ti per illatrabitis, dum rudi vulgo persuaseritis, eum
 vel cervicem matris rupisse, vel in patrios minxisse
 cineres. Et (quod pejus odi) neminem putatis di-
 gnum, qui vestra vestigia (si diis placet) lambat &
 osculetur: quasi verò legitimi sitis naturæ filii, nos
 spurii tantum; aut sit aliquid in vobis doctrinæ, quod
 nemo quisquam sperare audeat. Si eloquentiam cre-
 ditis viliorē, quàm cui vacari debeat: respondebo,
 vos similes esse procis Penelopes, qui cum dominam
 assequi non possent, ad ancillas divertebant. Vos
 quoque infirmitatis vestræ conscientiam deterriti,
 quoniam ad eloquentiam, ut ad solem nocturæ, cali-
 gatis, ad quæstiones quas Fabius Ceratinas vocat,
 crocodilinosque divertitis syllogismos. Quos tamen
 vestrum plerique inutiles fateantur, neminem tamen
 habendum

habendum in pretio putabitis, qui futes hoc genus nugas nesciverit. Nunc (ne multis agam) si sapitis, veteris insolentiae cristas retundite. Scitis, non deerunt, qui tanti fastus pertæsi, acutas sibi sagittas esse, suis vulneribus sanguinem sequi, se domi urbinam habere (ut vos machæram) doceant, testenturque non esse defendendam glandem, reperto jam tritico. Vale.

Epistola 38.

EGO cum rerum tuarum studiosus, tuique longè amantissimus semper fuerim, nec ullum obsequium hominis officium tuum in re prætermiserim, speravi, imò verò intrepidè mihi sæpenumero pollicitus sum, te mei perpetuò fore memorem; ac si quando novercantis fortunæ Boreas mihi insultaret, eum te fore qui in accepti beneficii hostimentum primus adjutricem manum mihi porrigeres. Sed diu boni, quàm longè mea me fefellit opinio, dum te mei memorem expectavi, qui tui dememineris! dum, inquam, te rebus meis adiutorem speravi, qui tuarum, plerisque mirantibus, imò verò illudentibus, nunquam satagas: quin omnia, quæ multo parentum sudore tibi parta sunt, avidè consumas, & cum flagitiosis hominum corruptissimorum gregibus universum patrimonium stultissimè profundas; &, quod longè deterius, & ab humanitate magis alienum videtur, patris defuncti obliviscare, cujus viventis labor tibi omnia peperit: qui te suavissimè educavit, effusis charitatis habenis amavit, tibi quæ ad bene & beatè vivendum pertinebant, ubertim semper & ambabus suppeditavit manibus. Cui jam capulo instanti, & (quod dici solet) alterum pedem in cymba Charontis habenti, fidem dederas, te annuis parentalibus ac sacrificiis Deo immolaturum. Quinetiam dum mortui cadaver per sanda-

pilarios

pilarios efferreretur, ejulabas, vociferabaris, & ad ravim usque clamitabas, ita ut pro eo vitam pacisci velle videreris. Nunc autem, ubi fides viventi præstita? ubi simulata pietas cadaveri exhibita? O ingratae mentis juvenem! O perditissimum adolescentem! Nihil sane jam conqueror, quod mei dememineris, quem parentis cepit oblivio. Jam quoniam in nequitia tua ita occalluisti, ut lapideam magis, quam humanam videaris effigiem indutus, pluribus te verbis hortari desistam. Vive ut lubet, egerisque ut volueris, profundas, perdas, pereas; nihil ad me futurum. Sciveris tamen ex Pittaci sapientis dicto, Tales te habiturum liberos, qualem erga parentes te præstiteris. Vale.

Epistola 39.

Politioris literaturæ viri, multaque lectione exerciti, qui de liberis educandis libros ediderunt, bene & doctè mihi instituisse videntur, ut infantibus adhuc vagientibus studiosæ adhiberentur nutrices, quæ eos cibis mollioribus, utpote lacticiiniis, suaviter pascere; nè si duriusculos ori tenero fortasse inculcassent, flaccidæ adhuc & bullæ fragiliores maxillæ, dentibus immunes non frangerent, aut molliores pepone stomachi non decoquerent. Cautè siquidem observârunt, tenellum corpus, vix bene compactum, esculenti paulò asperioris non esse capax. Hunc ritum, qui de erudiendis pueris aliquid reposuere, itidem observari voluerunt, ut videlicet rudibus crudisque ingeniis, quæ sunt veluti tabula rasa, in qua nihil depictum est, præficerentur viri moribus non minùs quam doctrinâ conspicui: qui nutricibus nihilo asperiores, ipsos primis literarum eduliis, utpote minutulis elementis imbuerent, atque animum virtutibus perinde ac doctrinâ formarent, excolectent: non ignorantes eos arduis oneribus non sufficere,

cere, quorum vires modicis etiam rebus succumberent: eos præterea majoribus disciplinis non esse idoneos, qui in ipso vestibulo deficerent. Cognitis demum elementis liminaribusque literis, grammatices rudimenta studuerunt his inculcanda, quò facilius rationem grammaticam, licet ornatu & cultu immunem, contexerent. Quod ubi facere jam probe scivissent, orationibus partim solutis, partim pedestribus, lepòrum & venustatis succo affatim delibutis, componendos voluerunt: ut imitatricis instar simiæ alienis inhærerent vestigiis, quòdque ab aliis factum inspicerent, ipsi facere, aut saltem æmulari à tergo & eminus conarentur. Hoc uno motus argumento, cum pridie hujus diei audiissem, Petroni charissime, te ad artis dialecticæ studia remis velisque aspirare, non potui, ut utilitatis tuæ semper studiosus, quin id desiderium literis conarer excutere; difficillimum factu suspicatus, te illius succos ebibere, qui aliarum artium parentis rivulos vix bene labellis primoribus degustaveris. Nec enim te latet, caduca & fragilia architectorum fore ædificia, quorum debile fundamentum extiterit. Agedum ergò, priusquam immaturis condescendas affectibus, sagaci examine perpendas, quid tibi sit utile: neque quicquam pares extruere, priusquam stabili fulcro illud solidaveris: Futurumque dubio procul expecta, te à cunctis artibus longè exulaturum, si hanc à te flocci factam proscripseris, proscriptam floccifeceris. Cui enim, per deos immortales, idoneus videberis disciplinæ, si hanc (Grammaticen dico) ignores? Quid ad stomachum tuum faciet rivus, cujus fons tibi odiosus fuerit? Eris juris Civilis aut Canonici peritus, qui Latinarum dictionum sensus ignoraveris? Callebis physicas rationes, qui verborum etymologiam nesciveris? Extricabis difficiles sophismatum mæandros, qui apertissima quæque explanare nequiveris? Scrutaberis

*Grammaticam discere per-
tile.*

Scru
The
tuis
rum,
cui
Alio
qui
Dec
in se
quæ
pend
majo
fit ar
suavi
roren
pari
se re
rent
sapor
label
tusqu
erian
Med
sulto
verò
unt.
eiun
rum
vus
Vall
senti
nis p
ris j
nun
prov
bus

Scrutaberis cœlestes & altissimas Astrologiæ aut Theologiæ causas, qui quæ infima sunt & pedibus tuis vicina contemplari nesciveris? Degustabis arborum, herbarum, unguentorum ac radicum succos, cui odiosa fuerit primarum literarum delibatio? Aliorum morbos unguentis aut antidotis repelles, qui tuæ ignorantix remedium adhibere neglexeris? Declamabis in senatu, aut ages in theatris, priusquam in schola loqui didiceris? Alijsne persuadebis, qui, quæ tibi prævides utilia, suadere nequiveris? Perpende, velim, & in memoriam aliquantisper revoca ex majorum annalibus, quàm frugifera, quàm jucunda sit artium humanitatis lectio, cujus amœnitas, lepos, suavitas Italos (à quorum scatebris linguæ Latinæ rorem primum constat emanasse) ità pellexerit, ut parùm gravatè tulerint; cæteras omnes disciplinas à se rejici & eliminari, ut has obviis ulnis amplecterentur, harum odorem assiduis naribus olfacerent, saporem linguâ inexplibili degustarent, venustatē labellis arctissimè compactis deoscularentur. Quotusquisque enim Philosophus aut Sophistes in ipsis etiam Italiæ penetralibus comperitur? Quot illi Medicos, quot Astrologiæ peritos quot Jurisconsultos invenies? Nullos tanē, aut paucos: Contra verò poetarum nominibus civitarum compita ebulliunt. Rhetoribus ac declamatoribus vix theatra sufficiunt. Grammaticos non capiunt scholæ. Historicorum verbis passim locorum compita fulminant. Novus quotidie Servius nodosos enodat. Novus assidue Valla muscosos emungit: & (ut semel dicam quod sentio) laudanda videtur Itolorum Latini sermonis parentum constantia: qui (quòd has artes cæteris jucundiores semper credidēre) ab earum castris nunquam defecerint. Legimus oratorum principem provec̃tæ jam ætatis Tullium, Rhodijs præceptoribus sese recoquendum tradidisse: quin & easdem ar-

Italix gratissima artium humanitatis lectio.

Itali sermonis Latini parentes.

*Clotharii
liberalitas
in filii sui
pedagogum.*

tes à priscis Regibus tantopere exultas, ut liberos suos præceptorum ferulis ac flagris, perinde ac infirmæ sortis aut conditionis peregrinæ puerculos, submitti voluerint, ipsosque institutores amplissimis plerunque muneribus cumulaverint. Sic Marcus Antonius Imperator Frontoni Philosopho, quem dicendi præceptorem habuerat, statuam erexit: sic Scipio Africanus Ennii statuam sepulcro suo imponi, sic Archelaus Euripidem sibi convivam adesse, sic Trajanus Romam ingrediens Dionem Prusum curru suo donatum honorari, sic Ptolemæus philopator templum Homero dedicari voluerunt: Sic denique (ut à peregrina ad domesticam transeamus historiam) Clotharius Saragossillum ludimagistrum, quod Dagoberti filii sui pædagogus esset, Ducatu Aquitanico donavit. Hæc & alia permulta, quæ adduci possunt testimonia (ut opinor) sufficiunt, quæ artes humanitatis attentius excolendas in animum (nisi lapideus fueris) inducant. Verbis meis igitur acquiescas velim, qui nihil tibi non utile, non frugiferum consulam. Id ubi feceris, meo in te amor, licet infinitus propè fuerit, plurimum incrementi adjectum periclitabere. Vale.

Epistola 40.

REm à me tibi frugiteram, nedum jucundam semper factum iri opinatus, si, parentis instar, quod ad animi tui cultum & morum honestatem pertineret, dietim tibi legendum, ac pro suavissimis delibandum esculento proponerem: statui apud me brevissimis sæpenumero codicillis (quoniam id etiam quotidiano penè convitio efflagitabas) quid tibi laudis, quid utilitati futurum; contrà, quid honori tuo fuliginem & tenebras inducturum sit, aperire: quod certius meæ in te benevolentia, licet tibi tuis unguibus notior sit, periculum adhuc facias. Fecisse au-

tem operæ prætium videbor, si prius omnes in te virtutum favillas funditus extinxero, quàm te ad virtutis studium inflammare studeam: si, inquam, docti agricolæ instar, prius tribulos, lolium, carduos, & urticas radicitus extirpavero, quàm purgatissimum & purum tritici granum sulcis immittam. Inter cætera, quæ nomini tuo magnopere officiant, primas sibi vendicat ebrietas: quam ideo primum eliminandum censeo, quòd ea rationis usum hominibus excutiat, vitiis omnibus incrementum præstet, virtutibus ortum & nutrimentum impediat. Hinc eò facilius eam claustris tui corporis interdicere speravi, imò & mihi sum pollicitus, quòd non ignores, vinolentiam rabificum multis venenum fuisse. Quis enim nescit, florentissimis civitatibus & opulentissimis earundem incolis perniciosam & exiralem fuisse? Quis nescit, Trojam multis antè temporibus ineluctabilem, & Martis rabie indomabilem, sepultis vino Phrygibus captam fuisse? Quis ingentes Rutilorum copias à Niso & Eurialo præter vindictam jugulatas? Romam à Brenno Senonum duce, obrutis Baccho civibus, incendio datam? Fuitne & contagiosa summis etiam Principibus hæc temulentia? quâ autore Antiochus magnus hyeme totâ vino & Venere contritâ profligatus, Olofernes à Judith muliere interemptus, Polyphemus ab Ulyssæ excæcatus, Deiphobus à Menelao interfectus, Alexander ab Iola pincernâ veneno potatus, Cynaras filia incestu contaminatus, Bonosus Imperator à Probo superatus, ac suo sibi laqueo jugulatus: Athamas, Læarchi, Agavæ, Penthei, filiorum sanguine pollutus; Anacreon acino uvæ passæ suffocatus, Lacides Philosophus nimio hauitu obrutus; Cyanippus à Cyane, Aruntius à Medullina, filibus occisi creduntur. Infinita propè testimonia, quæ inexhausto orationis stylo mihi suppeditantur, in medium evocarem, nisi hæc satis

Incommoda quanta ex vinolentia eriantur.

esse arbitraret, quæ vel temulentiam omnem tibi adimerent, aut saltem aliquâ ex parte refrigerarent. Perpende, velim, & apud te sagaciùs paulò contemplare, quid inde veneni pullulet, quanta exhaletur mephytis. Obruti vino sensus hominem gliribus somnolentior em efficiunt, è gradu mentis dejiciunt, & rectam tollunt de cardine mentem. Resipisce igitur, & ab hoc exitiali veneno linguam revoces: aut si factu tibi videatur difficile, eo prorsus abstine, quod tamdiu tantopere dilexeris, nè saltem scythiffes, id est, Scytharum morem imitere, qui nectar vel meracissimum Atheloio poculo nunquam diluunt: quin (ut scribebat Andocydes Philosophus ad Alexandrum) memento, cum vinum potas, sanguinem te bibiturum: nam cicuta homini venenum est, cicuta vinum: hoc est, considera, quanta vini vis sit, ut veneni sit venenum. Vale. Datum ex ædibus nostris, pridie Calendas Decembris.

Epistola 41.

FAcit tua in omnes vel ignotos comitas, nedum in liberos humanitas, pater colendissime, ut, quamvis præter hoc corpus, & quicquid in eo est, tanta semper abs te acceperimus obsequia, plura semper dietim appetere non erubescamus. Quinetiam ita naturam comparatum esse non ignoramus, ut (autore Virgilio) omnis in Ascanio chari stet cura parentis. Contra verò liberorum spes omnis in parentibus, velut nautæ refugium in anchora constituta permaneat. Audaciores igitur paulò in his, quæ utiliora nobis fore conspiciamus, vel ob id unum facti sumus, quod pictorem in excolendis morticini imaginibus, simulacris fictilibus, sensu & anima vacuis, non auro, non argento, non denique pretiosissimis parcere pigmentis conspiciamus. Validius igitur argumentum cum nobis visum sit, nec patrem in excolendis suis

animatis

animatis imaginibus debere facultatibus parcere, in-
trepidè quæ ad ingenii nostri, nedum corporis cul-
tum pertinent, exposcimus, te nihil in his, quæ ad
ornatum nostrum spectant, pictore tenaciorem ex-
pectantes. Nè autem diutius te pendulum remore-
mur, lucidiùs quid verba hæc nostra velint, aperie-
mus. Defecimus à primo præceptore, quem, dum
rusticaremur, mensæ tuæ convivam adhibuisti: nunc
sub alio militamus, primæ itidem classis præfecto,
qui discipulo, solutâ partim orationis venustate,
historiæ partim flosculis expolire satagens, Fabium
Quintilianum & Cæsaris commentarios assumpsit
legendos: nec tamen ita assumpsit, quin revocato
calculo facilè recantet, si alios ad stomachum tuum
& palatum magis facientes eidem legendos injunxe-
ris. Hos tamen præ cunctis elegit, quod Quinti-
lianum, licet mendosum & maculis scatentem,
ab omnibus laudari; Cæsarem ut historiæ domesticæ
scriptorem, à paucis, imò nullis reprobari videat. Nè
autem à majorum vestigiis aberrare, & (quod tri-
viali fertur adagio) cornicum oculos configere, &
sexagenarios de ponte dejicere videretur, sex novi-
ssimos Æneidos Virgilianæ libros explanandos &
ad finem (superis arridentibus) deducendos accepit:
testatus Lucanum, Silium, & Statium, ut duriuscu-
los; Mantuani carmen ut paulò flaccidiùs à plerisq;
non usquequaq; probari; unum Maronem heroici
carminis scriptorem, ab omnibus (nullo reclamante)
laudari, amari, deosculari. Nunc igitur, parer,
æquissimè perpendas, videatúrne utilis, horum au-
torum lectio: quam si probaveris, da operam, ut con-
discipulis proficientibus oscitantes non pigritemur,
pigri non oscitemus, sed novis actutum codicibus,
cæteros omnes cursu & lectione prævertamus. Vale.

*Cornicum
oculos con-
figere.*

Epistola 42.

Stomachum mihi aliquantisper movit, ac bilem
 excitavit multidica illa verborum tuorum licen-
 tia, quâ me ut merulentum & vino marcentem, &
 (quod dicitur) ad ambas usque aures ingurgitatum
 severius incessivisti: movissēsque acerbius paulò, nisi
 indubitata fide mihi compertum esset, te non morbo
 animi, aut livoris stimulo dictum id egisse; quin po-
 tius, ut me tibi jampridem obnoxium, ampliore
 semper obsequio demerearis. Ego sanè inficias neu-
 triquam iero, me præter modum vinolentiæ dedi-
 tum fuisse; eâ tamen in re culpæ meæ veniam eò
 facilius me exoraturum spero, quod non ignores,
 neminem tantæ esse probitatis hominem (fuerit li-
 cèt diis ipsis proximus) cuius vita aliquantulis vitio-
 rum tenebris non obhübiletur. Æneam sua com-
 mendat pietas, dedecorat proditio. Alexandrum
 bellica virtus extollit, deprimit ebrietas. Solomo-
 nis prudentiam quisque laudat, lasciviam nemo non
 vituperat. Neque tamen propterea licere mihi exi-
 stimo, sceleratis aliorum vestigiis impunè ut adha-
 ream: verùm id unum summopere abs te oratum
 vellem, ut convitiis aliquanto mitioribus me incre-
 pares. Non suum pectoris auctò obtusi, ut verbis hu-
 manis non mollescam. Cæterum quoniam me à
 potu nimio multis & immodicis sermonibus deter-
 ruisti, te deprecabundus postulo, ut prolixiore ora-
 tionis stylo mihi adaperias, & enarres, quid contra-
 ria ebrietati & crapulæ temperantia utilitatis asse-
 rat. Secus haud faciliè mihi persuasero, fugiendam
 esse prorsus vinolentiam: quam semper (absit ta-
 men verbis tuis contraniti) non solum jucundam,
 sed & utilem mortalibus existinavi: nec existina-
 vi tantum, sed ex receptæ fidei autoribus, in omni
 doctrina locum facile principem obtinentibus, col-
 legi. Ennius in primis, Horatiano testimonio suc-
 cinere,

cinere, & calculum adjicere volens, mero despumans *Ennius nisi*
ad carmen promptior extitit: quin & Cratinus *præcar-*
serit, Nulla placere diu, nec vivere carmina posse, *mina scri-*
quæ scribuntur aquæ potioribus. Mnestheus quoque *bere non*
vinum animæ & corpori robur addere testatus est. *solebat.*

Quod si horum testimonia, quod profani fortasse
autores tibi videantur, susque deque tuleris, Chri-
stianæ religionis cultorem Baptistam Mantuanum
tibi adjiciam, qui Faustum pastorem ita loquen-
tem inducit,

Vina sitim minuunt, animiq; doloribus obstant.

Vina ut amicitias, vires ita corporis augent.

Funde iterum; potare semel, gustare: secundus

colluit os potus: calefacta refrigerat ora

Tertius: arma siti bellumque indicare quartus

Aggreditur: quintus pugnat: victoria sexti est:

Septimus Oenophili senis est doctrina triumphat.

Nè igitur laborem tuum hac in re mihi adhuc de-
neges: quin ubi crastina fulserit hora, epistolam ad
me remittas, quâ lucidius omnia verbis complecta-
re. Cæterum pridie hujus diei ad aures meas per-
venit, te libris affluere complusculis, quos ut mini-
mè tibi idoneos nunquam revolvās, sed in scriniis
putrescere, cum blattis ac tîneis rixari permittas:
hos velim propter ad me curares deferendos, nè
non sit, quo corporis & ingenii mei vires exerceam.
Vale.

Epistola 43.

Vix satis (ut opinor) verbis exprimi posset, in
quàm profusum ac vehementem risum me vel
invitum traxerit novissima, quam ad me dedisti,
epistola, notissimum equidem tuæ cæcitaris argu-
mentum præferens, longèque notius exhibitura, si
itâ semper cæcutire, hallucinari, ac despiscere, ut
occœpisti, pergas. Ego verbis quàm fieri potuit hu-
manis satis, ut opinabar, studueram, te à vinolentia

cæterisque permultis id genus flagitiis detertere: quodd certò scirem, nullum ad virtutes, non eradicatis à stirpe vitiorum fomentis, aditum mortalibus patere: mihi que adeò præter scrupulum pollicebar, te in meam sententiam non pedibus modò, sed manibus quoque ac toto corpore descensurum. Verùm quis me oleum & operam perdidisse non fatebitur? dum te ab his, quæ perniciosa fore tibi conjiciebam, divertere studui, & ad ea, quæ profutura opinabar, hortatus sum: cui verbis meis, ut aliquantò asperioribus, ac consilio importuno, parum fuit non acquiescisse, nisi & reprobanda quorundam Epicureorum testimonia ad vinolentiæ tuæ & erroris fulcimentum adduceres: quasi verò delicti causam expurger erroris alieni testimonium, cæcisque visum restituat alienæ cæcitatis probatio. Sed Christianæ religionis cultor Manruanus vinolentiam probavit, qui septimum etiam haustum non deneget. Perpende velim prius, quàm quicquam crudum & impræmeditatum evomas, quemnam pastorem his verbis inanibus effluentem induxerit; nonne quæso, ut idiotam & consilii prorsus immunem? quodd sciverit, quæ à rusticis nihil præter aratrum redolentibus efferuntur, à sapientibus non pluris quàm ventris crepitum æstimari. Videberis igitur agresti plusquam ingenio natus, si rustici perinde, ac gravissimi Catonis, frontis rugosæ viri, probaveris dictum: eò quodd ad nequitiam ampliorem (quodd dici solet) fenestram tibi patefeceris. Quoniam autem efflagitas, ut amplioribus verbis tibi aperiam, quid contraria crapulæ, & corporum voluptatibus, temperantia utilitatis aut laudis asserat; Notius id (ut opinor) tibi fuerit, si prius apud te mediteris, quid infamiæ, quid probri, quid ignaviæ asserant turpissimæ ac meilitæ voluptates: quas (ut ait Cicero) qui sequitur, nomine tantum homo, re autem

autem bellua dicendus est : cujus sit proprium corpori inservire ; & his solum voluptatibus, quas tum e pastu tum e ventris quærit rebus. Turpissimum enim est genus hominum illorum, qui in ventrem projecti ac libidinem, veluti sues coeno volutantur. Nihil est ergo quod ignores, hominem tantis laudibus ob temperantiam effereendum, quanto probro ob voluptates illas, quibus semper poenitentia subsequitur comes, deprimendum esse conspicias. Temperantiam (nisi cornea fibra, aut jecur adamantinum, roburque & æs triplex circa pectus fuerit) ut laudabilem probabis, si diligentius observes, quantum plerisque mortalium celebritatem, aut, ut verius loquar, immortalitatem pepererit. Non ignoras communi omnium suffragio perpetuò laudibus efferri Masinissam regem Numidarum, quod centesimum suæ ætatis annum agens, semel tantum in meridie cibum sumpserit; ut milites suos ad temperantiam suo induceret exemplo. Romanorum historiis Curium cœlo tenus efferri conspicias, quod olusculis contentus viveret. Lycurgum nonne regem ubique gentium nominari, quod abstemius vixerit? Alios item propè infinitos per ora hominum volitare, quod sibi hâc peste interdixerunt? Cogant te igitur ad resipiscendum virtutis præmia, aut à flagitio deterreant scelerum opprobria. Non me præterit, difficile admodum esse, contemnere voluptatem jam nobis insitam, & quæ affectuum nostrorum semper sequatur comes. Possunt tamen sensim vitiorum fomenta extingui, quæ momento uno extirpari nequeunt. Sed de his hætenus. Expetiveras nuper, ut libros, quos in scrinio putrescentes cum blattis tineisque rixari permittebam, ad te curarem perferendos. Curavi, quod etiam, licet ab ostentatione procul positos, utiles tamen tibi fore suspicabar. Ego ubi majorem paulò studiis
meis

meis quietem impetravero, ad te majora dare constitui. Hos tu interim boni consulas. Vale.

Epistola 44.

*Stultum est
timere quod
vitari ne-
queat.*

Asfidnis (ut accepi) lacrymulis faciem humectas, curis edacibus animum corrodis, verberibus crebris corpusculum diverberas, unguibus infanis faciem deformas, quoddam natum eximio literarum amore flagrantem, (cujus prima ætas iter ad ingenii lumen manifestum ostendebat) fatali jaculo percussum amiseris. Quod sanè audire, nedum perpeti, difficile admodum mihi visum est: parumque absuit (itã me stimulabat novi doloris rabies) quin interdum vulneribus inhonestis me mordicus mutilaverim: idque (ut opinor) fecissem, ni muliebrem quandam ejulationem olim parentum & amicorum obsequiis interdictam, lege cautam fuisse, me monuisset Cicero. Ad id me urgebat indoles pueri eximia, mores probatissimi, & ingenuus pudor. Verum cum apud me sagacius paulo consideravi, stultum esse (ex Senecæ dicto) id timere, quod vitari nequeat; lacrymis temperavi: quod ut facias, monitum te velim. Nosti certius quàm ut moneri debeas, mortales omnes, etsi serius, morituros tamen. Parcarum ordo stat immobilis, fatum ineluctabile, immutabilis rerum dispositio. Surdas esse mortis aures, saxeam pectus, inevitabile telum conspicias. Nihil est ergo quoddam te diutius animi excrucies; nihil quoddam vehementius indoleas; nihil, quoddam amplius Deos & astra voces crudelia. Effet hercle, quoddam merito posses conqueri, si mitius cum cæteris mortalium, quàm cum nato tuo factum conspiceres. Effet, quoddam justè mortem ut injustam accusares. Verum (ut ait Tragicus) est omnibus æqua, non superbificis regum divitiis magis, quàm lacero mendicorum panno flectitur: nec frequentius casus & tuguria, quàm turres & castra ingreditur

greditur & expugnat: nec magis Iro, quàm Croeso;
 Curio, quàm Augusto se præstitit inimicam. Non
 hanc fucatis declamationibus oratores, suavidicis
 carminibus poetæ, promiscuis pharmacis aut unguen-
 tis medici myropolæ, teretibus lanceis equites, pen-
 natis missilibus strictisve mucronibus pedites, gem-
 matis coronis imperatores, non denique cuncti mor-
 tales rebus ullis mortem effugiunt, aut terrent: neq;
 sanè honestius aut sublimius Regi, quàm pastori
 domicilium præparat.

*Quantum quisque sui metitur corporis umbrâ
 Impendens terræ: majorem non parat urnam
 Principibus quàm pauperibus rudibusve bubulcis.*

Quin & urbes fortissimis munitas propugnaculis,
 templa variis extructa marmoribus, aulas Attalicis
 decoratas tapetibus funditus demolitur, evertit,
 dissipat. Cùm nihil igitur intactum relinquat, cui
 suæ acerbitalis virus non propinet, quod non fo-
 licet telo: furorem moderare, bilem cohibere. Erat
 (fateor) quem luges, facili natus Minervâ, multâque
 jam lectione exercitatus: ita ut prosperè cum La-
 tinis actum esset literis, si supervixisset. Cùm ta-
 men fatalis necessitas ita exigat, ut unumquemque
 aliò migrare expediat, ejus transitum vultu sere-
 no ac minimè supercilioso perferre debes: quin eti-
 am felicem illum censere, quod non repentino (ut
 plerique à Plinio enumerati) obitu decesserit; sed
 dilutâ ac expurgatâ longo examine conscientia:
 quanquam nihil (ut conjicio) severâ dignum scuti-
 câ, brevibusque Gyaris & umbrarum carcere dignum
 perpetraverit. Quod si tantus animi tui dolor nul-
 lis verborum aggeribus queat mansuescere, alienæ
 saltem constantiæ exempla te moveant. Anaxa-
 goræ inprimis, qui, audita filii morte, nihil sibi no-
 vum

vain nunciari asseruit : quod ex se natum mortalem sciret. Periclis item , qui duobus filiis intra quadriduum spoliatus , iisdem diebus vultu non magis moto , quàm si fuisset dura silex , aut Marpesia cautes , concionatus est. Æmylii Pauli , & Xenophontis postremò , quorum huic sacrificium agenti cùm nunciatum esset , alterum ex filiis , natu majorem in acie cecidisse , coronam tantùm deposuit : percunctatus demum , quonam modo cecidisset ; ut audivit fortissimè pugnantem interiisse , depositam capiti coronam reposuit , numina testatus , se ampliorem ex filii virtute voluptatem , quàm ex morte amaritudinem sentire. Ille , dum quarto ante triumphum suum Macedonicum die alterum filiorum amisisset , alterum demum tertio post triumphum , jacturam illam æquo animo tulit. Id erat quod te monitum volebam , & à te precariò factum expetebam. Vale.

Epistola 45.

SÆpe & multum apud me dubitavi , liceret necne ad eos velut ad anchoram & asylum semper in adversis confugere , quorum suppetitiis & patrocinio jam plerunque fuerimus adjuti : atque eò magis , quòd beneficium qui dare nescit , (inquit Seneca) injustè petit ; sitque ingrata & minimè generosa mentis accipere semper , largiri nunquam. Fecit ea res , ut novo emergente scrupulo , qui malè me habet , consilii tui suppetias adhuc emendicare diutius & cunctanter erubuerim : cùm jam tua beneficia in me tanta extiterint , ut si vitam pro tua unius dignitate profunderem , vix partem minimam viderer assecutus. Cùm tamen monuit me Tullius , grati esse animi ei multum velle debere , cui jam plurimum debeas : tanti tamque prudentis viri dicto audacior paulò factus , timorem exui : neque adhuc turpe existimavi , ad te veluti Mœcenatem

tem beneficium recurrere : qui si meritis tuis respondere, aut gratiam referre nequeam, agere saltem non desistam : eosque imitabor mendicos, qui cum acceptæ stipis mutuum referre nequeunt, benevolâ verborum actione rependunt. Is autem scrupulus, qui me mordicitus vulnerat, nocturnum somnum mihi adimit, severam faciem mihi exasperat, mēque, propè dixerim, de gradu dejicit, talis est: Insurgit in me rabiosæ loquacitatis, & contagiosæ virulentiae clamoriferus quispiam detractor, ac pestifer libitiniarius, satyricis armatus aculeis, telâq; vipereo sanguine tincta gerens. Cum nec verbis à me læsum, nec injuriâ affectum (testes verborum meorum Deos invoco) putaverim; sed (quod nunquam sibi persuasit) plerunque miris extulerim præconiis, meisque rebus, ac modicâ supellectile, quantulacunque fuerit, si eguisset, uti voluerim : is tamen, ut norunt omnes, passim locorum, caninâ utens facundiâ, nomini meo illudit, genuino dente me mordicat, indelebile stigma mihi inurit. Hunc diceres quotidie totum perlegere Archilochum. Quod sanè perpeti, difficilius, ac molestum magis videtur, cum quâ me accusavit culpâ, ipse vacem, simque eorum, quæ mihi impingit, minimè conscius. Si ullâ verborum petulantia à me præter hanc fuisset irritatus, immeritò sanè viderer conqueri, Qui pateret telis vulnera facta meis : Cum præsertim Lacedæmonius Chilo præceperit, Proximo non malè dicas, si non vis malè audire. Verùm (repetere cogit doloris rabies) nunquam usquam à me factum dictumve existimo, quare ita in me stomachari, succensere, invehi ac sævire debeat. Id tolerandum necne fuerit, non satis scio. Tolerarem, nisi tacendo culpam præstare viderer, nisi etiam ab hoc me diverteret Publii mimographi poetæ verbum, scribentis, Vererem ferendo injuriam, invitas novam. Te igitur plùs quam

quàm dici queat, oratum velim, ut ubi primùm negotiis, quibus nunc districtus es, quietem impetaveris, aliquam consilii tui scintillam mihi porrigas; quòdque imponitur oneris, sponte suscipias: simul ut pleniore obsequio me tui amantissimum demeraris, simul nè id suffragii mihi denegans, sis delicti mei (quod alioqui fortasse perpetrarem) autor conscius. Vale. Valetudinem tuam cura diligenter, & me semper ama, ut semper fecisti. Datum ex ædibus nostris, I V. Non. Januarii.

Epistola 46.

SÆpe & multùm dubitâsse te asseris, esles necne, si quando sinister scrupulus animum tuum pressius vulneraret, ad me velut anchoram præsidii causâ confugiturus. Miror sanè, unde perplexa ista fluctuatio, & anxietas tibi primùm irrepserit, qui amicitæ jure omnia tibi polliceri debuisses, quæ aut corporis, aut ingenii mei vires non exuperant. Esset, quòd cunctantiùs paulò hæsitares, si ulla in re quam amicum postulaveris, aut te repulsam apud me passum testareris, aut si in præstando vulneribus tuis medicamine, tardiusculum me aliquando amicum præstitissem. Verùm (nisi fallor) cùm me semper probasti, qui (ut Periclis verbum mihi vendicem) paratus sum me rebus tuis accommodare, etiam usq; ad aras: quique conservandi tui causâ de via declinare cum Chilone non dubitârim. Dignissimum enim hoc mutux inter nos charitatis pignore te semper judicavi. Hæsitare igitur quiescas moneo, tibi que persuadeas, me (ut cùm Terentio loquar) pedibus manibûsq; omnia semper facturum, quo rebus tuis consulam. Quòd autem scribis, malignum quendam ac rabiosæ loquacitatis Zoilum in te contagiosæ virulentix dietim quicquam ubivis locorum evomere, quem nec verbis à te læsum, nec injuriâ affectum putes: vis quid in ea re utile factu sentiam

sentiam & tibi adaperiam? Socraticæ patientiæ tibi loricam assumas, frontem bacchare tingas, inconcussio vultu omnia patere, perpetere, & abstinere, ejusque verba non pluris quam saturi ventris crepitus facias. Non ignoro, ideo durius bilem tibi ac stomachum movisse, quod quorum te insimulat, minimè sis conscius. In hoc hercle notius argumentum fuerit tuæ sapientiæ, si ubi clamosâ comminatione, verbisque jurgiosis ita oblatrat, ita cornicatur, elinguem Seraphi ranam te præstiteris. *In Scriph*
 Quid enim huic homini bombilio litem dissuadeas? *Insula*
 Quid serpentinx linguæ venenum excludere fatagas? Patere, patere, ac priusquam temerè quicquam eructes, Tiberii Cæsaris modestiam in memoriam revoces, qui (ut testatur ille) post convitia malosque rumores, ac famosâ de se ac suis carmina, firmus & patiens, dicere satis habuit. In civitate libera liberas esse linguas oportere. Ad id te omnia philotophorum apophthegmata ac sententiæ invitant: Cleobuli inprimis, cum cavillantibus non esse insaniendum præcipientis. Quid, quæso, te lucri *Cleobuli*
 consecuturum speras, si cum jurgioso litiges, & *sententia*
 (quod fertur) in puteo cum cane pugnes? Nihil *Advers*
 sanè malè dicit, qui bene dicere non novit. Ejus *improbo*
 igitur verba Zephyris committas. Clamet, obstre- *non est*
 pat, crepet, increpet, nihil est quod tibi dari queat *litandum*
 vitio, si pertuleris. Vale.

Epistola 47.

Magni (ut video) verba mea æstimasti, magni consilia fecisti, hominum stultissime: qui, quod tibi perniciosum semper fore prædicavi, excæcatus, stultitiæ tenebris involutus, perpetraveris. Parùm tibi visum fuerat, juventutem innumeris propè flagitiis contaminare, nisi & summam tuis miseriis impositurus, uxorem duceres: quasi verò odiosa tibi fuerat libertas, infantium clamor jucundus, quasi multorum

multorum curam appetas, qui tui tantum vix curiosus esse poteras. Quid dicet homo antiquam virtute ac fide, pater tuus, si resciverit, qui jam sacris mysteriis & cultui divino ab incunabulis te devoverat? Testor Deum atque hominum fidem, ad insaniam redigetur, vix erit sui compos, ita ardebit iracundiam. Et cui dubium potest esse, quin, sicubi locorum te repererit, quingentos protinus tibi infringat colaphos, aut cerebrum tibi diminuat, aut te verberibus caelum in pristinum dedat? Quibus autem verbis ambire furem conabor? Quae prima exordia sumam? Quo assatu lenire studebo? Vociferabitur, scio, & me erroris tui conscium protinus exclamabit, arguet, detestabitur. Cum enim interdum apud me juventutis tuae jugum libidinem, prodigiamque biliosus increparet, atque adeo execraretur, ut penè in capillos tuos vellet involare; apud eum te semper excusatum habui, dixique, juvenile id esse vitium, ac primævis omnibus commune, quod crescentibus annis facile extirparetur: promissique perditos illos mores me tibi facile excussurum. Dii boni, quid inquam dicet? Utri nostrum gravius excandescet? utri durius convitium evomet? Utrumque sanè (ut opinor) pari cultro dignum putans, furiis devovebit. Miserum me, quid agam? Hoccine etiam, hominum perditissime, fecisse debueras, priusquam amicorum cuiquam verba faceres? mihi saltem, qui te semper pari loco habui, quo & parentem: cui nihil unquam tam arcanum intus latuit, quod tibi adaperire dubitaverim? Quid est quod in erroris tui fulcimentum adducas? Quod huic malo remedium invenies? Quid, cum te arguet, referes? Si, prius quam quicquam moliaris, amicorum neminem consiliis tuis adhibere voluisti, cautius saltem præmeditari debuisses, quid oneris subibas, cui iugo cervicem inclinabas: iugo

dico,

dico, quod cū vel cornibus excutere placeat, non liceat. Id auribus tuis inculcatum si profundius volvas, ademptam tibi libertatem comperies. Te solum tui curiosum prius esse oportebat: Uxoris posthac, & liberorum cura erit habenda. In diem antehac vivebas: incœpto vix prandiculo matutino, coenæ sequentis anxium te esse nunc expedit. Porrectis (quod dicitur) pedibus, & in utramque prius aurem dormiebas: nocturnum somnum tibi posthac auferet domestica necessitas. O hominem inconsultum! ô tribus Anticyris caput insanabile! Erit, polliceor, tempus, in quo stultitiæ tuæ poenitentiam ductus, & unguibus faciem tibi deformes, & matrem, cū te pepererit, abortivam malles peperisse. Quid quæso, si amicorum verba nequiverunt, suis aureis sententiis philosophi ab hoc non deterruere? Quid, primum omnium tibi non succurrit Alexandrides, qui dicebat, Diem nuptiarum, omnium malorum initium? Nam aiebat, Si pauper divitem duxeris, dominam, non uxorem acceperis; Si pauperem, onus vitæ ferre non poteris, cū pro uno duos sis nutriturus; Si turpem, dolebis; Si pulchram, habebis communem. Quid, inquam, Hipponactes & Chæramon non diverterunt? quorum ille duos dixit uxoris dies dulcissimos; Nuptiarum videlicet, & mortis: Hic satius uxorem efferre, quàm ducere. Cæterum quoniam veteri fertur proverbio, Serò Phryges sapere, tuo nunc infortunio sapias: & quam in te cudisti fabam, perpetere. Quod tibi propinasti venenum, bibe. Vale.

Epistola 48

Quid causæ est, quod novissimis tuis literis tantopere mihi succenseas, in me tam graviter exclames, tam acriter inveharis, tam furiosè sævias? Summe incendiarius pirata, sacrilegus homicida? Nihil hercule (ut suspicor) peccavi, nihil

*Multis sunt
obnoxii cu-
ris quibus
nusserint
mulieres!*
Horat.

*Uxoris dies
duo dulcissi-
mi.*

commerui, nihil denique tanto dignum convitio perpetravi. At uxorem (dicis) parentibus, qui jam sacris mysteriis ab incunabulis me devoverant, ignorantibus, aut invitis potius, duxi. Quidni duxerim? Quis à protogamia hominem diverteret, cum nec humanis, nec divinis legibus cautum ac vetitum fuisse unquam reperiatur? Tu sicubi legum, locorum, gentium, autorumve eminentissimorum contra factum probaveris, dignissimus censi velim, cujus in exitium & mortem non una paretur simia, non serpens unus, non culeus unus, sed quicquid ab ingeniosis ad hominum tormenta & miseras tyrannias unquam repertum est. Vis me senio tenus (quæ misera est lassitudo) solitarium ac cœlibem consensescere? Vis brevissimam hanc vitam instar lacrymosi turturis præterire? Frustrâ igitur moneret Tragicus, læti ut viveremus dum fara sinunt, cum præsertim properet cursu vita citato, volucricus die rota præcipitis decidat anni. At veterum quidam philosophorum multos & castè vivendum præcepisse, & ut præceperunt, vixisse, facillè concesserim. Non est tamen dissimulandum, verè sapientes non tantum nuptias commendasse, sed ad eas quoque accessisse. Summi enim philosophi, Pythagoras, Socrates, Crates etiam, qui sine supellectile fuit, uxores duxerunt, eisque cohabitavere: neque philosophiæ impedimento putaverunt. Quid enim (ut arguebant) magis officium philosophi, quàm secundum naturam vivere? quid autem magis secundum naturam vivere, quàm uxorem ducere? Tu ipse nōsti, animal plenum rationis (quem hominem dicunt) sociale esse, atque ex philosophorum testimonio societatis illius principium esse conjugium, sine quo neque civitas consistere, neque domus perfecta esse potest. Illud enim vinculum (quæ iunctura est animi requies) utrique curas adimit, in

*Officium
Philosophi.*

utroque

utroque amicitiam conflat, ac, si quod acerbioris vi-
 rus in altero enascatur, partem alter ebibit. Non sum
 ætatum adeò imprudens, ut cui, vel reiectis statim
 crepundiis, id licere contenderim: ubi tamen ætas
 firmius aliquando maturuerit, non video, quare id
 commodè fieri non possit; aut si possit, non de-
 beat; aut si debeat, cur mihi quoque non liceat, cùm
 necessarium videatur matrimonium, ex triplici La-
 cedæmoniorum lege: Quarum primâ, Qui uxorem
 non duceret; secundâ, Qui tardiùs; tertiâ, Qui
 non bene, damnabatur. Apud Romanos quoque
 Valerius Maximus, & Julius Brutus Bubulcus cen-
 sores, bona eorum, qui ad senectutem cœlibes perve-
 nerant, fisco adjudicasse creduntur. Sed qui defor-
 mem (inquis) duxerit, molestam feret: Qui divi-
 tem, non uxorem, sed dominam accipiet: Qui pul-
 chram, tenebit communem. Duxi ego uxorem for-
 mâ liberali, & vultu adeò modesto, ut nihil suprâ:
 neque enim (spero) communis erit, quæ nullum
 adulterio capitalius esse flagitium sibi unquam per-
 suasit; sed eos, qui aliquid perpetrassent, Perilli tau-
 ro, & Busiridis arâ dignissimos semper asseruit.
 Quid, quæso, melius facerem, quàm quæ laborum
 partem sustineret, partem voluptatis & lætitiæ me-
 cum ebiberet, reperirem? Faciam enim aliquid opor-
 tet: sacris me addicerem mysteriis, qui id utile fore
 ut crederem, adduci nunquam potui? Solus belluæ
 instar viverem, cui solitariâ vitâ nihil unquam magis
 odiosum visum est? Fornicarer, aut adulteriis me
 contaminarem, cui aliter concupiscentiæ præter sce-
 lus parère liceat? Fornicatione & adulterio abstinere-
 rem, cui stimulo carnis reluctari, impossibile magis,
 quàm difficile extitit? Cùm igitur secus fieri ne-
 quiverit, quiescas porrò moneo, ac desistas mihi velut
 ignominiosum aliquid connubium objicere. Egeo
 tuâ & parentum operâ, quam si facti hujus per-
 ræsi

*Bona eorum
 qui ad se-
 nectutem
 cœlibes per-
 venerant
 fisco adju-
 dicabantur.*

tæsi mihi denegaveritis, solus rerum mearum, ut-
cunque potero, satagam, quando etiam id efficere,
meâ propiùs quàm aliorum interest. Quòd si affi-
duus corporis mei sudor minor fuerit, quàm ut no-
strum utrique victum conferre valeat: certum est
domesticatim potiùs manum ad stipem porrigere,
quàm inediâ miserè consumi. Vale, habes animi
nuncia verba mei. Datum ex meo & sponsæ tugurio.
Calend. Martii.

Epistola 49.

HOminum barbaris & incultis moribus prædi-
torum compluscula belluinæ propè feritaris
exempla historiarum passim reperire est. Nec ul-
quam tamen annalium legisse aut vidisse tam lapideæ
cervicis, tam agresti natum ingenio quenquam me-
mini, quem pepone molliorem, & oleo tranquillio-
rem non redderent meæ vitia tua detestantis incla-
mationes: quæ te cordicitus non solum non pupu-
gère, sed nè in cute quidem titillârunt. Quod me
animi suspensum ità reddidit, ut quotiescunque rei
hujus in mentem venit, (venit autem per singulas
horarum minutas) mihi vix ipse temperarem, quin
vitæ longioris pertæsus, novum aliquod & inauditum
mortis genus misero mihi comminiscar, quo possim
invisam quàm primùm abrumpere lucem. Fecis-
semque jampridem, nisi ferreum hunc animi tui
rigorem humanissimis verbis sensim excuti posse
mihi persuasissem. Quis enim perferat probris alie-
nis se infamem fieri? At puerorum flagitia sæpenu-
mero parentibus impinguntur: quòd hanc peccandi
occasionem, mollémque educationem (quæ omnes
corporis & animi nervos frangit) liberiùs illis vide-
antur indulgisse. Videbor igitur meâ socordiâ, aut
formandâ tui negligentâ, ad nequitiam fenestram
tibi patefecisse: atque cum nihil aliud perpetravero,
quàm

quàm quòd talem genuerim, magnam tamen rei-
publicæ injuriam videbor intulisse: quasi verò
omnem operam, curam, industriam, diligentiam de-
nique omnem, ut te quàm optimis firmarem institu-
tis, non adhibuerim. Quando enim, quæso, rerum
tuarum negligens visus sum? quando tardus, aut
fugiens laboris ejus, præsertim quem tibi usui fore
credidi? nonne à puero parvulum eduxi? nonne
pecuniarum, aliarumque rerum tibi utilium affa-
tim semper ministravi? nonne sub præceptoribus
Latinas literas haud incuriosè doctis, quos intra
privatos parietes non modico retinui stipendio, erudi-
endum curavi? Abundè lignorum, si quando vehe-
mens esset frigorum intemperies, præbui: mundiùs
cæteris fratribus vestivi. Sperabam itaque his in te
meritis, te, quoquò terrarum misissem, iturum, nihil
eorum, quæ præcipissem, morosà cervice detrectatu-
rum, sed pedibus manibusque in meam sententiam
descensurum. Neque tamen te pudet, hominum
turpissime, ea facere, quæ & me ad insaniam re-
ductura, & te (nè dubitaveris) aliquando ad furcas
& scalas Gemonias ductura sint. Nam si lucidiùs
aliqua ex his, quæ infinita sunt, verbis complecti
liceat, quænam scelerum species reperiri queat, quâ
te non inquinaveris? quis in tota Gallia sicarius,
quis ganeo, quis adulter, quis paricida, quis nepos,
quis aleo, qui se tecum familiarissimè vixisse non
fateatur? Taceo pueritiam tuam, quam deliciis
solvesti, verba impudica nè Alexandrinis quidem
permittenda deliciis in ore tuo frequentia; alia item
gravissima, quæ ab omnibus perpetrâsse utinam falsò
dicereris: quæ tamen dictu pudenda sunt, fecisse
tamen te non puduit. Acciverunt me ad cœnam
nudiussquartus amicorum nonnulli, ubi cùm in tui
mentionem mutuis incidissemus colloquiis, cœpit
quidam immodicus alioqui virtutum mearum æsti-

*Natus si-
nistris avi-
bus.*

*Jecur arde-
re irâ siccâ.*

mator, me sinistris avibus natum prædicare, qui fili-
um genuissem effigie tenus hominem, spurcissimis
autem moribus porco simillimum, cui jucundius sit
in cœno & stercore volutari, quàm aquâ purissimâ
dîlui. Nec defuêre, qui te ipsum perinde ac spuri-
um, semine meo genitum inficias itent, qui virtutum
mearum nè minimam quidem referres scintillam, nec
mea te monentis verba pluris quàm minutulos lana-
rum floccos æstimares. O quantâ, quæso, quàmque
acutâ doloris cuspidē pectus meum tunc perfossum
fuisse existimas! O quantâ irâ siccum jecur arsisse
opinaris! Vidisses (itâ me dii ament) effusos ocu-
lis meis lacrymarum rivulos ubertim erumpere. Vi-
disses capillos ventis diffusos extrahi. Dixisses, aut
me dentium stridorem perpeti, aut quibusdam nu-
minum intemperiiis morbove commitali miserrimè
agitatum distorqueri: irâ me stimulabat rabies, itâ
comprimebat dolor. Quem dum qui aderant, verbis
lenire (frustra tamen) conarentur, aggravescibat
itâ, ut perendie viderer moriturus. Dii boni, si te
talem futurum sperâssem, te hercle (ut opinor) nu-
triciis ab ubere raptum feris devorandum objecissem.
Idque in rem utrique fuisset: vitiis saltem caruisses,
ego miseriis istis, quas perditissimi tui mores glome-
ratim mihi congerunt. Tu ob scelerum ignominiam,
ego ob eam (quam præbuisse dicor) peccandi oc-
casionem despectui & ludibrio non haberemur. Mi-
rabar, mirabar quòd tui videndi copiam neque nobis
neque amicorum cuiquam jampridem fecisses. Tu
enim turpissimæ vitæ conscius reformidabas, nè no-
stris omnium clamoribus (ut criminosi est) argue-
reris. Timebas licentiam tibi adimi, & jugum servile
imponi. O quàm inopes mentis meo unius pericu-
lo, eos prædicaverim, qui, dum ætas, metus, magi-
ster prohibent, quodam velut prælagio putant sibi
compertum, quales sint futuri juvenum mores; his
nihilò

nihilo sagaciores, qui ab unguibus leonem judicant!
 Tu cū adhuc puerulus es, eminentissimum futuræ virtutis lumen præ te ferebas, omnesque (ut eos juvenum, qui verecundi sunt, laudare mos est) modestissimum te prædicabant : nec erat qui spem de te quā optimam non conciperet. Sed,

*Heu hominum ignara mentes, ignara futuri
 Pectora! Dum validos ætas tibi contulit annos,
 Virtutum radiis scelerum præferre tenebras
 Cæpisti, & misera præsagia fallere turba.*

Jam ut aliquando verbis istis, nihil apud te lucri facturis, nullum (ut scio) pondus habituris, finem adjiciam; ad ea quæ nunc dicam aures adverte. Non, si (ut cum Terentio loquar) ex capite meo sis natus, itidem ut aiunt Minervam esse ex Jove, eā causā magis patiar flagitiis tuis me infamem fieri. Aut igitur vitam tu melius commutes, aut de te literam longam facturus, jugulum pares laqueo. Nisi enim te resipuisse audiero, ego velut spurium, & puerum me patre minimè dignum, te exhæredatum, brevibus Gyaris, perpetuis tenebris, aut furcis potius devovebo. Vale, & verborum meorum (si sapias) noli meminisse.

Epistola 50.

VIx audeo hercle postulare, ut verbis meis fidem adhibeas : non quòd commentitia quædam aut hyperbolica scripturus sim, sed quòd factu difficillima fortasse viderentur ; nisi sincerâ fide tibi persuaderes, eum me esse, quem amicorum absentia non minus torqueat & exulceret, quā delectet præsentia & enutriat. Postulabo tamen (scio) multa intempestivè & illepidè meo more dicturus : sed quæ omnia meæ imperitiæ tuæ condonet & indulgeat humanitas.

*Quæ hic
scribuntur
de Socrate
ex Au. Gel-
lio excer-
pta sunt.*

Jam primum omnium latere te nolui, ex eo quo Lucretianas mythologias, vilioresque istas (quibus impalescimus) nœnias reliquisti, Aureliamque profectus es, ut ibidem in meliores disciplinas, & magis quæstuosas te totum impenetrares, animum meum tui absentis desiderio ita intabuisse, ita somnolentis quibusdam cogitationibus emarcuisse, ut Socratis non longè absimilis viderer, qui stare solitus dicitur pertinaci statu perdius atque pernox, à summo lucis ortu ad solem alterum orientem inconnivens, immobilis iisdem in vestigiis, ore atque oculis in eundem locum directis, cogitabundus. Dixisses me instar Niobes in lapidem obriguisse, aut præstigiis quibusdam, larvisque bustuariis stupefactum obmutuisse. Quinariam agelastus, ac velut irrifibilis lapis factus sum. Testes collegæ nostri, qui ubi attenuatam prorsus faciem, & ossa ipsa cure tenus protuberantia contuentur, morbo & eo quidem acerbo ac diuturno me laborasse conjeçant: qui tamen mutæ nostræ benevolentiae certiores fiunt, id tui causâ mihi contigisse non ambigunt; ægrum propterea solantur, aut saltem solari contendunt, causati nullum esse tam pertinax & indissolubile amicorû contubernium, quod aliquando alio istuc, alio illuc profecturis, separari non oporteat. Vellem nihilominus à diis immortalibus ita comparatum fuisse, ut mori tecum mihi licuisset, quocum tam benevolè vivere, quid vivere? imò jocari semper & otari licuerat. Sed ô fortuna (exclamat Plautus) ut nunquam es perpetuò bona! Eo me amico privari oportuit, quocum omnia, ut mecum, libere loqui poteram, qui dolorum meorum partem ebibebat, sine quo jucundum nihil mihi videbatur, qui acerbitalis meæ virus utcunque pestilens inexhaustâ verborum magniloquentiâ repellebat, facundo tibicini persimilis, quem scitè & modulatè adhibitum viperarum morsibus mederi, testis est Theoprastus ille Gellianus?

nus ? Quæ omnia qui adulandi studio à me dicta suspicaretur, is hercle tibi non minùs quàm mihi esset injurius; me videlicet parasiti similem existimans; te Thrasoni Terentiano auris popularibus gaudenti comparans, qui inadulabilis es, & judicii tui non prodigus; quique palpum obtrudere, si le-
 nocinium esset, cautè novisti. Stultum esset & inconsultè factum, hoc astu ad tibi congratulandum velle irreperere:quem nuda & infucata delectat veritas, quémque (ut cum Aulo Gellio loquar) hominem esse novi scientiâ nihil de verbis laborante. Etsi autem eâ animi ægritudine semper fuerim, scribendi tamen cupido mihi nunquam defuit, neque enim deesse permisisset insopita mutuæ inter nos amicitiae recordatio, quæ audacem suggerebat animum & hortabatur; licet timidiusculum faceret imperitia; eoque audacior fiebam, quo opinarer stylum meum insulsum & rusticum, solœcismisque (ut tecum & cum Gellio loquar) ubivis scatentem, non multum ab eorum abhorreere facundia, qui vel Cæsareo, vel Pontificio juri vacarent: non quod eis linguæ cultum derogem, sed quod mihi dicendi peritiam vindicare nolim. At ubi reddita est nobis à Trismegisto tuo verè (ut opinor) leguleio epistola, Dii boni quantum stupui, quantum, inquam, mihi admirationis attulit rei novitas, qui bellè in animum meum induxeram, sermonis cultum non magis cum legum studio conjunctum esse, quàm maturam cum infantia prudentiam! Putabam ego philonomos omnes barbarè, aut saltem non multum lepidè loqui, pleròsque non Latinæ linguæ inscitiâ, sed ostendendæ doctrinæ tædio, aut odio potiùs. Video tamen, si modò tui similes multi comperiantur, peritiam & facundiam cum legibus adeò conjunctam esse, ut difficillimum sit judicare, magisne legibus artes humanitatis, an artibus ipsis leges debeant. Qua in re maximum
 mihi

*Palpum
obtrudere.*

mihi stuporem attulisti, quòd eas contemptui, nedum derelictui habeas, sine quibus leges ipsæ vel sanè rudentibus Arcadiæ pecuariis displiceant, aut sylvestribus rusticis notescant facillimè. Gaudeo tamen quicquid dicas, earum amœnitate & succo te oblectari, quarum studio cuncta tibi interdixisti. Dii faciant ut eo semper animo, etsi dissimules, perdures, ut Palatinam mephitim, & causidicorum isthæc latrantium barbariem tuâ eruditione simul & doctrinâ venustes, & Budæum, quem doctissimum esse vel frequentibus cujusque testimoniis, & inter Lutetianos velut monstrum prius invisum, nemo inficias ire audeat, omni modo insecteris doctrinæ: eosque aliquando castiges patronos ineptientes, qui nullum urrique juri sermonem aptum existimant, nisi eum qui inornatus sit maximè; quasi verò ex industria barbarè loquantur, quos Latine loqui vetat imperitia. Quòd autem multis verbis artes nostras despiciari visus es, te sanè felicem prædico, cui tandem aliquando ex his garrientibus disciplinis, nihil homini præter pauperiem comparantibus, emergere, ac pedem revocare licuit. Nos autem malè feriat in his consenesimus, ac penè Pherecydis instar phthiriasi, & morbo Syllano inter pediculos collegiales emarcemus, & tabe lentâ consumimur. Nos impendiò loquaciores, theorematibus tantum nugalibus puerilibusque commentationibus dilatrantes, & captionum Grammaticarum laqueis strepentes, stipulas & culmos steriles colligimus: Vos (absit verbis meis invidia) grana relictis inanibus paleis ubertim metitis. Nos (ut verè dicis) verborum & argutiarum fuligine obæcati, præsentia tantum conspicimus, futurorum immemores: Vos & præsentium & futurorum solliciti, posthabitis disciplinarum nihil crumenæ profutarum studiis, prospicienter vobis & reipublicæ consulitis. Quare nil mirum si ad magistratus amplioresque dignitates eve-

eve
velu
nun
cui
quod
ma
mea
semp
dict
suis
noli
utrar
certi
fit, c
rum
præ
patr
vel a
vide
tūm
cam
non
semp
simu
tua
novi
colle
dem
suo
qui
stige
qua
adhu
adv
(ut
māc
evecti

evecti, fortunam vestro temperetis arbitrio; nos verò
veluti pulli involucres & implumes, è nido surgere *E nido sur-*
nunquam possumus. Sed quid aliud faciamus? *Non gere.*

cuius homini coningit adire Corinthum. Unum est
quod me solatur maximè : Securius ego me in infi-
ma conditione victurum spero, si modò paupertate
meâ fuero contentus, quàm si ampliori inhians, me
semper animi excruciarer miserè : etsi hoc eorum sit
dictum, qui cùm nihil assequi possunt, desperantes,
suis se contentos rebus asserunt; quod quidem, velint,
nolint, faciant oportet. Cæterum nè in re nihili
utramque paginam fecisse videar, conditionis meæ
certiorem paucis te velim facere, ut mihi, si sinistra
sit, condoleas; si prospera, congratulere. Discipulo-
rum in primis numerus in eodem statu permanet,
præterquam quòd uno Florido imminutus est, qui
patrem malâ valetudine laborantem visurus abiit, ut
vel atratus intersit exequiis, vel convalescentem lætus
videat : venturus sit necne, latet. Neque sanè mul-
tùm laboro: eam enim à discessu tuo constantiæ lori-
cam indui, ut jam frivolis id genus rebus contristari
non decreverim. Ego prosperè valeo. Id verò me
semper malè habuit, quòd absentia tuæ impatientis-
simus fuerim; dolorem tamen hunc leniit prospera
tua (quam ex literis cognovi) conditio. Nihil istic
novi agitur. In regum festo tria aut quatuor tantùm
collegia mimos & comœdias recitavere, & eas qui-
dem satyricis immunes aculeis : timuit enim capiti
suo unusquisque, quorundam periculo factus cautior,
qui (quòd regiæ majestati & muliebri perduelles
stigma inuississent) catenati ad regem non tam ducti,
quàm tracti sunt. Magister Durandus, cui doleo,
adhuc in vinculis est : dolorem tamen sperato reginæ
advenru, ubi se liberum fore confidit, solatur. Fatis
(ut multa plerunque cadunt inter calicem supre-
maque labra) concesserunt magister Joannes Tylli,
olim

*Constantia
lorica.*

*Multa ca-
dunt inter
calicem su-
premaque
labra.*

olim Navarrici templi sacellanus, & N. hic Lute-
 tiæ, Nivernensis ille : misereatur utriusque Domi-
 nus. Salutavi omnes quos literis tuis salutandos ius-
 seras, qui te pariter resalutant. Superest etiam, ut
 verbis, utcunque fieri poterit humanis, dominos me-
 os Amoncurianos (quorum ego obsequiis ad aram
 usque sum paratissimus) meo nomine salute dones,
 item M. Xantonensem & utrumque Garsonerium
 itemque magistros, & (quos omisisse fuisset incivili
 & rustici planè hominis) discipulos nostros Rutili-
 um Pedianum, & Mirandulanum, ingenuos ado-
 lescentes, mei (ut opinor) amantissimos, quibus
 quoque in amore respondeo. His plurimum gratulor
 gratulaborque quamdiu vixero, quòd (ut scribis)
 contentiosâ quadam æmulatione studio avidissime
 incumbant, sintque ut meorum & tuorum, ita &
 studiorum ingeniosi sectatores, & solertes simii. Spe-
 ro rem nostram publicam tuâ & eorum doctrinâ
 prudentiâ tandem maximè auctum iri, & prudentis-
 simè gubernatum. Dij faciant, ut ea res falsum me
 non habeat. Si quid est, quod mea ars istic in tua &
 eorum causa efficere valeat, aut patrocinari, non
 parcas laboribus. Invenies me non segnem, neque
 tui absentis immemorem. Vale tu Nomophage, &
 illi Nomophili, & excusatam habeto, ut sermonis
 ita & formandorum compingendorumque debita
 elementorum inscitiam. Datum ex cubiculo nostro
 18. Cal. Feb. Unum est quod omiseram : Cavete
 quæso, mei animuli, nè ingeniola vestra & corpuscu-
 la tantis laboribus, aut pervigiliis, frequentiorique
 studio ita fatigetur, ut propterea immedicabilem mor-
 bum incurratis. Id dico, quoniam jampridem com-
 pertum est, vos in hac re frænibus non calcaribus indi-
 gere. Vale.

Epistola 51.

NU diuſtertius, horâ poſt meridiem circiter quar-
tâ, eas ego ſuſcepi literas, quas tabellario noſtra-
tî pridie Cal. Octob. ad me dederas : quibus
ego lectis, notiſſimum prudentiæ tuæ feci pericu-
lum, notiſ longè facturſ, ſi in ea perſtiteris animi
modestia, quam haſtenus tibi vendicâſti. His autem
me conſulebas, ſub cujus præceptoris ferula tibi
ad doctrinam comparandam eſſet militandum.
Quod etſi inquitius, exactius, ac magis ſolici-
tè quæſitum repoſceret iudiciſ, coactſ ſum
hâc epistolâ, raptim & tumultuariè ſcriptâ, tibi
paucis aperire, quid ſuper ea re mihi ſit animi;
idque facere propter deſperatam abituri nunciî ce-
leritatem, qui anteluçano ſequentis diei quo vene-
rat, tempore, ſibi properè redeundum eſſe teſtaba-
tur. Conſulerem in primis, ut eum præceptorem
tibi eligeres, cujus virtus non minùs animum ex-
coleret, quàm doctrina ingenium vegetaret. Nam
ſi ſtudiis (ut cum Fabio loquar) ſcholam profutu-
ram, moribus autem nocituram conſtaret, potior
mihi honeſtè vivendi ratio, quàm vel optimè dicendi
videretur. Eſt ludimagiſtrorum genus, qui rudi-
menta illa (ſine quibus quicquid ſuperextruxeris
corruet) neglectui habent, & ſaſtidiunt, quòd ab
omni oſtentatione aliena ſint : ea tamen maximè cu-
rant, quæ Kenodoxian, id eſt, vanam gloriam affe-
rant. Sub his te mèreri noliſ : tum quòd plura in
fronte promittant, quàm præſtent in reſſu ; tum
quòd impendiò loquaciores, ac nugacibus quibuſdam
næniis dilatrantes, pueris ſumos venditent, nihil
doctrinæ eorundem animis ſuggerant & inculcent,
ſed inani verborum & argutiarum fuligine perbellè
deludant : ità ut cùm quinquennio eorundem habue-
rint diſcipuloſ, abecedarios & primorum elemen-
torum ignaroſ, ſi interrogeſ, comperiaſ : quod quàm
moleſtum

molestum sit parentibus, qui pecunias non modicas his nutriendis profuderunt, quàm perniciosum illis ipsis, qui illuc pueritiam in nugis contriverunt, dictu esset difficile. Hujusmodi præceptores verbis interdum piperatis strepunt, præ se cæteros rudes esse & agrestes prædicant, inanes jactant glorias, ac falsam scientiæ persuasione sibi induunt, dignosque penè dixerim se judicant, quibus vicatim assurgant omnes: verùm si propius consideres quid utilitatis habeat eorum doctrina, nihil sanè reperiēs, quod vel fracta nuce tibi putes emendum. Horum igitur scholis tibi maximè interdicas: præstabilis sapientiæ virum elige, cujus sanctitas teneriores puerorum animos ab injuria custodiat, ferociore à licentia gravitas deterreat. Hæc si feceris, nec te sub eo meruisse, nec consiliis nostris acquievisse poenituerit. Vale. Datum ex ædibus nostris 16. Calend. Novemb.

Epistola 52.

Vitam meam nec unius assis æstimandam putaverim, nisi te rebus meis ac saluti totum devoveras, qui nullum amantissimi hominis officium in me prætermiseris: imminet enim capiti meo discrimen, quod, nisi tuo unius patrocinio ac præsidio, vitare non liceat. Nè autem verbis meis defatigatus pertædeas, rem omnem tibi à principio strictim aperire constitui. Celebrabatur nuper convivium, perdicibus, phasianis, coturnicibus, pavis, lepusculis, ferinâ, tantisque aliis omne id genus deliciis & esculentis superfluens, ut hujus respectu memorabilem Cleopatæ cœnam sordere dixisses. Aderat & trimum nectar, quod jam in subterraneis cœnoliis penè emarcuerat. Huic ego interfui; affuerunt & plerique multi nostrates non obscuri nominis viri. Saturis jam omnibus, ubi depositæ epularum reliquæ, cœperunt protinus (ut moris est) citharistæ & tibicines per-

mœnis

modicis illis dictum inter-esse & falsam penes omnes et eo fracta tibi eligere injureat consilium ex a-puta-evove-um in discrimi-rio, vi-gigatus in ape-ia, per-ulis, fe-culenta Cle-m ne-mar-erique ris jam perunt s per-a-moe nis

moenis instrepere cantiunculis, atque omnium ita aures delinire, ut jam divorum, nedum regum, felicitati inviderent. Næniæ surrexerunt, histriones, funambuli, qui multiformi corporum volutatione plurimum oblectabant. Venerunt interdum qui prurientium animos titillarent. Aderat (ut semel finiam) omne genus voluptatis, gratæque omnia & jucunda supra modum visa sunt, præterquam quod comatuli cujusdam uno digito caput scalpentis, molli- ties plerisque tædiosa satis visa est. Erat enim, qualem fuisse Demosthenem scribit Gellius, vestitu cer- toque cultu corporis nitido, venuslo, nimisque accu- rato, talaribus tuniculis more Lydi catponantis cir- cumspectè & compositè induebatur. Erant ejus ma- nus inter agendum argutæ & gestuosæ : ita ut Dio- nysiæ saltatriculæ cognomento dignus cum Horten- sio videretur. Cùm igitur id omnibus molestum esse conspicerem, nullum tamen esse, qui ejus rei tæ- dium verbis auderet exprimere, justâ objurgatione superfluentem tantis rebus hominem incessivi: quod ægrè ferens animo, colaphum mihi protinus impe- git; ego contrà gladio vaginâ excerpto hominem cordicitiis vulneravi : quo facto, salutem mihi fugâ quærere coactus sum. Vivâtque adhuc an mortuus sit, nescio. Quærunt me satellites ad furcas, ut sicubi locorum me reperint, de me propediem actum sit. Venio igitur te oraturus, ut vel me domi tuæ occu- las, aut saltem visum tibi, si isthac transierint, infici- eris. Iniquum est, fateor, mendacium perpetrare : Parva tamen (inquiunt Theophrastus Gellianus, & Livius) vel turpitude, vel infamia subiunda est, si eâ re magna utilitas amico quæri potest. Et Chilo sapiens conservandi amici causâ de via declinavit; falsum enim consilium pro ejus salute dedit. Pericles quoque rogatus, ut pro amico falsum dejeraret, Opus est (respondit) me amicis commodare, sed usque ad aras.

aras. Hunc igitur precibus meis locum relinquo velim. Tantum enim me tibi debere fatebor, quantum patri, si tuo unius præsidio periculum hoc effluero. Vale.

Epistola 53.

Demosthenes Græcorum eloquentissimus, apud Philippum regem Amyntæ filium verba facturus, in ipso statim orationis limine stupefactus obmutuit, majestate (ut credibile est) tanti viri perterritus. Quod (ut opinor) heri ac nudius tertius mihi contigisset, dum me colloquio tuo dignatus es, nisi stuporem hunc explorata mihi jam pridem excussisset humanitas tua : nam cum parvulus esses, & in re literariâ militares, tantam morum facilitatem præ te tulisti, tantam in omnes abjectissimos, & gregarios inopes benignitatem, ut jam tum primùm, qui spem de te quàm optimam futuræ virtutis non ceperit, fuerit nemo. Quo mihi ampliori laude cumulandus videris, qui provectior factus tibi semper constiteris, neque amplissimis honorum culminibus evaseris arrogantior aut magis insolens : quod qui faciant, albis sanè corvis rariores comperiuntur. Usu enim venire conspiciamus, ut à teneris annis permulti dociles videantur pueri, qui ubi collum jugo subtraxerunt, tandem velut pristinæ conditionis immemores, statim superbiant, cósque aspernentur, quibus cum pueri familiarissimè vixerunt ; quódque multò deterius est, virtutes omnes abrogent : Neroni hercle perfimiles, qui licet ephebus optimæ videretur indolis, ubi tamen virum egit, tantis tamque probrosis vitam flagitiis commaculavit, ut ejus in exitium & mortem non una parari simia, non serpens unus, non culeus unus debuerit. Quod genus hominum moribus quantum tibi interdixeris, vel cæco appareat ; qui quanto provectiores annos attin-

quas
 uan-
 effu-
 apud
 a fa-
 s ob-
 i per-
 turtius
 s es,
 a ex-
 es, &
 atem
 gre-
 n, qui
 s non
 cu-
 mper
 nibus
 d qui
 untur
 s per
 iugo
 s im-
 , qui
 odque
 Nero-
 vide-
 mque
 us in
 a ser-
 genus
 , vel
 attin-
 gis,

gis, amplioribus animum virtutibus exornes. Nam
 (ut exemplo contentus unico, reliqua innumera,
 quæ sese ubertim mihi offerunt, & ingenium penè
 obruunt, omittam) quis mansueti ac modesti homi-
 nis factum non judicet, quòd me in ludo (quem
 priùs tyronem agnoveris) abjectissimum homuncio-
 nem, è quercubus (ut dicitur) & saxis natum,
 vixque satis dignum, qui pedum tuorum vestigia
 deolculet, semel & iterum in familiam tuam evoca-
 veris, nunquam de te bene meritum? Quid enim
 bene mereri posset is cui nihil est, de eo cui nihil de-
 esset? Quid si ullo genere obsequii laceffitus fuisses?
 Credibile est sanè te magis paupertatis meæ & la-
 borum misereri, quàm operâ & famulitio indigere.
 Nunc nè parasiti instar verbis titillantibus aures tibi
 demulcere, aut caput blandiendo confricare videar,
 ea nunc primùm literis aperiàm, quæ mutuo revelare
 colloquio tua deterruit majestas: ubi heri me tecum
 loquentem timidiusculum vidisses, concessisti (quæ
 tua fuit humanitas) ut id scriptis facerem. Faciam
 igitur. Percunctatus es me, vellem necne à regendis
 puerorum gregibus abstinere, atque istinc domum
 tuam migrare. Nolo hercle istinc consenescere: con-
 senui tamen hactenus, expectans, quò istinc evocarer,
 ac de me bene mererer, non doctrinæ meæ (quæ
 nulla est) gratiâ, sed paupertatis (quæ magna est)
 intuitu. Hanc spem suggerebant plerique quibus non
 usquequaque sinistrè provisum est. Nam, ut cæteros
 omittam, præceptor meus doctissimus, D. Magister
 Joannes Clavimontius, qui rotam aliquam diu istinc
 volutavit, familiæ domini Laudunensis adscriptus
 est. Alii etiam permulti, quorum nominibus parco,
 nè quis me oculis obliquis alienam prosperitatem
 limare dicat, fortunam satis pinguem sibi fecerunt.
 Eandem ego aleam dietim expecto, nullius tamen,
 quantumcunque etiam opulenti, domum intraturus,

quem imperitiæ ac moris non commonuerim. Quoniam igitur tuæ fuit modestiæ, me evocare, id jam primum omnium non ignores velim, nihil esse in me doctrinæ, aut eloquentiæ, quod tibi usui vel honori esse possit. Si quod tamen sit in hac re, ministerium non negligens tibi polliceor, & (sicut vires suppeditabunt) frequens, atque laboriosum : nam nullum aliud officii genus ab ipsa infantia exercui, in quo operam tibi possem promittere : quam si pollicerer, & te tuâ spe fallerem, & me mendacii convincerem. Noveris ad hæc, me & his moribus præditum, ut olusculis agrestibus liber malim victitare, quàm servus lautissimis esculentis. Quocirca tibi soli & uni obnoxius esse velim, ac subjectus, omnibus tamen obsequiosus. Præterea, nudus sum tanquam ex matre, vixque (ut in adagio dicitur) obolum habeo unde restim emam. Si tecum fuero, omnia mihi suppedites oportet, quæ ad honestè vivendum videbuntur utilia & necessaria : & quoniam ex famulorum immunditia & sorditate, domini plerunque arguitur inopia, vestimentis (ut clericum decet) honestis indui peto, non versicoloribus, aut histrionicis : quæ si meo emenda arbitrio voles committere, stipendio quantumcunque modico mihi opus est. Scio te munificum, & qui famulos tersè, neque tamen compositè & venustè nimis indutos malis, quàm crumenam immodicis auri ponderibus tumentem. Equum præterea velim suis ephippiis ornatum, tuis sumptibus nutritum : & quoniam, teste Ovidio, Carmina secessum scribentis & otia quærunt, vellem ut tandem aliquem locum mihi designares, ubi Musis ac tibi liberiùs vacarem. Impossibile est enim, quæ tumultuario sunt studio, ac frequentibus interrupta discursionibus, multùm esse decocta, ac eliminata. Hæc omnia etsi studiosè appetam, nihil tamen ardentius, & obnixè magis tuâ benevolentia :

quam

quam ubi fuero consecutus, digito cœlum videbor attigisse. Quæ omnia eo audentiùs tibi aperui, quo me intrepidum in his detegendis priùs esse iussisti. Postularem, si me susciperes, ut non citò desereress; nisi jam diu mihi compertum esset, eâ te constantiâ præditum, ut quos tecum evocaveris, nunquam nisi volentes deseras. Perpendes igitur, si adhuc hoc mihi condonare libet, placeat necne hæc tibi conditio: quæ si displiceat, fortunæ adhuc prioris contentus vivam: ferreus tamen sim utcunque contigerit; lapideus, si unquam tantæ tuæ humanitatis fuero oblitus. Vale.

Epistola 54.

Vix licet per otium in mense semel tantum feriari: tot meæ cervici incumbunt negotia, tot ultro citroque curis agitor. Sed si aliquando possum aliquid suffurari otii, moris est mihi aliquò me loci recipere, ubi fatigatum labore spiritum revocem, & hujus seculi vanitates & miseras considerem, quod nudius tertius feci. Sed ubi satis apud me sagaci velut rutinâ perpendi, nihil in toto mundo reperi, quod suos non patiatur manes. Reges venenum reformidant: Primates ad ampliora semper obrepunt: Senatores sunt avari, & lucri cupidi: nunquam securè degunt milites; mors propius instat, quàm vita: in perpetuis vivunt miseriis agricolæ. Nè multa, nihil est, quod suos non patiatur manes, quòdque non sit calamitatibus obnoxium. Quocirca si me consulas quid in hac re sis factururus, te monebo, ut posthabito omni diutino studio exitum vitæ perpendas. Nam apertè constat, nihil hâc vitâ esse fragilius: prudenter igitur feceris si tuæ saluti invigiles. Vale.

Epistola 55.

Nihil pejùs odi, quàm istos hypocritas & philosophastros, qui in opinionem sanctitatis venien-

tes, Catonianam severitatem capillis supercilio brevioribus paulatim promittunt. Expertus loquor, multos reperias verborum tenuis Zetos, qui multa de virtutibus publico theatro exclament, quisque omnia vitio dent, aut digna putent incendio: intus tamen sunt pellace vulpe nequiores. Volo, si religionem imitari decreveris, ut sis aperto pectore, & infucatis moribus. In primis da operam, ut talis fias, qualis cupis videri. Non est quod in me succensere debeas, sed potius ames, quod nullam nomini tuo maculam inuri permittam: insuper quod dicas te velle amicum habere, quocum libere omnia, ut tecum, audeas loqui; Nullum (si me audias) amicum tibi comparabis, nisi prius cum eo tres modios salis comederis. Multi sunt in ostio tantum formosi, & verbis palam amici, qui tamen clanculum serunt insidias. Vale.

Epistola 56

Nescio quid sit in causa, quamobrem mihi succenseas: nihil enim me puto fecisse, aut dixisse, aut excogitasse quidem, quod tibi detrimento sit futurum. Culpavi, fateor, nonnunquam ignaviam tuam. Observavi quibuscum versabaris, tuarum rerum fatigi: sed alioversum hoc feci, quam ut tibi nocerem. Tute olim mei in te amoris periculum fecisti. Nisi velis in tua vitia reclamari, aliud te divertas: nam quamdiu simul vivemus, nullam tuo nomini maculam inuri permittam: mihi etiam, si secus agerem, summo verteretur opprobrio. Verbis meis paulatim acquiescas, & bene tibi vertet: omnia ad votum tuum faciam. Non parcas pecuniis meis, atque adeo omnibus domesticis rebus. Hauries à me, velut ab ipso horreo. Sed si cuiquam detrahere velis, ut genialibus tibi indulgeas, nullum à me speres auxilium. Vale.

Epist.

Epistola 57.

MOneo te plerunque tuæ utilitatis, & ab omni scommatum injuria nomen tuum vindicare satago : sed dum aliquantisper mihi tecum loqui licet, aliò divagaris, & (ut dicitur) extra meum sermonem tuæ peregrinantur aures. Non admodum habebis in pretio, si eo quo cœpisti pede semper perrexeris. Ut enim vicatim compitatimque eos juvenum prædicant omnes, qui rectè consulentibus dociles se præbere non ingravantur : ità & maximo probro datur his, qui amicorum consiliis aures occludunt, aut prudentum exhortationes nihili penitus ducunt. Et cum unusquisque sibi persuaferat, te ingenio facili & benigno esse, in spem veneram, te nihil detrectaturum, quod suavissem. At (ut video) si rosas loquerer, verba mea nihili quidem duceres. Nescio quid sit in causa, quamobrem id ipsum facias. Tantisper enim dum tuâ consuetudine mihi frui licuit, intimum te semper habui : sed (ut conjicio) illud ipsum est. Nemo non novit arduum esse, hominem naturâ districtum corrigere. Nequitia tuæ diuturnum indormivisti somnum, & in pectus semper obduruisti : quare difficillimum est, te novâ pelle induere. Vale.

Epistola 58.

LAudabile fuit Amasis Ægypti regis institutum, *Amasis institutum.* qui lege sanxit, ut singuli quotannis apud cuiusque præfecturæ præsidem profiterentur unde viverent : quod qui non facerent, extremum illis supplicium esset pœna. Cui sanctissimæ legi conformis propemodum videtur Gymnosophistarum mos, apud *Gymnosophistarum mos.* quos impransî abibant, qui nullum diurni laboris fructum parentibus afferebant. Et apud Baleares Hispaniæ insulas, puer antiquitus cibum à matre non capiebat, nisi quid, eâ monstrante, sagittâ percussisset.

Nam ut in Olympia non meretur coronam, nisi qui legitimè certaverit: ità nec dignus est vità, qui nihil parit quo testetur se vixisse. In omnibus elementis ità vel Deo placuit, vel naturæ, ut nihil penitus torperet in otio. Cœlum, quo integuntur omnia, cyclo & orbiculari motu se volvit. Sol & luna alternatim suos motus peragunt, & sibi cedunt. Hæc noctem illuminat, ille diei præest. Venti suas tenent regiones, unde flatu spirant immobili. Signa Zodiaci alternatim Solis flexum amittunt. Mare quiescentibus ventis tranquillum, iisdem reflantibus agitur, & suos pisces nunquam non eicit. Terra iterilis & infœcunda hyberno tempore, vernis & æstivis frugibus otium pensat hyemale. Arbores ac plantæ & tempus aptum fructui ferendo persentiscunt, egerunt botros, & virorem induunt. Ilices & quercus concipiunt glandes, laurus & oliva baccas, corylus nuces, mespylus corna: nec aculeatis quidem dumis, spinis & vepribus cessatio est; nam & rhamnum, & alios fructus minutissimos pariunt. Sed observemus nobiles vinearum gemmas. Consideremus quantâ fidelitate rerum omnium mater & parens Terra semen sibi commissum regerat, refundat, rependat: quanto fœnore agricolam suum ditet, triticum, siliiginem, hordeum, avenam, milium, fabas, pisam, lentes, eruum, lupinam, & alia id genus frumenta & legumina cumulatissimo proventu generans. Quid annus ipse, quem rerum nostrarum, & vitæ dimensorem cognoscimus, quando à sua desit natura? Quis vidit ver sine violis, æstatem sine granis & calore, sine pomis autumnum, hyemem absque nivibus & pruinis? Nonne succedentes seriatiim menses in suis officiis manent? Quis inversum vidit ordinem? Quòd si hæc omnia naturæ legibus & institutis parent, ut suos semper emittant

*De quatuor
anni temporibus.*

fœtus,

foetus, nã pudeat hominem solum, quem tamen
 præesse omnibus creaturis dii voluerunt, quiescere,
 solum putrescere in otio, solum sine fruge consenesce-
 re, effoetam solum ætatem præterire, solum sine ullo
 vitæ ornamento emori. Quis hoc probaret, nisi desit
 oculus, nisi qui cucurbitas lippit, & inops est ratio-
 nis: cùm bruta ipsa cæteraque animantia, quibus
 deest ratio, ratiocinentur unde vivant, & quantu-
 lumcunque laboris sui testimonium nobis omnibus
 videndum proponant? Alia hominibus prosunt, si-
 bique charum, & nobis utilem proferunt partum:
 paucissima admodum reperiuntur sterilia, & quæ
 nihil omnino in publicum afferant emolumenti. Si
 quis in aquatilibus fidem requirat, & exemplum;
 parit Balæna, partumque lacte nutrit: ova gignit
 Cephalus: Delphini egerunt foetus, quos foemina
 uberibus & lacte pascit copioso: Agunt vere conju-
 gia, pariunt catulos æstivo tempore. Echini ferunt
 ova: Hippocampus contra canis rabiosi morsum pro-
 dest. Sed ad hominis usum nonnihil operantur.
 Nec minor est in avibus sedulitas: Aquila pullos
 probat ad solem; qui eum sustinere nequeant, ut
 degeneres repellit: columbi bina ova pariunt, mas-
 culum primum, secundum foeminam, concipiunt
 diebus quadragenis: Galli longa edunt ova, rotun-
 da foeminæ; nunciant lucem, & pigros ad laborem
 excitant: Pavones incubant ovis duodecim: hiru-
 do quinque pullos parit, quos magnâ pascit æquitate,
 incipiens ab eo qui maximus est natu, & ita in cæte-
 ris ortus habens rationem. Usque ad cætera descen-
 dam animantia. Tauri laborem juvant mortalium,
 agricolæ sunt, arantque terram, ex qua fruges de-
 metimus: Oves suis lanis nos induunt, lacte vagien-
 tes pascunt infantulos: Apes nobis mellificant: Sues
 se saginant ad esum nostrum: Canes pro foribus
 nostris excubant, greges à lupis, domos à latronibus

*Galli pigros
excitant.*

*Nulla dies
sine linea.*

tutantur : Feles cubicula purgant muribus. Dum oculos circumfero, passim nihil invenio, quod in re aliqua non exerceat naturam, nihil quod otium non refugiat. Quid ergò (ut ad institutum aliquando deveniam) faciendum nobis putamus ? Volumus vinci à brutis, quæ ratione, animâ, dignitate, formâ & nobilitate præcellimus ? Imitemur potius Plinianum illum Apellem, qui nullum diem ducebat sine linea. Caveamus nè similes illi videamur vernæ pigro & ignavo, qui ruri degebat, ut mortuum cadaver in sepulcris. Revolutus est annus, arbores sua poma pepererunt : Ceres agricolæ votis respondit : horti suos carbunculos, suas violas, suos dederunt flores : racemis suis rubuerunt vineæ, pomis arbores tumerunt. Soli supersumus, qui annuam nondum frugem protulimus. Reminiscamur opprobrii quod paritura est nobis ignavia, si convincamur desidiæ. Reminiscamur jacturæ, quæ nostris omnium cervicibus impendet, si convincamur ignorantia. Exergiscamur, socii, surgamus ab otio, ad aratrum convolemus, ad burim, ad ligones, ad vomeres ; latremus in aula cervinam pellem, ut tandem in sylvis militemus. Declinemus inter domesticos & privatos parietes, ut in Senatu causam Milonis agamus, relegemus Catilinam, patrocinemur Cluentio, pupillis obsequamur, explodamus oppressores, consulamus patriæ, & tyrannorum vim reprimamus. Probemus balbutiem linguæ inter paucos, probemus ingenii vires, purgemus linguæ vitiliginem, priusquam eò veniendum sit, ubi superciliosi sedent consules, nasuti tribuni, oculati prætores, acuti causidici, quæstores vafri, cæterique emunctæ naris homines. Ecce gymnasiarcha aures arigit ; in expectando est quid dicamus ; paratus est excipere, quod offeremus ; paratus audire, quod recitabimus ; nec favorem aut patrocinium nobis excusat modestus comes, & ingeniosus

niosus
morib
vorem
nevole
si quic
id ipsi
sentur
pruder
bio, su
edidit
bus a
admir
rudes
tulo, c
Vultri
succun
senect
senect

SAt
pus
sub
erdic
miter
Herc
renat
lum
ique
untu
ito p
Diis
Parer
tere
& tra
Vale

niosus hypodidascalus: cæteri insuper doctrinâ & moribus clarissimi præceptores nostri advertunt favorem, vultum pollicentur, & ridibundis oculis benevolentiam: neque porro nobis verendum est, nè si quid ornatè parùm aut inconcinnè protulerimus, id ipsum protinus crispâ nare subsannent, & avergentur. Non estis doctissimi viri ætatum adeò imprudentes, ut non cognoscatis facilè cum Marco Fabio, suam esse studiis infantiam. Fortissimus quisque edidit aliquando vagitum; & qui coram principibus aut senatoribus magnâ sui gloriâ in omnium admirationem causas oraverunt, priùs tamen fuerunt rudes & alphabetarii. Vultis exigere ab adolescentulo, quod parentem eloquentiæ Ciceronem deceat? Vultis sarcinam dare infantulo, cui Demosthenes succumbat? Habenda est ætatum ratio. Non habet senectus vires juventutis, sed nec juvenus consilium senectutis & eloquentiam. Vale.

Epistola 59.

Satis certasti pater, satis militiam secutus es: tempus est ut conquiescas & ferieris: tempus est ut subtrahas te periculo, & solitâ professione tibi inderdicas: tempus, inquam, ut jam doneris rude, & miteris Horatianum illum Vejanium, qui, armis ad Herculis postem fixis, domi sese continebat, nè in arenam denuò traheretur. Non est tibi formidandum nè non habeas, unde vivas. Tu non es ut plebique gregarii milites, quibus cum stipendia detrahuntur, tenuissimè vivunt, & (ut est in adagio) ditto plerunque salinum terebrant. Patri tuo (quod Diis habeo gratiam) abundè est auri & argenti. Parentes tui omnes habent affatim divitiarum. Propterea, si me amas (ut amas) revertere domum, ut & tranquillius vivas, & votis amicorum respondeas. Vale.

Epistola

Epistola 60.

DOluit mihi, quod nostrates aliqui nuper retulerunt, esse scilicet nescio quem nebulonem qui quotidie me mordet, & famam meam passim compitorum vellicat. Eum quæso moneas, ut (sapiat) aliò suas convertat satyras, & me missum faciat: nam si cerebrum mihi moverit, ego illum vertice capitis ad plantam pedis suis pingam coloribus. Scio non esse sapientis juveniles curare nugæ aut anserum moveri strepitu. Quis tamen non gravetur istum foriolum (qui adhuc quotidie brachia & femoralia percacat, & culcitræ omnes cum lodicibus stercoreat) sic unicuique obstrepere, nullâ præsertim laceffitum injuriâ, nullo everberatum stimulo. Hoc ego sùsque deque ferrem si postulare ratio. Verum quoniam fama nec etiam ludum recipit, male meis ut oppedit naribus, quàm me naso suspendat aut posticis eludat cachinnis. Vale.

Epistola 61.

Rem novam & auribus tuis non priùs auditarum affero, Marce Tulli: Scribit Fabius, eos fractum iri potiùs, quàm posse corrigi, qui in pejus obduruerunt. Tortellius tamen ille, ille inquam homicida Tortellius, in quo futuram probitatem desperant omnes, ad bonam frugem se recepit, & vitam commutavit in melius. Quod in tantam me rapit admirationem, ut in hac re quid dicam, nesciam, nisi Euripum tandem posito requiescere cursu, mutumque unâ consistere Protea formâ. Nunquam enim mirum videtur hominem illum momento, præter omnium expectationem respiscere, qui adolescentia (adolescenciâ autem? imò pueritia adhuc lapsus sum, ab ipsis cunis) meram improbitatem & corruptelam cum lacte imbiberat, & nullum non vitio fuerat innutritus: idque adeò, ut jacta-

de illo aleam prædicarent omnes, videreturque Ne-
ronem propediem induturus. Quod quoniam acci-
dit, rediit in benevolentiam parentum. Plura scribe-
rem si per occupationem liceret: quoniam autem
nunc non licet, mitram ad te cras aut perendie meum
mulionem, qui quæ supersunt tibi aperiat: interim
vale.

Epistola 62.

Durum est mihi studia mea interrompere: quo-
niam tamen multis jam argumentis periculum
feci, te esse ex eorum numero, qui accepti semel
beneficii nunquam non reminiscuntur, volo adhuc
pleniore obsequio te mihi demereri. Ante, omnia
studiis tuis consule, in quibus nè oleum & operam
ludas, dicam quid opus facto mihi videatur. Primum
omnium, eorum lectione tibi interdico, qui sesqui-
pedalibus & antiquariis quibusdam verbis ab Evan-
dri seculo repetitis ampullantur, quique nihil du-
cunt pulchrius aut potius, quam ut affectatâ obscu-
ritate, & permixtis deditâ operâ gryphis, & hiantem
& suspensum teneant lectorem, & crucem figant stu-
diosis. Pœniteret te lectionis hujusmodi autorum,
quamdiu viveres, qui se operæpretium fecisse putant,
si involucra quædam compegerint, quæ Oedipo
conjectore & natatore Delio (ut de scriptis Hera-
cliti dicebat Socrates) indigeant: quibusque Gor-
dii nodus, labyrinthus Dædali, Sphingis ænigmata,
numeri Platonici, Lycophronis tenebræ, & Salio-
rum versus, suis sacerdotibus (autore Fabio) vix
bene intellecti, comparari nequeant. Dum hæc scri-
berem, insperata quædam moramenta me avoca-
runt: quibus implicitus, interturbatam episto-
lam in diem sequentem coactus sum prorogare.
Vale.

Epistola 63.

Epistola, quam heri ad umbilicum traxeram, nunc ad calcem perducenda est: quandoquidem otium scribendi liberiùs sese offert. Quod etiam si non adesset, adhuc tamen rerum tuarum vellem satagere, partim amore tui, partim parentum. Quorum precibus expugnatus, promisi me aliquid quotidie scripturum, quod esset tibi usui. Quare ut intelligant me fecisse promissis, hominèmq; esse, quocum secure in tenebris micent, plura præstabo quàm promiserim. Deterrebam te nuper ab eorum lectione, qui dedita operâ antiquariis strepunt vocabulis. Nunc te horror, ut abstineas à librorum copia, neque tam variis autoribus ingenium & memoriam confundas. Nam quod scribit Fabius, Lectionum varietate reficit stomachum, & pluribus cibis minore ali fastidio, non ibo inficias, modò tamen intelligamus, hominem jam adeò in literis profecisse, ut huic labori non succumbar, & sub ejusmodi onere vires non fatiscant. Huic verò labori quomodo poteris superesse, quod nihil adhuc, aut parùm in bonis literis promovisti? Commodiùs multò feceris, si posthabitis illis, ex quorum paleis paulùm colligitur fructus, unum tibi deligas Ciceronem, quem semper velut archetypum feras, cujusque succum imbibas, & doctrinam. Nam & Cicero ipse Terentium (quem familiarem suum vocat) semper habebat præ manibus, & Cyprianus diem nullum sine Tertulliani lectione præteribat. Scipio iterum Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat. Quos si imitaberis, rem facies tibi utilem, & mihi jucundam. Vale.

Epistola

Epistola 64

Quantum me pudeat puerorum nostri seculi, nec
 tu credere, nec ego satis exprimere possum, Fabi-
 ane. Permultos enim reperias inverecundos adeò &
 impudentes, ut quamvis adhuc sint elementarii, &
 abcedarii, jam tamen plurimum sibi tribuant, neque
 assurgant illis, qui veteres omne genus scriptores
 multis vigiliis magnâque oleâ impensâ jam excusse-
 runt. Nolo putes deesse mihi in hac re testimonia,
 aut me aliquid comminisci. Nam cum nudiusquar-
 tus redirem Nucerio, ubi, metu pestis nullibi non
 savientis, duos & amplius menses fueram rusticatus,
 obvium habui quendam puerulum, quem cum ro-
 gâsem, quò iret, unde veniret, & cujas esset: dicere
 non erubuit, indignum me esse quocum verba face-
 ret. Causam percunctanti respondit, esse sibi circu-
 lum & encyclopædiam illarum artium, quas in ora-
 tore perfecto requirit Fabius: mihi verò tantum esse
 incitiæ, quantum sibi doctrinæ; ac propterea non
 oportere, ut inter Arcadiæ pecuaria & Musas, in-
 terque graculos & olores aliquid esset commercii.
 Pueri insolentiam demiratus, satis habui consulere,
 ut Anticyram navigaret, ibique sumpto helleboro re-
 purgaret insaniam. Vale.

Epistola 65.

Am annis plus minus decem Grammaticos secutus
 es, Pauline, neque tamen ab incitiæ tenebris pe-
 dem eduxisti: nam cum scribis aliquid aut loqueris,
 tertio quòque verbo incidis in solœcismum. Nescio
 quis excusationis locus tibi sit relictus: culpam non
 potes deprecari, si per te steterit, quo minus profe-
 ceris. Credo tamen partem culpæ tuis præcepto-
 ribus adscribendam, qui prima rudimenta me-
 moriæ tuæ non inculcaverunt, quique te adhuc
 implumem

Cicero Miloni se recoquendum dedit.

implumem ad volatum provocârunt, & Dædalum fecerunt priûs quàm esses Icarus. Superest tantum ut, quamvis serò, discas tamen, & ad prima redeas fundamenta. Noli putare hoc tibi futurum probum ob ætatem jam provectam. Præstat in ipsa etiamnum senectute resipiscere, quàm ad capulum usque delirare. Non puduit eloquentiæ parentem Ciceronem post multas in Senatu declamationes dare se Apollonio Miloni recoquendum: Neque octogenarium Socratem musicæ vacare. Nec tibi quoque turpe videri debet in ipsa adolescentia, atque adeò viri ætate proficere, eaque jacere fundamenta, sine quibus corruet quicquid superextruxeris. Quòd solito brevius ad te scribo, dabis veniam: nam cum has à me literas nuncius postularet, non erat mihi otium ad mungendas nares. Deinceps plura scribam: interim salvebis ab amico, qui commendat se tibi de meliori nota.

Epistola 66.

Magna posteritati fit injuria, gravemque jacturam faciunt bonæ literæ, dum ea supprimuntur opera, quæ si prodirent in lucem, & eventilentur, omnes inde frugem caperent. Omnibus enim exploratum est & compertum, quantum studiosi detrimentum acceperint in operibus Ennii, Lucilii, Cæcilii, Quadrigarii, aliorumque plurimorum ex quibus nihil nobis præter nomen relictum est. Non placet mihi eorum scripta circumferri, aut exponi venalia, qui temerè & sine judicio scribunt quicquid in buccam venerit, neque aliquid unquam ad incudem revocant. De his loquor, qui quod rudè primum pariunt, frequenter postea lambunt urforum more, frequenter incudi reddunt, & severam ubique apponunt limam: quique refrigerato inventionis amore, perpendunt postea, non tanquam autores, sed lectores. Quod te multis jam lituris fecisse quoniam

in confesso est, & constans ubique prædicat fama ;
 cur tamdiu eos retines suspensos, qui de te multa sibi
 pergunt polliceri, quique opera tua lecturiunt certa-
 tim & empturiunt ? Non est quod iudiciorum ale-
 am aut maledicorum graphia reformides. Certò
 scio, omnia ab omnibus probatum iri, quæ ex offi-
 cina tua prodibunt : cum etiam quas tumultuariè
 scribis epistolas, omnes mirentur plurimùm, atque
 adeò tanti faciant, ut rosas loqui videre, & omnia
 calamistris eloquentiæ compta dicere. Quare non
 minimo tibi daretur probro, si omnium expectatio-
 nem fraudares ac destitueres. Opus est ergò ut pa-
 rias quod parturis jampridem. Vale.

Epistola 67.

M Iratus sum plerumque cur nunc bonæ literæ
 pessum eant, quæ superioribus annis tanto in
 pretio habitæ sunt : cur nunc literati nihili fi-
 ant, qui quondam æstimabantur maximi, & habe-
 bantur numinum loco. Sed nihil est quod mirari
 debeam. Quondam enim artes pretio & honore fo-
 rebantur ; neque erat qui non assurgeret eruditis :
 adeò ut maximi quique Principes lucri loco duce-
 rent, in oratorum & poetarum amicitiam venire, &
 eorum scriptis famam suam ad posteros prorogari, &
 vindicari à mortalitate. Nunc verò quàm mutata
 sint omnia, vident omnes. Sic enim sordent & vi-
 lescent literæ, ut non solum non faveatur studiosis,
 sed illudatur etiamnum. Nam multò pluri æsti-
 mantur (cur hoc relinquis inultum Jupiter ?) le-
 nones & parasiti, qui Principum aures verbis delini-
 unt, quique fumos vendunt, qui oleum in auriculas
 instillant, quàm qui plus olei quàm vini, doctrinæ
 studio consumunt. Quare non est mirum, literas
 ipsas in ruinam cecidisse nostro tempore, quo nec se-
 quitur literatis, nec metitur. Vale.

Epistola

Epistola 68.

*Partus
fortune.*

Audio esse nonnullos, qui credulitatem multarum rerum tibi insinuant, quique maria & montes promittunt, ut amplissimis pollicitationibus te trahant in suam familiam. Quorum verbis delusus jam adeò insolescis, ut te alumnum fortunæ & partum existimes. Cave, mi Lentule, nè eorum verbis qui hunc tibi faciunt fucum, sinistrè res tibi cadat, si quid tuâ autoritate feceris. Nescis Philosophorum permultos cum Diogene olera lavare maluisse, quàm cum Aristippo epulas sectari regias? Cur ità quæso? nunquid libertatis causâ? Utinam periculum fecisses, quàm acerbum sit & importabile alienâ vivere quadrâ, & alterius pendere arbitrio. Si hoc esses expertus, tu liberam paupertatem opulentæ servituti anteponeres. Vide, mi Lentule, nè in eorum offensionem impingas, qui sibi negotium insinuant de rebus tuis. Male audies si quid feceris inconsultè. Nihil patimur tibi deesse: nemo istic te objurgat: Tu es tui juris: Vivis tuis legibus: Vadis dormitum, & expeigilceris quando lubet: Ludis, cœnas, prandes, cum placeat: Quæ omnia tibi auferentur, si te feceris mercenarium. Adde etiam quòd qui te accersunt, multum fortasse de doctrina tua sibi promittunt: quam si opinione repererint minorem, occasionem protinus inquirent, quâ te detrudant suâ domo: & si nullam repererint, fabricabunt tamen, & comminiscuntur. Vide quâ fronte hoc perferes: tu, dico, qui ad libertatem natus es, & ægrè servitutem patieris. Vale.

Epist.

Epistola 69.

NOlebam tibi aperire, quàm funesta sint omnia domi vestræ : cùm tamen ejus rei gratiâ aures meas precibus onerare non desinis, desiderium tuum explebo. Pater tuus intestatus mortuus est Calend. Januariis : Mater morbo quartanæ loborat : Fratres tui sunt podagrici adeò, ut pedibus nequeant subsistere : Soror tua Lucretia est paralytica : Patruus Lentulus laborat morbo comitali : Staius famulus est calculosus : neptis Eugenia venit in suspicionem lepræ, quam arguunt livens paulatim caro, raucedo scabræ vocis, articulorum contractio, & rubri quidam nævi membris omnibus, instar botrorum, innascentes : Matertera tua Julia incidit in tantam phrenesim, ut fanatico nescio quo errore duci, & fœnum in cornu conclusum gerere videatur : Avus tuus intus & in cute passim corroditur cancro, neque reperiri potest qui ejus morbo medeatur. Famulorum tuorum partim sunt cardiaci, alii cœliaci : nullus est quem præ angustia non tædeat vitæ. Si perconteris ut valeat tuus coquus Taratalla, actum est de ejus vita, & conclamatum est cadaver ; vivens jam numeratus est in peculio Proserpinæ, & nulum Charonti præparat. In eo siquidem plurima cognovi, quæ evidens mortis argumentum promittunt. Nam stragulam complicat, dentes in somno collidit, membra præter decorem detegi non curat. Præterea, ejus labia contrahuntur, oculi glaucescunt, dentes albescent plùs solito, oculi ejus fiunt profundiores quàm priùs extiterant, aspectum auditumque sine causa reformidat, & semiapertis dormit oculis. Quæ omnia signa esse mortis, receptæ fidei auctores dicunt. Vide ergò quomodo tam tristi spectaculo siccis oculis, & sine lacrymis interesses. Superest,

pereſt, ut horum deſtitutus auxilio, prudenter tibi conſulas. Vale.

Epiftola 70.

NON parvâ dignus es notâ, qui aſpectum amicorum ſine cauſa refugias, & videndi tui copiam nemini facias. Quod ſi ſemper feceris, præſtabis culpam ſcleris alicujus, & grandis flagitii conſcius tibi videbere: cujus horrore diſcedas è medio, & latebras inquiras. Quoniam etiam in ſuſpicionem veniſti, relictis literarum ſtudiis uxorem duxiſſe. Quod ſi falſum eſt, cave nè fiat: te pœniteret matrimonii quamdiu viveres. Nam quomodo parares tibi victum? neque arare, neque literas nōſti. Errares ſi quicquam ſperares à tuo patre. Si te videret manum ad ſtipem porrigere, ſi ſanguinem flere, tui non tamen miſereretur: neque obolum tibi daret ad emendam reſtim. Non eſt diſſimulandum, quin ſit aliqua in conjugio voluptas: ſed ſi proſpicienter obſervaveris quàm ſit brevis, quot eam dolores, quanta ſequatur pœnitentia, nuptias vitabis cane pejùs & angui. Conſule Hipponactem, qui duos dixit uxoris dies dulciſſimos, nuptiarum videlicet & mortis. Refer ad Alexandrum, qui dixit nuptiarum diem multorum malorum initium. Nam ſi pauper divitem duxeris, dominam non uxorem acceperis; ſi pauperem, onus vitæ ferre non poteris: ſi turpem, dolebis; ſi pulchram, habebis communem. Audi quid ſuadet Chæremon: Uxorem (inquit) præſtat efferre quàm ducere. Interrogatus Simonides quid eſſet uxor, Viri (inquit) naufragium, domûs tempeſtas, quietis impedimentum, vitæ captivitas, pœna quotidiana, pugna ſumptuoſa, beſtia contubernalis, canis ornata, malum neceſſarium. Horum conſilio ſi oculos animûmque admoveris,

mutabis

mutabis sententiam, & citò calculum reduces. Debes etiam apud te cogitare, multas puellas sursum versum videri formosas, quæ deorsum versum nævis & ulceribus crurum ubique scatent. Vale.

Epistola 71.

NON videatur tibi mirum, si nunc præ lætitia oculus dexter mihi saliat, qui nudiusquartus eram totus irrisibilis & agelastus. Accessit mihi quod frequenti voto semper cupiveram. Pater constituerat annos plus quatuor me in scholis captivum tenere: sed precibus amicorum, quos semper meæ calamitatis miseruit, expugnatus, libertatem & exitum mihi promisit pridie Nativitatis Domini. Quod si præstiterit, Deus sum: Fortunam ipsam anteibo fortunis meis. Nunquid enim servile & miserum tibi videtur in hac languere carnificina, in qua nullus nisi de inferendis verberibus sermo? Quales putas qui nos erudiunt præceptores? diceres esse plagiarios, carnifices, & tortores vulnerarios inter lænas, inter lupas & tigris educatos. Si quid fortasse aberraverimus, si tantillum oculos dejecerimus, si vel unguem latum recesserimus ab eorum mandato, totâ vi consurgunt in pœnam. Denudant nos à calcaneo scapularum tenus, lacerant, tundunt, mutilant, pedibus conculcant, parietibus illidunt. Nullum in miseriam nostram non comminiscuntur impietatis genus. Solâ oculorum torvitate & contractione superciliorum nos adeò plerumque terrent, ut malemus in orci culeum incidisse. Quôdque summæ infelicitatis & extremæ crucis est argumentum, cum in nos ita sæviunt & debacchantur, non audemus præ metu hiscere, nec my quidem aut gry facere. Quòd si addiderimus verbum, ictibus pluunt, & colaphis grandinant. Tam perimus, quàm

qui jugulo implicatam jam habet restim. Excuterem tibi lacrymas, si cætera infortunia ad umbilicum tantum perducerem. Vale.

Epistola 72.

Multi habent me suspectum latrocinii, quod nunc sericatus appaream & purpuratus; qui prius eram mulio & auriga: neque sibi possunt persuadere, tantas sine furto accrevisse mihi divitias: quibus utinam explorati essent labores quos pertuli prius, quàm eò rerum pervenerim; non enim tam facilè de me judicarent, neque mirarentur me tanto erectum è stercore. Quascunque habeo fortunas, Diis acceptas refero; ausim tamen juramento contendere, me meis laboribus plura multò meruisse. Nam ex quo tempore excessi ex ephebis, non recordor diem ullum sine linea præterisse me; quod semper subiret in mentem Porcii Catonis, qui detestari solebat, siqua dies per incuriam inanis effluxisset. Natus annos quindecim servivi cuidam trapezitæ, moroso suprâ quàm sit credibile. Nam irascebatur ob rem nihili, ob floccos, ob unguem pravè sectum. Imperabat ad ictum oculi. Conjectare plerunque me oportebat, quid digito creparet. Si vitrum rupissem, comminisset mihi caput sandalio. Iratus quandoque aquâ & igni mihi interdicebat. Perferebam omnia, neque me piguit: moriens enim hæredem me constituit, meorum memor obsequiorum. Quas ego divitias non temerè prodegi, ut solent plerique: nam converti me ad studia; ubi quamvis adultus brevi tempore adeò profeci, ut socios meos relinquerem à tergo, & multis præcessissem parasangis. Cùm adhuc essem rudis, aliquid quandoque dabam muneris doctioribus: neque me pudebat consulere juniores: cur enim puduisset, cùm Socrates philosophorum optimus, à mulieribus

mulieribus doceri, indignum Philosopho non duxerit? Diotimam appellare magistram, & Aspasiā frequentare? Hæc ad te scribo, Ligurine, ut exemplo meo, dominum tuum tantis obsequiis tibi demeraris, ut tuæ consulas paupertati. Vale.

Epistola 73.

Quid habes, Pauline? Quid frontem caperas? videris mihi tristior solito: facies tua mœroris promittit argumentum. Compertam habeo tuam naturam. Tu in primore fronte geris affectum animi. Non consueveras hoc modo me præsentē trīstari. Secūre potes acerbītatis tuæ virus mihi evomere. Quicquid dixeris, perinde ac thesaurum continebo, & foras effunde dolori tuo medebor, si modò capiat medicinam. Priusquam occurrebam tibi, mihi arridebas & à tergo usque jugere porrigebas dextram. Cur sic te mutatum video? Nescio an verba mea nuper cum sto macho exceperis, quibus te insimulabam pigritiæ; at ego alioversum loquebar, quàm ut bilem tibi exci- Nam arem. Propterea non ageres amicum, si hoc ipsum mali consuleres. Quicquid dixi, præter propter Connovendam tibi cholera m dixi: semper dedi operam crepare quid detrimenti ulla in re caperes. Amavi te à i caput uero, & molliter educavi, fovique semper mitiùs hi inuam alumnum suum nutricula; neque gravatus sum igitur: studia mea sæpenumero interpellare, ut facerem quæ m me in rem tuam essent. Quare errares vehementer, si aliterem in persuasione indueres. Fac semper mei in te amome ad is periculum; non invenies me verbo tenus amicum. dō pro i qua in re operâ meâ tibi fuerit opus, ad me semper multis elut ad anchoram confugas: qui te amet vehementer rudis, ius, habebis neminem. Verùm & volo, ut me semper tribus:andidum amicum, & infucatum judices. Non sum enim x ea hominum nota, qui in ostio tantum formosi aus, à alam blandiuntur, & clanculum mordent. Vale.

Epistola 74.

Credo horam illam fuisse mihi fatalem & inau-
spicatam, quâ primùm Lutetiam veni. Ante
nihil mihi deerat, habebam omnia ex animi voto.
Eram indutus holoferico, bysso, & Dalmatico. Nu-
multis agam, eram totus sericatus. Nunc verò incidit
in tantam paupertatem & penuriam rerum, ut mihi
oporteat domesticatim victum & ostiatim emende-
care, & manum ad stipem porrigere. Vale.

Epistola 75.

Nullâ non horâ mihi caveo ab insidiis tuis: nam
suspectum te habeo furti, & aliorum scelerum
quæ sunt turpissima relatu, & castas aures of-
fendunt. Nullum fuit mihi frequentius votum, quàm
ut virtutem amplectereris: nunc verò de te nullam
spem mihi promitto, omnem in te despero probitatem.
Nihilominus quicquid ages, cave nè insolescas, &
(ut est in proverbio) exuvium leonis induas. Eram
enim qui retundent tibi arma, si secus egeris. Vale.

Epistola 76.

Quoniam auriculari nuper digitulo te percussis-
nullo die (ut multorum verbis ad me perlatus
est) maledicere mihi desistis ubique locorum. Quo-
quare facias, miror summopere. Ea non sunt humani
ingenii, mansuetique animi officia. Convitiare tamē
ut voles. Si insimulaveris me superbiæ, latrocinii, &
aliorum id genus scelerum, non verterim manum. Si
animus esset injuriam reponere, & hanc tuam per-
lantiam retaliare, patet amplissimus dicendi campus.
Vale.

Epistola 77.

Satis superque conspicio veracissimam esse paro-
diam quâ adversis fortunæ flatibus non esse de-
sperandum fertur, aut in prosperis minimè superbie-
dum.

dum. Complusculos enim videre est gravibus infortuniis exagritos, quos molli gremio post paulò eadem complectitur fortuna. Contra verò per plures non desunt, quos ab immensis opibus ad humilem pastoris conditionem compellit. Quocirca nosce te ipsum, nec tantum tibi tribuas. Vale.

Epistola 78.

Quamdiu fuisti probatis moribus, & spem bonæ indolis præ te tulisti, rebus tuis semper consului: nunc verò quoniam ablegasti virtutem, & hominum expectationem de te fefellisti, interdico tibi domo meâ. Quod minaris mihi satyras & mortem, ego has comminationes non facio pluris, quàm fulgur ex vitro. Si quid in me jamdiu parturis, parias quæso. Tanti facio verba tua, quanti nugas obstetricum, & delirantium jam vetularum. Si nihili pendis quod dico, multò minoris æstimo quod facias. Vale.

Epistola 79.

Malè agis & iniquè, si habes me suspectum infidiarum, aut alicujus in te conjurationis. Hoc cine est credibile, Me in eum insidias parare velle, cui quicquid habeo doctrinæ, acceptum referre debeo? Nutrivisti me à puero, fecisti è servo ut essem libertus, & quod habuisti summum pretium, persolvisti mihi. Næ inhumanus essem, & planè incivilis, si tanta benevolentia excideret animo meo. Parce, quæso, furori tantisper, dum rei veritas innotescat tibi clariùs. Demum si talem me reperias, qualem suspicaris, interdicas mihi domo tuâ, ipsâque adeò consuetudine & familiaritate: nam & ero dignus tantâ notâ. Vale.

Epistola 80.

Emeruisti me tibi multis obsequiis: Dii faciant ut mihi liceat aliquando gratiam referre, & agnoscere beneficium. Si velis fieri certior rerum me-

arum, contineo me domi, neque ampliùs sequor militiam; partim quòd hæc professio non videatur mihi magnæ frugis, partim etiam quòd præ senio jam sum eméritus & donatus rude. Quod rogas, ut de fratre tuo bene merear, eúmque ad viam virtutis reducam; illud factu perdifficile est: jam enim adeò occalluit in sua nequitia, ut nulla sit spes ejus revocandi. Ad hæc, aspectum meum reformidat ac refugit quantà maximà potest operâ. Vale.

Epistola 81.

OMnes habent te suspectum ejus homicidii, quod heri perpetratum est in suburbiis, horam circiter nonam. Si res ita se habet, vitæ tuæ non parum timeo. Non solùm enim vapulabis à carnifice compitatum, at (quod longè deterius est) trahêris ad furcam. Vide quonam modo effugium tibi reperies. Non poteris enim deprecari mortem, si quis adversum te sententiam tulerit. Præterea judices instabunt, ut ratiocineris usque ad assen de pecunia, quam uno abhinc anno temerè prodegisti. Vale.

Epistola 82.

Non est mirum si parentes ignaviam tuam pertæsi, omni ope te destituerint; quoniam (ut accipi) tu quotidie pernoctas in alea: præterea insidiatrices quædam meretriculæ facultates tuas exhauriunt, & crumenam: à quibus nisi caveas, non habebis tandem unde satisfacias tuis creditoribus, & ab eorum ære te eximas. Vale.

Epistola 83.

Sæpenumero multis periculis vitam objeci, ut ab his te redimerem, quæ videbantur imminere tuo capiti. Nihilominus, si quando opus est mihi operâ tuâ, subterfugis astuté. Utere tuis astutis ut voles; futurum enim spero, ut nihil inde fructus consequare. Ad extremum, dabis poenas tuæ ingratitude: nam

nam non est credibile, deos hoc scelus inultum relicturos. Vale.

Epistola 84

MIrari quidem satis nequeo impudentiam tuam. Vides corruptissimam tuam vitam probatissimis quibusque viris displicere: tu tamen nihili facis. Cum adhuc eras puerulus, omnes grande aliquid sibi promittebant de tua indole: nunc verò spem omnem futuræ in te virtutis ademisti. Vive tuis legibus: scies tamen parùm frugis ex hac vivendi ratione tibi futurum. Longè prudentiùs faceres, si eorum consilium sequerere, qui tuæ prospiciunt utilitati. Vale.

Epistola 85.

Dolenter & ægrè fero, quòd non facias frequentius tui videndi copiam, cum exploratissimum habeas meum in te amorem. Quotusquisque amicorum tuorum prospexit rebus tuis vigilantius quàm ego? Te oro, utere amico tuo familiariùs. Nulla in re (quam petiveris) repulsam passurus es. Vale.

Epistola 86.

Dii immortales, quàm diversa est hominum natura! Qui hâc tempestate volunt rem augere domesticam, eos oportet assentatores esse maximos, multa dissimulare, habere animum labiis dissentientem: secùs non dabitur locus aut ratio augendæ facultatis. Proinde, si facilem accessum velis tibi patère ad Principes, inprimis dicendum erit vale virtuti, repudianda veritas, atque etiam probandum grato & plausibili vultu, quicquid illi dixerint aut fecerint; vel si hominem interfecerint. Vide apud te, an justâ paupertate malis vivere, an per nefas ditescere: potior tamen mihi videtur honesta paupertas, quàm congregatæ per scelus divitiæ. Vale.

Epist.

Epistola 87.

ADimam tibi metum in quo nunc es, & explebo animum gaudio, cum quid tibi dixerò quod à receptæ fidei hominibus intellexi. Pater tuus constituerat te exigere suâ domo: exoravi tamen me precibus, ut propositum hoc immutaret. Da operam, ut eum in amore tui contineas. Nemo enim est mortalium, cui plura debeas, quàm illi. De te (scio) bene merebitur, si hominum expectationem non destituas. Vale.

Epistola 88.

USu plerunque accidit, ut illiterati grammaticistæ multò pluris æstiment sese, quàm homines egregiè docti, & oraculorum Sibyllæ interpretes. Quod in te expertus sum. Luce clarius est, & vero verius, te adhuc esse elementarium, vixque à tenebris ignorantiae pedem eduxisse: adeò tamen tibi places & blandiris, ut neminem præ te ducas hominem. Quæso priusquam ampliùs insolescas, metire te tuo modulo. Putas te dignum grammatici nomine, quod ineptas quasdam differentias, frivolâsque etymologias didiceris? Hallucinaris plurimùm si tam brevi gyro Grammaticen concludas: cum oporteat perfectum grammaticum, Philosophos, Oratores, Poetas, Jurisconsultos, omne denique scriptorum genus excussisse. Vale.

Epistola 89.

FRequens fuit mihi votum ac desiderium, universam vitam in bonis literis consumere: atqui nimia, aut, ut verius dicam, Orbiliana præceptoris meæ severitas usque adeò me divertit & absterruit, ut certum sit mihi, porcarium potius aut mulionem agere, quàm diu eam sustinere crucem. Hoc si gravatè & dolenter ferat pater tuus, consule, quaeso quonam modo poterit occurrì aut iri obviam: Sum enim imparatus, neque consilii locum habeo, neque auxilium

auxilii copiam, ut ait Terentianus ille Pamphilus; nec satis compertum habeo, quod remedium huic malo inveniam. Si ratione ullâ fieri possit, cavere volo, nè ea res mihi sit infamiae. Vale.

Epistola 90.

Quoniam percontaris sapenumero, quomodo res nostrae sese habeant, volo explere animum tuum. Illud primum scito, nobis omnibus prosperè esse, lautè & genialiter satis vivimus. Unum est tamen quod malè nos habet, quia frequens est tibi consuetudo cum perdita nescio qua muliere, quæ facultates tuas omnes instar hircinis exugit, & te ipsum radit usque ad cutem. Utinam consultè & rectâ reputarès viâ quàm fraudulentæ sint diabolares huiusmodi meretriculæ; animum tuum (ut conjicio) ad aliud negotium appelleres. Erit quod succenseamus tibi, si in re nihili tantum semper feceris sumptum. Proinde medeare huic malo, & quàm poteris citissimè. Vale.

Epistola 91.

IN morte patris fingebas te plurimum dolere: verum ea sollicitudo bidui solum extitit, aut tridui, fuitque ficta, & similis præficarum lacrymis: demum desisti dolere. Tu non refers par pari, si jam patris oblitus es, qui tamen nihil unquam tibi deesse passus est. Dabitur tibi magno probro, si hæc ingratitude ad aures hominum pervenerit: propterea fac ut probum decet adolescentem. Vale.

Epistola 92.

PUTAS te fecisse pretium operæ, quod triviales quosdam versiculos conscripseris: hisque perinde tibi places, ac si arduum aliquod opus & Areopagitarum theatro dignum edidisses. Te oro per amicitiam nostram (quæ incepta à parvis, cum ætate accrevit simul) cave nè sis tibi Suffœnus, aut simias imiteris, quæ suos foetus quamlibet deformes profor-

*pedem re-
vocare.*

formosissimis admirantur. Non monerem te hujus rei, nisi certò viderem, plùs indè futurum detrimen-
ti, quàm utilitatis. Cæterùm audio te quibusdam
flagitiis deditum esse & proclivem : à quibus pedem
revoces te quæso. Admodum enim difficile est, ab
eo se malo extricare, cui quis ab ineunte ætate insue-
vit, & innutritus est. Vale.

Epistola 93.

PETIVI abs te decem aureos solatos muneri, nullà
quidem coactus necessitate, aut indigentia, sed
ut animum tuum pertentarem: nam (quod diis ha-
beo gratiam) auri & argenti est mihi abunde: pas-
sus sum abs te repulsam, quod in magnam me traxit
admirationem. Hoc enim scio, me meis in te bene-
ficiis meruisse, ut fortunas tuas, ipsamque adeò vi-
tam pro me exponeres. Quid? pollicebaris montes &
maria; dicebasque me tibi esse chariorem tuis oculis.
Hæccine est illa benevolentia? Quà fiducià id au-
des recusare, quod paulò antè promiseras? Nunc
quoniam explorata est mihi fides tua, cave deinceps
nè conspectui nostro te offeras: facile carebo operâ
tuâ. Vale.

Epistola 94.

NESCIO unde tibi creverit hic saltus, ut abjectio-
nem me putes quàm quocum verba facias. Pri-
mùm omnium (quantum conjicio) non sunt
tibi plures animi & naturæ dotes, quàm mihi: sed ut
sint, debes propterea eò arrogantia conscendere, ut
neminem præ te ducas hominem? Divitiæ tuæ
(ut conjecturâ colligo) hoc supercilium tibi non
induunt. Nam licet patrem habueris, ut omnium
hominum sapientissimum, ità & ditissimum: rem
tamen domesticam, juxtà & universum patrimonium
sic prodegisti, ut parùm absit, quin te oporteat emen-
dicare

dicare victum ostiatim. Proinde te oro, Nosce te-
teipsum: nec tantum tibi tribuas, quantum consue-
vist. Vale. *Nosce te- ipsum.*

Epistola 95.

Nescio quânam ratione factum sit, ut in odium
tuum impegerim: nihil me omisisse puto, quod
amicum fidelem deceat. Si fortè conquereris,
quòd nihil pecuniarum pridie ad te miserim, non est
quòd conqueraris: nam ego & nostrates ferè omnes
tantâ rerum omnium penuriâ laboramus, ut pauci
admodum reperiantur, qui habeant, unde vel medio-
criter vivant. Propterea non est credibile te jam pro-
degisse, quod pridie Dominicæ Nativitatis ad te
misimus. Siquid aliud mœoris argumentum te pu-
pugerit, maximè vellem cognoscere, ut possem re-
larcire & reparare, siqua per me jactura tibi contigis-
set. Vale.

Epistola 96.

Nullo ferè non die te moneo atque vehementiùs
insto, ut proficias in bonis literis, quò tuâ do-
ctrinâ modum aliquem reperias vivendi: nam
parentes tui omnes vix habent, unde seiplos nutrant
vel tenuissimè. Itaque longè tuâ expectatione sal-
leris, si eorum fiduciâ juventutem in torpore consu-
meres, & (quod dici solet) in utramque aurem
dormires otiosus. Si nihil promoveris, tu solus eris
in culpa: neque enim tibi deest ingenium, nec
item boni præceptores, qui te bonas artes doceant.
Vale.

Epistola 97.

Nihil unquam mihi respondes ex animi sententia,
nec compertum habeo, unde inauspicatum hoc
malum me semper confectetur, nisi quòd aurem
præsto nonnullis impostoribus, qui amicitiam vultu
promittentes, furtim me decipiunt, & lætant; à
quibus

quibus cùm volo me extricare aut revocare, nequeo acriùs tum nituntur, & dant operam, ut me trahant in suas pedicas. Quod non adeò gravatè ferrem, nisi deciperer à quibusdam, pro quorum salute vitam meam multis quandoque periculis exposui. Te oro, quod huic malo remedium queat inveniri, exhibe amicis : nullum etenim habeo præter te unum, quo ratio meæ utilitatis dependeat. Vale.

Epistola 98.

Consulo tibi frequentissimè, quonam modo oporteat vivere, quibuscum versari, quos referere, quos imitari. Videris tamen parvi facere quod moneo : nunquam reminisceris verborum meorum. Hoc unum certò scio, Neminem unquam extitisse qui prospexerit rebus tuis vigilantius, quàm ego. De dæque omnes illum perdant pessimè, qui primò te divertit, nè virtutem amplectereris : nam (ut videre est) adeò te corrumpit, & perditis inebriatur moribus, ut liberandi tui nulla spes omnino reliqua sit. Vale.

Epistola 99.

Videris tibi felix, & (quod aiunt) cœlum digito attingisse, quòd quædam epigrammata & elegias dederis in lucem. Putas enim te magnam ab eo mercedem habiturum, cujus nomini opus ipsum nuncupasti. Novi hominem intus & in cute, ejusque mores mihi sunt exploratissimi. Est opulentus quoniam ludo, verum etiam adeò tenax & illiberalis, ut facilius sit elicere aquam ex pumice, quàm ex ejus crassa plumbeum nummum extorquere. Si speras blandis verbis ipsum ambire & inescare, nihil agas. Aurem faciliè præstat adulationibus & parasitis : sed semper palpum obtrudit. Vale.

Epistola.

91

Epistola 100.

Quid habes, Nucerine? dissimulas & suppressis
dolorem tuum quàm potes maximè, & adulter-
ino quodam risu lætitiā promittis: est tamen ali-
quid quod intus te torquet pessimè. Ubi primùm te
aspicio, arguo protinus animum tuum ex ipsa fronte.
Mi animule, si me amas, noli te macerare. Cùm te
video vultuosâ facie, & obductis superciliis, lacry-
mis nequeo temperare. Potes citra metum arcanum
mihi tuæ mentis committere. Non est enim
(quantum conjicio) in tota mortalium vita, qui
magis honori tuo & famæ timeat, quàm ego. Quod
si nondum satis explorâsti, experire certius, cùm vo-
neorum les. Vale.

Epistola 101.

Verba tua atque etiam mores magnopere mihi
placent, adeò inquam placent, ut incredibilis
voluptas accrescat animo meo, cùm jucundissimo tuo
aspectu frui licet. Aliquantulùm tamen displicet
immoderata loquacitas, nec mihi tantùm, at etiam
ceterisque magnæ celebritatis hominibus. Si velles
curem præstare meo consilio, parcius loquereris.
Nam magna & heroica homini virtus, linguam co-
hibere, in conviviiis maximè: ubi cùm quis impru-
denter loquitur aliquid, aut inconsultè, non caret
ceteris brietatis suspicione. Apertè omnia dico: bene enim
mihi promitto de tua benevolentia juxtà & humani-
tate, ut existimem te æqui bonique consulturum, &
non laturum ægrè, si vel acerbissimè te objurgavero.
Vale.

*Linguam
cohibere in
conviviis,
hominis vir-
tus est He-
roica.*

Epistola 102.

Tei profectò nequeat, quàm dolenter & ægrè
tulerim, quòd toto triennio, quo Lutetiam ha-
bitas, ternas tantùm literas ad me miseris, & eas qui-
dem brevissimas. Quid? quo tempore discessisti à
nobis, jurabas te scripturum unoquoque mense. Vide

quo-

quomodo constiteris tibi. Næ tu es egregiè malus, dignusque multis plagis & cicatricibus, quòd jam memoriâ tuâ exciderint, qui rerum tuarum semper & ubique sategerunt. Emoriar, nisi te poeniteat tuæ ingratitude. Si unquam videro te ad eam rerum inopiam redactum, quâ aliquando elaborasti, non miserebor tui, vel si sanguinem fleveris. Vale.

Epistola 103.

Nemo est qui te nimix temeritatis non arguat, quòd adeò superbè & elatè respondeas senatoribus: nec injuriâ sanè. Periculosum est enim in eos temerè murmurare & obloqui, penes quos vitæ nostræ juxta & mortis pender potestas. Jam hoc idem tibi prædixeram antè paulò, quàm discederes à me. Te oro si antehac imprudenter vitam institueris, ut posthac in teipsum descendas, & tuo te pede metiaris. Quicquid dico, sine felle dico: nam quamvis infra meritum, & citrà quàm debuisti meæ in te benevolentix responderis, non possum tamen non benevolè te hortari. Cùm nuntius tuas ad me literas deferet, non pergat amplius ad antiquum meum domicilium. Nam habito è regione Gymnasii, Navarrensis, ubi nemo est qui à secundo jugere mihi non assurgat, ob eam doctrinæ & virtutis opinionem, quam de me conceperunt omnes. Vale.

Epistola 104.

Fuit nescio quis apprimè tibi familiaris, qui vitam tuam omnem ab ipsis (quod aiunt) crepundiis mihi enarravit. At nihil vel modicâ dignum de te gloriâ intellexi, præterquam quòd abstemius vivis. Nullo ferè non die aleam protrahis in mediam noctem. Supra modum & messem tuam sumptum facis, & ultrà quàm tui parentes opinentur. Fieri nequit, quin pessimè tibi vertat si voluptatibus semper indulgeas,

*Suo se metiri pede.
Sine felle dicere.*

indulgeas, ut hactenus consuevisti. Non ignoras te Lutetiam profectum esse, præter propter voluptates & ludos. Non respondes parentum de te opinioni: meam ipsius spem fefellisti maximè. Hucusque merui de te suprâ quàm debui: amavi ultrâ quàm tibi persuadeas. Verùm nisi ab hujusmodi vanitatibus pedem revoces, ego relinquam te omni ope destitutum, & interdicam tibi domo meâ. Vale.

Epistola 107.

Utinam esset mihi otium ab his occupationibus, quæ me nullâ non horâ inturbant, & ferè ob-
ruunt. Facerem ut intelligeres, quantum nomi-
ni tuo tribuam. Aliquot abhinc diebus misi ad te
nonnihil pecuniarum, plus multò propediem missu-
rus. Utrum autem acceperis, necne, clam me est.
Si non acceperis, per me non stat: dedi enim cuidam
homini, qui probatæ admodum fidei mihi videbatur,
atque etiam dignus quocum in tenebris tutò & citra
scrupulum micare possem. Porro desine quæso liti-
gare cum Ligario. Certius & exploratiùs nôsti ho-
minem, quàm ut depingi tibi debeat. Mores ejus
domesticè tanquam tuos ungues tenes. Præterea vul-
gò dici solet, Gallinaceos in suo sterquilinio pluri-
mum valere. Si unico verbo factionem cum eo susce-
peris, fretus parentum fiduciâ interficiet te. Cæte-
rùm si Codrus domum tuam se contulerit, cave ma-
ximè nè eum intronittas. Secus si feceris, te pigebit
facti. Nam primâ (quâ mecum jacuit) nocte,
pannos, culcitram, pulvinar, lodicem, suppedaneum,
brachas, corhurnos, soccos, cæteraque id genus vesti-
menta (honor sit auribus tuis) turpissimè percacavit
& stercoreavit.

Præterea dilectus in calce hominum non est ad opus

Epistola 106.

Putabam eum animi candorem esse tibi congenitum, ut nunquam veller aliquid in me fraudis comminisci. Ubicunque enim occurrebam tibi, tu pellace vulpe benignior blandiebaris mihi, & arridebas. Nunc verò apertè video, te hominem esse fraudulentum, & nigrâ (quod aiunt) caudâ, atque animum habere à lingua & labiis dissidentem, & procul remotum. Nam cum pericula multa me circumsteterunt, non solum non subvenisti amico, at etiam amico de industria nocuisti. Nunquam per deum Herculem quiescam ex animi sententia, quin te cumulatissimè, & cum multo fœnore retaliavero. Quinque anni jam præterierunt, ex quo abundè & ambabus (ut aiunt) manibus omnia tibi suppeditavimus: at si te oporteret victum emendicare, non extorqueres à me nummum plumbeum ad emendam restim. Vale.

Epistola 107.

Quotidie ferè convertis omnium in te oculos, quòd sericatus appareas, superbiùsque induaris, quàm ut fortunam tuam & facultatem deceat. Et, (quod est extremum dementiæ) quod omnes verèunt crimini, tu laudi tribuis. Legistine unquam, hominum inconsultissime, probro datum esse (Quinto Hortensio Oratori, quòd compositè circumspectèque & multa cum munditia indutus esset? Tu capillos unguento delibutos pectis ad speculum. Unico digittulo (quod aiunt) caput scalpis. Insuescis lecticae & plumis Sardanapali. Oculi tui sunt ludibundi & ebriosi, manus inter agendum gestuosæ. Putas hæc omnia carere suspitione mali, quòd per sceditatem nominare non licet. Si me amas, & honori tuo vis prospicere, abstineas à nimia illa corporis elegantia. Vale.

Epist.

Epistola 108.

Solus sum quem diligunt Dii immortales, si nulla ægritudo voluptatibus meis intercefferit. Pater meus (quod Diis habeo gratiam) prospere se habet & pugilicé. Mater abundè pecuniarum mihi attulit. Quid queam expectare majus, aut felicius? Si fortè fortunâ aliquis me morbus invaserit, sub manu & dicto citius præstò aderunt infiniti medici, qui morbo meo medeantur. Unum tamen est duntaxat, quod me excruciat miserrimè: Ego sum planè ignarus; literas nè à limine quidem salutavi, aut primoribus degustavi labiis: hoc si carerem infortunio, cæteros mortalium præ me uno infelicissimos crederem. Vale.

Epistola 109.

Dum quid scribis, opera tua tibi rident adeò, & blandiuntur, ut digna protinus existimes quæ & eventilari & in lucem prodire debeant. Qua in re non parùm timeo nè sis tibi Suffenus, ac sumias imitere, quæ suos sœrus quamlibet deformes pro formosissimis admirantur. Si sciperes, ab alieno potius arbitrio penderes, quàm tuo. Cave nè his aurem præbeas, qui te magnis laudibus palàm efferunt, omnesq; Latinæ linguæ principes præ te uno rudes & agrestes esse prædicant: clàm verò medio te monstrant digito. Fallaces hoc genus parasiti perbellè tibi imponunt, & te molliter inescant, ut aliquid semper trahant in suam nassam. Finem faciam huic epistolæ, nè verbis meis defatigatus pertædeas: quamvis justâ te objurgatione incessem. Si percontaris ut valeam, bene sanè. Nulla est ægritudo, quæ animi mei serenitatem obnubilet, præter tuam illam cæcitatem. Hoc si abesset malum, cætera lætus essem. Vale.

Epistola 110.

ANtea cùm accersebam te domum mean, à tertio (quod dici solet) jugere & stadio mihi arridebas ; eorum omnino similis, qui in ostio tantùm sunt formosi, videnturque pellace vulpe benigniores. Nè multis agam, adeò blandiebaris, ut indubitata fide omnia de te mihi promitterem. Nunc tamen apertè video, te ex eorum esse numero, qui montes & maria pollicentur, demum ubi res ipsa postulat, nihil omnino præstant. Abhinc paucis diebus te oravi, ut aliquid contra jus & æquitatem ageres, ut eximeres me à quodam periculo quod imminebat capiti meo. Respondisti nulla omnino de causa declinandum esse de via, etiamsi amici crebris efflagitarent convitiis. Sed dic mihi, hominum æquissime, unde nova isthæc religio in te incessit, & suborta est ? Chio præstabilis homo sapientiæ, nunquid conservandi amici gratiâ falsum dedit consilium ? Nunquid & Pericles promisit se accommodaturum amicis usque ad aras ? Sed de his hætenus. Si quando acciderit tempus quo indigeas operâ meâ, tu talionem accipies. Vale.

Epistola 111.

Longè tua te fallit opinio, si putes nos aulicos cæteris mortalibus esse feliciores. Nos quidem lautè & genialiter vivimus. Habemus assatim divitiarum, induimur bysso & purpurâ, superbè & plùs quàm tragicè incedimus palam populo. At multi forinsecus magnam præ se ferunt & promittunt opulentiam, quibus res est angusta domi, & curta suppellex. Alii usque adeò obruuntur ære alieno, ut ipsam quoque debeant animam. Præterea purasne sub elegantissimis nostris tuniculis multam sordem quandoque delitescere ? Plerique intus & in cute à calce ad verticem capitis sunt scabiosi. Alii omnino podagrici, & membrorum impotes, & (quod in maximam

maximam miseriæ partem repono) vivendum est nobis non arbitrio nostro, sed alienâ (ut aiunt) quadrà. Siquis nostrum in morbum quemlibet gravem inciderit, nullo penitus indicio dolorem suum audebit exprimere, nè rideatur ut mollis & effœminatus. Præterea (si me audis) noli commutare solitam tuam professionem. Vale.

Epistola 112.

CONquereris, & plus nimio, quod nudiusquartus brevem quandam pecuniam amiseris: quod me maximè reddit mirabundum, cum præsertim levis & impœnitenda sit jactura, & quæ nullo ferè labore compensari queat, & refarciri. Studerem tibi dolorem hunc excutere, nisi vereretur mea verba tibi fore irrita. Si velis rependere hoc detrimentum, quare non reverteris ad pristinam professionem, cum præsertim ea sit quæstuosæ & exploratissimæ commoditatis? Aliud est, quod te monitum velim. Cum quis in odium tuum impegit, in eum protinus ructas & evomis quicquid in buccam venit. Contrà verò cum quempiam amicum tibi delegisti, primâ statim fronte patefacis intima tuæ mentis arcana. Te oro ex consilio Chilonis, sic ames, tanquam aliquando osurus; hætenus demum oderis, tanquam postea amaturus. Vale.

Epistola 113.

IN aprico nuper quiescebamus ego & pater tuus; cum autem unâ fabularemur, accessit protinus nescio qui nuntius, agrestis planè & inelegans, qui prædicabat se familiarissimum tibi fuisse, & eidem præceptori operam dedisse. Propterea percontati sumus, ut valeres, utque in literis profecisses. Respondit ille, te mortalium omnium pigerrimum, & (quod aiunt) Epimenidis somnum tuæ indormire negligentia. Id ubi primum pater tuus intellexit, turpissimum in te verbis & indignis relatu temperare non potuit.

tuit. Si vis ut eum in amorem tui revocem, expergiscere, & ab ejusmodi nota, quàm maximè poteris, cave. Vale.

Epistola 114.

Contrahis tibi pessimum nomen, quòd nihil habeas frequentius in ore, quàm verba obscœna, & quæ castas aures offendunt maximè: & (ut nihil dissimulem) non desunt qui ex ea procacitate linguæ, & illoto sermone, mores tuos arguant & metiantur, dicantque vitam ipsam orationi respondere. Non est quòd mihi succenseas, si te benevolè & amicè corripiam: quoniam nostræ omnium aures jam calere turpissimo illo rumore, qui passim de te circumferitur. Cave tibi, nam si nota illa diutius increveris, nunquam eluetur, & tu ipse vix poteris in bonam vulgi opinionem introrepere. Nemo est parentum tuorum, quem tantæ non pudeat turpitudinis. Et certè periculum est, nè turpissima tua vita desinat haberi in prætio. Vale.

Epistola 115.

Pater tuus graviter & iniquo animo tulit, quòd audiverit nullum esse tibi frequentius votum, quàm ut uxorem ducas: nec dubito, quin pessimè tibi vertat, nisi enitaris qualicunque viâ irreperere ad demerendam ejus benevolentiam. Sed dic per deos omnes, undenam tibi incessit mutandæ conditionis desiderium? Non ignoro multas esse in tua professione misèrias; verùm hæ majoribus emolumentis pensantur & obliterantur. Eâ causâ ad te scribo, ut te à proposito divertam & absterream: certius enim quàm tu video quantam factururus sis jacturam, si à ejus mandato vel unguem latum recesseris. Vale.

Epistola 116.

Olim cum quid ad me scribebas, epistolæ tuæ legebantur palam, & sine ulla vitii suspitione circumferebantur. Nunc verò cum quid scribis, manifestarius error tertio quoque verboprehenditur. Qua in re homines non solum multâ lectione exercitati, at etiam tenues, & obscuro loco nati te derident: neque est quisquam aure adeò surdâ & jacenti, quin faciliè perspiciat & animadvertat hanc insitiam. Timeo nè longa studiorum desuetudo hac barbarie te contaminaverit. Si velis redire ad intermissum interruptumque, & interpolatum calorem, erit quod speremus te nonnihil profecturum: at si diutius insueveris huic negligentiae, jacta est alea; *jacta est alea.* nos de te omnino desperamus. Vale.

Epistola 117.

Multi & sapientiâ & autoritate præditi conquerruntur sæpenumero, de quibusdam sciolis ineptulisque & diobolaribus grammatistis, qui pedibus (quod aiunt) illotis ad sacrosanctas legum & Philosophiæ disciplinas divertunt, aut frequentibus auditoriis palam profitentur; cum tamen nihil unquam bonarum literarum, nisi fortè in transcurso, degustaverint. Sunt etiam (proh Jupiter!) qui Platonem legere velint, non vitæ ornandæ, sed linguæ orationisque comendæ gratiâ: nec ut modestiores fiant, sed lepidiores. Utinam, utinam jactantiaculi isti nebulones, nugarum tenuis docti, inniterentur vestigiis discipulorum Pythagoræ, quorum nemini prius licebat aut commentari, aut verba facere, quam factus esset eruditus silentio. Horum igitur periculo tibi magnopere cavendum est, nè conscendas altiores disciplinas, quæ & ingenii & doctrinæ caput longè exuperant. Vale.

*Pythagoræ
discipuli si-
lentio eru-
diti.*

Epistola 118.

Dolui jampridem, atque in dies ingravescit animi mei ægritudo, quòd universum patrimonium vix toto vertente anno prodegeris. Pater tuus nunquam minoris cœnavit, quàm decem aureis; nunquam minoris habitavit, quàm decem millibus aureorum. Tamen ex tot tantisque opibus, quas reliquit moriens, vix superest urceus, aut fictilis lagena. Sed certè nil mirum: vili enim vendidisti, quod magno emerat. Multi me præsente stultitiæ te infimulârunt: semper tibi patrocিনatus sum: sed noli deinceps expectare patrocinium meum, dum te videro immutatum. Vale.

Epistola 119

Videris ex eorum esse numero, qui, cùm nihil refert, pudent; ubi verò pudendum est, tunc eos deserit pudor. Nudiulquartus cùm infimulavimus te ignorantia, protinus demissâ fronte erubuiſti. Ubi verò adulteria tua in medium protulimus, culpæ tuæ patrocinari cœpisti; tantum abest, ut pœnitentiâ ducereris. Miror quâ fronte tot probrosas de te contumelias perpeti possis. Bis ad subsellia judicium tractus, extremâ stetisti fortunâ, & ita decessisti: non quòd innocens credereris, sed nè judices pejerâsse dicerentur. Cave nè divina ultio (quæ lento gradu ad vindictam sui procedit) ampliori exitio te reserveſet, tarditatēque supplicii gravitate compenſet. Multis enim fortuna parcit in pœnam: & quem sæpe casus transit, aliquando invenit, ut inquit ille. Vale.

Valerius
Maxim.

Epistola 120.

Ingratitudo
discipulo-
rum nostri
temporis.

Frater tuus publicè profitetur Æneidem Virgilii, magnâ doctrinæ suæ ostentatione: utinam tanto auditorum fructu & plausu. Non satis scio quam gratiam inde relaturus sit, nihilominus tanta est discipulorum nostri temporis ingratitude, ut ubi primum

primùm discesserunt à conspectu præceptorum, statim obliviscantur veteris beneficii, neque agnoscant per quos profecerint. Expertus & sciens loquor. Multi enim ex officina & umbraculis meis prodierunt, qui nunc me nihilo pluris æstimant, quàm porcæarium, aut mulionem abjectissimum. Qui de ingratis bene merentur, hoc frugis referunt. Cæterum, quòd me consulis, an debeas aulicam sequi vitam; si me audis, immorare solitæ tuæ professioni, nec induas tibi aureas illas & fucatas compedes. Melior est enim libera paupertas, quàm vel opulentissima servitus. Vale.

Epistola 121.

Cum te objurgo, & impietatis insimulo, quòd rarissimè proficiscaris ad templum, culpam tuam excusas, causarisque te esse podagricum. Eo morbo proximè atque tu, aut etiam æquè (ut juxta mecum ipse nōsti) laboro: neque tamen mihi satisfacio, aut apud me conquirere possum, quin tertio quòque die templum adeam, votivas preces Deo immolaturus, persoluturus & oblaturus. Nemo est æquè spernendus, quàm qui pietatis obliviscitur, & religionis. Amo te plurimùm, nec hodie vivit quisquam mihi amicior ac tu. Nisi tamen prospexero te alio ingenio atque olim fuisti, fieri vix poterit quin amicitia nostra refrigescat & minuatur. Vale.

Epistola 122.

Verum est quod scribit Lucanus, Nescia plebs jejuna timere. Quoniam magna est rerum omnium penuria, & incredibilis annonæ caritas, multi qui labore & quæstu suæ professionis quæritare sibi victum nequeunt, coguntur ad latrocinia & exilationes divertere, aut viatoribus insidias moliri: licet certo videant se suspensum iri, si corripiantur. Sed quid facias? fames est adeò intolerabilis, & malelesuada, ut ad quodvis discrimen vitæ perferendum propellat.

Lucanus.

Fames male-
lesuada.

propellat. Ego & aliquot alii nuper ibamus rustica-
tum colligendi animi gratiâ : vix aberamus à Lute-
 tia iter quinque stadiorum, cum ibi protinus quatuor
 sanguinarii grassatores, in dumis & vepribus deli-
 rescentes, in nos præter spem imperum fecerunt, ani-
 mo malevolo & gladiatorio, quibus nisi intrepide &
 aperto Mare restitissimus, actum erat de nostra omni-
 um vita : nec tamen usque adeò vitam tutari potui-
 mus, quin unusquisque nostrum aliquod vulnus ac-
 ceperit. Hoc innuit, eos non satis prudenter sibi con-
 sulere, qui foràs proficiscuntur soli, nisi suprema qua-
 dam necessitas adurgeat. Vale.

Epistola 123.

INcredibile videndi tui desiderium jam pridem me
 tenuit, adeò ut nulla nox prætereat, quin imago tua
 oculis meis obversetur & oberret. Et si liceret citra
 ullum discrimen ad te commigrare, commigrarem
 protinus, viâque ipsam (quod aiunt) raptim de-
vorarem. Sed multa sunt, quæ ab hoc animi mei de-
 siderio me remorantur & avocant. Nam præterquam
 quòd ægrè hodie, & difficulter vivitur ob magnam
 annonæ caritatem, multi ubivis locorum reperiuntur
 milites, aut (ut veriùs dicam) grassatores. Literis
 tuis scire velim, quonam modo vivant vestrates. Nam
 qui apud nos degunt, multis miseriis & calamitatibus
 obruuntur. Et nisi dii immortales res nostras cle-
 mentiùs intueantur & custodiant, periculum est, ne
 iniquissimè nobiscum agat fortuna. Vale.

Epistola 124.

Liberares hanc urbem magnâ fæce & perditorum
hominum colluvie, si eos tecum foràs duceres
 qui nullo non die de nostro omnium interitu co-
 gitent, & machinentur, atque etiam eorum salutem
 fortasse prospiceres. Nobiscum enim domum versari
 nequeunt,

nequeunt, qui vita omnium & cervicibus parant insidias. Et si qui fortè fortunâ remanserint, observantur vigilantissimè, multisque præfidiis opprimuntur, nè commovere se contra Rempublicam possint. Nemo te habet suspectum conjurationis. Si alienus est animus tuus ab hominum expectatione, muta mentem : mihi crede. Etenim tenebris undique & luce clariora nobis erunt consilia tua omnia. Vale.

Epistola 125.

Quod ad me tribus abhinc diebus misisti opus, formosum satis & elaboratum supernè mihi visum est: ipsûmque (ni fallor) grande aliquid proficitur, & inauditum. Vereor tamen, nè non sis ubique similis tui. Si me audis, cave nè quid facias Horatiano monstro simile, nève unum & alterum affluens pannum, ad intempestivas digressiones prodigaliter evageris. Lectores enim risum tenere nequeunt, cùm quis ab ipso principio verbis sesquipedalibus ampullatur, demum remisso, & languente paulatim stylo serpit humi. Stude brevitati quantâ maximâ poteris diligentia, modò tamen propterea non fias obscurus. Cave ab ampullosis illis & confragosis dictionibus, sed eatenus, ut propterea nervi & animi non deficiant. Vale.

Epistola 126.

TAntorum scelerum te notant omnes, ut si vera sint quæ de te passim prædicantur, sperem te prope diem damnatum iri capitis. Nemo est quem tuæ turpitudinis corruptissimæque vitæ non pudeat: ubi tamen tuæ salutis quis te monet, verba fiunt mortuo. Nihil meâ refert satagere rerum tuarum : cùm tamen reminiscor periculi cervici tuæ imminētis, non possum non misereri. Cùm ad iudicum subsellia protrahêris, tuorumque vitiorum accusabere, inspicere quantum voles, verba tua non habebunt fidem: præterea facillimum erit convincere : pridem enim facta

facta tua turpissima omnibus innotuerunt, & venerunt in apricum. Vale.

Epistola 127.

PAter tuus ægrè satis & indignanter tulit, quòd audiverit te bonam ætatis partem contrivisse in humanis & politioribus literis, in quibus nihil est omnino frugis, nullum penitus emolumentum; sed illetrices tantum, & velut quædam verborum meretriculæ, quæ nihil aliud profunt, quàm aures titillant, & inebriant. Certius nôsti, quàm ut moneri debeas, quàm curta sit domûs vestræ supellex. Non est quòd à patre amplissimas divitias tibi polliceare, nisi tuâ unius industriâ tibi ipse fabrices fortunam. Quare, si sapis, converte animum ad alias artes. In his enim tibi nec seritur, nec metitur. Quod autem scribis de perduto quodam nebulone, qui passim tibi detrahit, vis audire quid sentiam? Bibe surdis auribus omnia ejus convitia, patere etiam si tuis oppedat naribus. Si enim velles eum retaliare & eâdem re percutere maledicentiâ, periculum esset, nè insanum eum redderes, qui tantum desipit. Vale.

Epistola 128.

PRidie cùm rediisti Lutetiâ, putabas amicos omnes obviis ulnis tibi gratulatuos, tuumque adventum admodum plausibilem fore. Nihilominus nemo omnium repertus est, qui tibi arriserit; imò verò cæchinnum sustulerunt omnes. Causam si percontaris, non pudebit dicere. Eò te miseramus, ut bonis literis proficeres; quam tamen de te conceperamus opinionem, fefellisti. Semper enim porrectis (quod aiunt) dormivisti pedibus & in utramvis aurem, nec prima elementa didicisti. Si hoc feceris fiduciâ nostri, erras haud dubiè: non enim movebimur tuis infortuniis, vel si fleveris sanguine. Vale.

Epistola 129.

Pollicebaris mihi mercedem amplissimam, si do-
ctrinâ meâ ab ignorantia tenebris te educerem :
non peperci labori, docui te quantâ maximâ po-
tui diligentia, adeo ut jam prælectore non indigeas,
possisque (ut aiunt) nare sine cortice. Antea distu-
li mercedem meam reposcere, quod fortuna tua vi-
deretur mihi exilis & modica : Nunc verò opes tuæ
creverunt, omnia tibi suppetunt ad votum, & virgu-
lâ (quod fertur) divinâ. Quid igitur in causa est,
quamobrem non reponis beneficium ? Arrogasne tui
unius virtuti, si quid in bonis literis profeceris ? Ista
tua ingratitudo non adeo esset intoleranda, si quam
rerum patereris penuriam : at (ut jam dixi) habes
omnia ex animi sententia, tu es velut bos apud acer-
vum : metis citra arationem, citraque sementem. Non
satis aperte video, quonam modo culpæ patrocinari
possis. Vale.

*Nare sine
cortice.*

*Virgula
divina.*

Epistola 130.

Non parum mihi displicuit, quod heri in quo-
dam convivio juvenareris verbis impudicis, cre-
pareisque immunda & relatu turpissima. Sed tua
ista culpa non omnino caret veniâ : putabas enim for-
tasse id ab omnibus laudatum iri, quod à quibusdam
abjectissimis homunculis cicerisque & fractæ nucis
emproribus comprobatur. Diu satis desipuisti, meâ
quidem sententiâ : nunc tibi relinquendæ sunt nu-
ces. Sudabis fateor non parum, priusquam priscum
illum vivendi modum dedideris : at ubi desieris ali-
quandiu, nihil erit factu facilius. Vale.

Epistola 131.

Monui te frequentissimè, ut relicto studio poe-
tico ad orationem solutam animum convertas :
nam versus tui, quotquot scribis, prodeunt invi-
lâ (quod aiunt) Minervâ, & Musis collacrymanti-
bus

bus. Nihil est penitus frugis, nihil quod vel tantillum famæ tibi compareret; quin potius facis te publicam & communem vulgi fabulam: adeò ut jam notissimus apud omnes invaluerit rumor, te esse velut asinum ad lyram. Multò prudentius ageres, si tuo pede metireris, nihilque non æquum viribus tuis assumeres. Vale.

Epistola 132.

Insolentiam tuam satis ridere nequeo. Pater tuus & parentesque omnes pauperrimi sunt, nudi tanquam ex matre (ut apertè nôsti) victum emendicant ostentatim, manum ad stipem porrigunt; paucis, non habent unde restim emant: Tu tamen loci natalis nullam penitus habens rationem, superbis non aliter quam si esses rex tragicus. Cui animi & capitis tuum morbo quomodo possit occurri, non satis video. Cum enim viri prudentes rerum tuarum volunt satagere & suadere quod factu sit utile, aures occludis, perinde ac si per te satis sciperes, essetque remotus ab omni vitio. Non adeò vitiis tuis offenderemur, si pauci essent: at tam multæ flagitiorum species vitam tuam contaminant, ut nullus relinqui possit veniæ locus. Vale.

Epistola 133.

Semper de te bene merui, sperans te aliquando fore frugi hominem, censorémque omnium: spes omnis futuræ in te probitatis omnino adempta est. Nam (ut audio) bonam juventutis partem stolidè contrivisti, dilapidastique universum patrimonium in alea, fritillis, & sphæristerio. Si essem liber laborum, qui me nunc circumstant & opprimunt, te quam citissimè convolare, viâ ipsâ (ut cum Sardonio loquar) devorata, idque sum factururus, dum per occupationes licebit. Quod si rem ita compe-

tero, ut communis prædicat fama, scias animum me-
tum fore multò remissiorem, segniusque in tui amo-
rem quàm prius irritatum iri. Vale.

Epistola 134.

Cum quid scripsisti, soles me adhibere judicem
tuis operibus: at dum suadeo ut ambitiosa re-
cidas ornamenta, reddásque incudi quæ non bene
ornata sunt & polita, mavis defendere delictum quàm
invertere. Propterea ames te & tua sine rivali, nul-
lum enim verbum assumam ultrá. Quòd autem per-
contaris, quid híc rerum agatur: Res creditu diffi-
cilis, & maximum risum tibi excitatura, novissimis
diebus accidit. Lentrulus, qui genialiter adeò & lu-
xuriosè prius vivebat, quique omnia prodigebat per
luxum, nunc avarus usque adeò factus est, ut inex-
plebilis sit ejus cupiditas. Nunc quoniam non sup-
perit otium scribendi pluribus verbis; qui has ad te
deferet literas, totum hominem suis coloribus graphi-
cè depinget. Vale.

Epistola 135.

Non parùm mihi displices, nec mihi tantùm, at
his omnibus qui tecum aliquando versati sunt
quòd sis adeò prodigus verborum, ac in tuam ipsius
laudem propensus & proclivis. Ante omnia pessimè
audis, & magno probro tibi vertitur, quòd palàm te
prædices bellicosum. Comminaris egregiè: verba
tua nihil non Martis spirant; at si quis te aggredere-
tur, fugam protinus arripere: totus animus tibi in
pedes decideret. Quod qui nôrunt, temperare neque-
unt à risu, cum audiunt has inanes de te gloriolas.
Vale.

Epistola 136.

Non satis scio, quâ causâ amicitiam contraxeris
cum Cornelio Dolabella, aut unde frequens
adeò familiaritas tibi cum perditissimo illo ne-
balone, & (quod aiunt) terræ intestino, intercesse-
rit.

rit. Qui, ut apertè nôsti, & patrimonio, & gentili-
tiis hæreditatibus mulctatus est ob infinita flagitia,
quibus ab ipsa jam tum infantia fuit innutritus. Cor-
ruptam adeò egit juventutem, ut sæpenumero ad sub-
sellia judicum pertractus esset, & in extremam ite-
tisset fortunam, nisi pecuniâ se redemisset ab inquisi-
toribus. Ubi verò ad virilem pervenit ætatem, nihilo
secundiore, imò verò deteriore famâ usus est. Unde
nunc quoque (ut planè vides) discedere è medio &
(quanquam morbo quartano aggravante) per singu-
las noctes latebras commutare cogitur. Potuisssem
versari cum eo si libuisset: at semper ab ejus societate
abstinui, licèt quotidianis ferè precibus invitarer.
Vale.

Epistola 137.

QUòd è patria Luteriam te contulisti, simul ad de-
clinandam perditissimam quorundam nebulo-
num invidiam, qui te oderant, quique per jocum
nonnunquam tibi comminabantur: partim, ut per
otium & requiem Apollonio Miloni clarissimo di-
cendi magistro operam dares, factum tuum probet.
Nihilominus, velis nolis, redeas oportet. Nam res
vestræ domesticæ pessimè se habent, & jam eunt pes-
sum, nisi per te unum tantæ occurras calamitati. Tur-
pissimum tibi esset in amicorum discrimen decidere,
patris præsertim, cui fortunas tuas omnes ipsamque
adeò vitam debes cum anima. Vale.

Epistola 133.

FAMILIARIS ille tuus Gellius mortalium avarissi-
mus dives est quidem, at ejus omnes divitiæ ex
occulto fœnore creverunt, & rapinis. Ut paucis
omnia complectar, est bipedum omnium nequissi-
mus, quósque terra sustinet sceleratissimus, ut de Ju-
gurtha scribit ille: Usquè adeò tamen hominem ipsum
diligis, ut in ejus verba jurasse videaris. Si velis au-
rem

rem commodare culturæ, faciliè te divertam & revocabo : at si omnia privatâ autoritate velis agere, ego te relinquam, & missum faciam, ut adolescentem perditum, & mihi desperatum. Vale, & probè morientem sequere.

Epistola 139.

Nihil unquam tentavi aut molitus sum, quin optimates & dirissimi quique frequentes & obstinati confluerint ad resistendum mihi : nec unquam desierunt præpedire quicquid, quod mihi esse voluptiferum perspexerint. Proinde constitui in reliquum tempus abstinere curiâ. Nam etiam lites illæ forenses macrum me faciebant, & extenuabant penitus. Præterea, quid amplius optandum est mihi, cui jam contigit abundè, quod ad vivendum laurè satis est ? Qui sunt inexplébiles, & nullum suis votis finem præscribunt, pauperrimi videntur, hisque multò infeliciores, qui victum emendicant. Vale.

Epistola 140.

Si fortuna ad animi votum mihi arrisisset, ab humili privatâque conditione ad amplissimos honores poruissem pervenire. Nam populi multitudo semper mihi favit, & ad me confluit ultro, operam suam omni in re promittens. Soli divites adversarios & oppugnatores se præstiterunt. Quorum decreto ut primum comperi paratos esse, qui vi ac armis me corripere, sententiâ mutatâ pro temporum conditione quæturus sum. Erat in manu mea terrorem maximum eis injicere : at si hoc fecissem, incredibilis invidia me in posterum mansisset. Vale.

Epistola 141.

Cornelius, quocum tibi familiaris est & frequens consuetudo, nuper tractus fuisset in carcerem, nisi sponsorum interventus se à creditoribus redemisset.

H

demisset.

demisset. Qui, ut eum eriperent, suas omnes fortunas, ipsam & adeò vitam cum tota supellectile voluerunt oppignorare. Heri tamen abiit per posticum fur-
tim, & insalutato quidem hospite. Incertum metune
novi discriminis, an quò maturiùs subveniret implo-
ranti patri, qui in repentinum quendam morbum fer-
tur incidisse. Porro frater tuus apud omnes suspectus
habetur cujusdam homicidii: propterea sicubi gen-
tium tibi occurret, dic ei tacitè & in aurem, ut ma-
turè sibi caveat. Nam si corripitur, nullis precibus
quamlibet importunis, consequi poterit, ut legibus
solvatur in homicidas constitutis. Dic salutem meo
nomine nostratibus amicis: atque etiam, siquà ratio-
ne fieri possit, reconcilia me patri, mihi irato,
quòd literis ejus cunctantiùs paulò responderim.
Vale.

Epistola 142.

OMnia tibi contigerunt ex animi sententia: idque
adeò, ut nihil majus queam vovere. Unum est
tamen in quo non usquequaque mihi places, quòd
interim excrucies te ipsum. Si fomenta ista curarum
posses relinquere, viveres multò diutiùs. Nihil enim
est, quod magis hominis vitam imminuat, quàm
molestæ illæ animi ægritudines. Propterea da ope-
ram, ut medearis & occurras huic malo. Ante
omnia cave, nè adeò immoriaris lucro, ut propte-
rea nolis te quandoque labori surripere. Nam nihil
est in rerum natura, quod exemplo dierum ac nocti-
um alternas vices feriarum quandoque non desideret.
Vale.

Epistola 143.

ADmiror ingenium tuum, atque etiam plurim-
facio paratam tuam in scribendo celeritatem
quòd priusquam vestigio pedem eduas, multos sibi
manu versus evomas, instar illius Chrylippi, cujus
meminit Valerius. Hoc tamen non eò valet,
protipue

protinus eventilare debeas, quæ raptim adeò & tumultuariè componis. Nam quò quæque res est acceleratior, eò minùs perfecta: contrà verò, quæ lentius incrementum suscipit, eò quòque tardiùs desinit. Saluta meo nomine Hermodorum, eúmque divertas, nè à scholastica vita ad aulicam se convertat. Principes isti sunt admodum liberales & prodigi verborum, suisque famulis montes & maria promittunt, ac verborum inducunt credulitatem. At ubi diu satis eorum operà usi sunt, verba emittunt pro forma. Vale.

Epistola 144.

Non parùm mihi displices, nec mihi tantùm, at omnibus etiam quibuscum aliquando fuit tibi frequens & familiaris consuetudo, quòd unumquemque crimineris, & palàm vituperes: cùm tamen hodie sceleratior te vivat nemo. Consultiùs multò & prudentiùs ageres, si tuam ipsius carperes vitam. Nam (ut in Salustium scribit Cicero) carere debet omni vitio, qui in alterum dicere est paratus. Fateor neminem esse mortaliùm, qui omnibus horis sapiat. Nihilominus intolerabile est, cùm quis pergit malè semper agere. Cæterùm scis quid in aurem tibi nuper dixerim: Laboras quodam vitio arcano, & paucis cognito; à quo nisi desuecas, tandem veniet in lucem. Veritas enim filia est temporis, & dies omnia revelat: Neque est quicquam tam arcanum, quin aliquando eventiletur, & è tenebris prodeat in apricum. Vale.

Nemo mortalium omnibus horis sapit.

Epistola 145.

Eram vegetis viribus & expedito corpore, priusquam ad perdiscendas literas animum appulisssem, nihil penitus dolebat mihi: at nocturnæ lucubrationes ulquè adeò me attenuârunt & confecerunt, ut pedibus infirmis subsistere nequeam. Desinas ergò mirari, si ægrè & invitus ferè repeto ludum literarium.

um. Nam quotiescunque illuc redeo, videre videor locum mœroris & tristitiæ plenum, & quandam (ut aiunt) Trophonii speluncam. Præterea, toto fere triennio oleum & operam lusi. Nam dedi operam seminario cuidam & pœnitendo magistello, sub quo parum aut nihil omnino profeci: quod tamen negligentiae meae non est adscribendum, at potius ejus ignorantiae. Erat enim planè rudis & illiteratus, nec unquam bonas literas nec à limine quidem salutaverat. Ut finiam, universam ejus doctrinam vitiosae nuce non emerem. Vale.

Epistola 146.

Mirantur nonnulli, vitam rusticam tantis à me commendari laudibus, & (quod aiunt) ad coelum ferri: qui si cognoscerent, quantum sit in ea voluptatis, relictis urbibus vellent rusticare. Vivo in primis convenienter naturæ: nihil est quod divellat mihi somnum, nihil quod studium interpellaret. Sed fac nobis rusticis non multum esse divitiarum: quid inde? Num tamen propterea damnum certius aut propius medullis accipimus, quam vel maximè nummati? Vos urbani, & qui servitis divitibus, genialiter quidem & lautè vivitis: at caretis libertate, quam omnibus Arabum divitiis longè præpono: perpetuam servitis servitutem: vobis observandum est quid domini digito crepent. Si vobiscum immaniter & centauricè loquantur, surdis auribus perferendæ sunt omnes contumeliæ, nec licet hiscere præ metu. Nolim te incastigatum relinquere: nam videris mihi attentior ad rem quam satis est. Quod autem dicis, me quibuscumque ridiculum esse, & contemptibilem ob meam istam penuriam & paupertatem, non verterim manum. Si perconteris, ut valeo; sunt læta omnia, excepto quòd durum est mihi, tamdiu carere fructu jucundissimæ tuæ consuetudinis. Vale.

Epist.

Epistola 147.

O Peram meam, ipsamque adeò pecuniam tibi puero gratuitam semper contuli, nec minore studio adultum prosecutus sum. Non memini me unquam abrogasse tuis mandatis. Si quid in me beneficii contuleris, abundè, aut etiam cum fœnore rependi. Propterea finem facias tuis calumniis, neque pergas me fraudulentum & impostorem dicere. Nemo est omnium, qui non fateatur me hominem apertum, sine fūco, & extra omnem doli suspicionem. Et si facultas mea sufficeret ad sublevandam & resarciendam istam tuam penuriam, faceres adhuc periculum manifestius amoris erga te mei: at paupertas tua major est multò quàm quæ opibus meis sublevari possit. Æqui bonique consulas hæc mea verba: nam aliorum tendunt, quàm ut bilem & stomachum tibi moveant. Vale.

Epistola 148.

Falleris plurimùm, si quid expectas gloriæ ex opere quod in lucem nuper edidisti: nam præter plurima (quæ deprehenduntur passim) errata, peccasti in ipso quoque operis ingressu, & insulse adeò, ut nullus pateat excusationi locus. Fefellisti plurimùm quam de te ceperant omnes expectationem. Publicus erat rumor, te jam in literis abundè promovisse; at res longè aliter se habet, ut video. Si animus tuus aspirat ad divitias, te oportet consultius rerum tuarum satagere. Hæc enim viâ non pervenitur ad honores & magistratus. Si me audis, dissuesce ab antiqua illa morum consuetudine. Vale.

Epistola 149.

Cum culpæ impunitas, & liberior peccandi licentia, atque etiam levitas pœnæ augere solent vitia, non constitui in delictis vestris connivere. Si boni eritis, amabo vos unicè, nulli rei magis stude-

studebo, quàm utilitati vestræ: & quamdiu pecuniæ mihi suppetent, non permittam vobis deesse quicquam. Contrà verò, si posthabita virtute divertatis ad corruptissimos mores, & degeneretis à parentibus, quorum inculpatissima fuit vita, augebo pœnas facinorum: tantum abest ut eas imminuere velim. Si desideretis proficere in schola mea, fores apertæ sunt. Nullum penitus laborem detracto, dummodo videam vos benevolos, & animo in me propenso. Ut spero, non pigebit vos meæ doctrinæ: nam (quod de Isocrate fertur) innumeri linguæ Latinæ principes ex meo ludo literario, tanquam ex equo Trojano, prodierunt. Nemo vestrum propter adultam jam ætatem debet erubescere, quò minùs proficiat. Nam & Cato jam octogenarius operam dedit literis Græcis: Et parens eloquentiæ Cicero, post amplissimos in Republica Magistratus, adhuc se dedit recoquendum Apollonio Miloni, clarissimo tunc dicendi magistro.

Valete.

Ad

Ad Lectorem.

HAbes, candidissime Lector, Textoris,
 viri perpancorum hominum, aliquot
 epistolas non vulgaris eruditionis. Quem si
 fata diutius nobis servâssent incolumem, ausim
 vel invidiâ teste, aut Momo iudice contende-
 re, ceteros omnes nostræ tempestatis homines
 multis fuisse parasangis præcessurum, multisq;
 præcursurum stadiis. Sed quid facias? sic
 unumquemque sua manent fata. Stat Parca-
 rum constans ordo & invariabilis. Superest,
 Lector optime, ut mortuo, seu potius è morte
 ad vitam vocato, bene preceris; mortuum pe-
 tulantissimâ non insecteris linguâ: si vetat
 honestas juxta & pietas mortuum ledere.

Tetraſtichon ad eundem pium
 Lectorem.

Quid tantis luges lacrymis? cur impia clamas
 Numina? Textorem sic periisse putas?
 Num periit, clausâ quem condunt sidera sorte?
 Desine, Textoris molliter ossa cubant.

F I N I S.